

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

การใช้ประโยชน์จากดอกบัวหลวงในเชิงวัฒนธรรมประเพณี
กรณีศึกษา : ประเพณีรับบัว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

Study on Benefit of Using Lotus in Cultural & Traditional
Aspect : A Case Study on Rub Bua Festival Bang Phi District, Samutprakan Province

T096334

โดย

นางสาวอัจฉรากร คงมณี

รพ.
๐๕๑๓๓
๒๕๕๐

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... ๙๖๓๓๔
วันเดือนปี..... 2 JUN 2009

เลข

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนการเกษตร)

พ.ศ. ๒๕๕๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสาร

๐ ๑๙๖๑๒๖๔
b.....
i.....

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
ภาควิชาเทคนิคเกษตร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

การใช้ประโยชน์จากดอกบัวหลวงในเชิงวัฒนธรรมประเพณี
กรณีศึกษา : ประเพณีรับบัว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

Study on Benefit of Using Lotus in Cultural & Traditional
Aspect : A Case Study on Rub Bua Festival Bang Phi District, Samutprakan Province

โดย

นางสาวอัจฉรากร คงมณี

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานักศึกษาระดับ

วท.บ.(พัฒนาการเกษตร)

เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2550

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์ ดนอมนวล สีทะกุลัง)

กรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์ ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุขุมารณ์ ชันศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การใช้ประโยชน์จากดอกบัวหลวงในเชิงวัฒนธรรมประเพณี
กรณีศึกษา : ประเพณีรับบัว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
Study on Benefit of Using Lotus in Cultural & Traditional
Aspect : A Case Study on Rub Bua Festival Bang Phi District,
Samutprakan Province

โดย : นางสาวอัจฉรากร คงมณี
ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)
สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ :

(อาจารย์ ทัศนอมวาล สีหะกุลัง)

8 พฤษภาคม 2550

การศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์จากดอกบัวหลวงในเชิงวัฒนธรรมประเพณี กรณีศึกษา : ประเพณีรับบัว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณีของประเพณีรับบัว และ การใช้ประโยชน์จากดอกบัวหลวงในเชิงวัฒนธรรมประเพณี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากแหล่งข้อมูลทั้งหมด 9 ราย ประกอบด้วย ผู้อาวุโส 2 ราย หน่วยงานราชการ 2 ราย สภาวัฒนธรรม 1 ราย กรรมการวัด 1 ราย เกษตรกร 2 ราย และเกษตรกรอำเภอ 1 ราย

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการประเพณีในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ประเพณีเกิดขึ้นจากการส่งดอกบัวให้กันของชาวบางพลีกับชาวมอญ ก็เปลี่ยนมาเป็นการโยนดอกบัวลงเรือหลวงพ่อโตเพื่อนมัสการหลวงพ่อโตแทน เนื่องจากสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป กิจกรรมภายในงานก็ยังคงดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิม เช่น การตักบาตรพระเรือ การประกวดหนุ่มสาวรับบัว เป็นต้น แม้กิจกรรมบางส่วนจะเน้นเพื่อความสนุกสนานบันเทิงมากกว่าวัตถุประสงค์ของงานที่แท้จริง แต่ประชาชนก็ยังให้ความสำคัญและปฏิบัติเรื่อยมาเป็นประจำทุกปี ส่วนการใช้ประโยชน์ของดอกบัวหลวงที่ใช้ในงานประเพณีรับบัว มีการนำดอกบัวมาประดับตกแต่งภายในเรือประกวดหรือพิธีกรรมทางศาสนา และมีการนำไปนมัสการองค์หลวงพ่อโต ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ภายหลังจากเสร็จสิ้นงานประเพณีรับบัว ดอกบัวเหล่านั้นส่วนหนึ่งประชาชนนำไปสักการะบูชาที่บ้านเพื่อเป็นสิริมงคล หรือนำไปทำยาสมุนไพรรักษาโรค ส่วนที่เหลือ เช่น เกสรดอกบัว ทางวัดบางพลีใหญ่ในก็จะนำมาผสมเพื่อทำวัตถุมงคลต่างๆต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร) ซึ่งความสำเร็จในการจัดรูปเล่มที่สมบูรณ์ได้นี้ ก็เพราะความอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์หลายท่านในภาควิชา โดยเฉพาะอาจารย์ ฌนอมนวล สีหะกุลัง ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ ที่คอยชี้แนวทางให้คำปรึกษา คำแนะนำในข้อผิดพลาดต่างๆ ในการทำปัญหาพิเศษในครั้งนี้ และอาจารย์ ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์ กรรมการปัญหาพิเศษ เป็นผู้ตรวจสอบขัดเกลาข้อมูลและคอยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จึงขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ทำให้ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณแหล่งข้อมูลทุกท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา รวมทั้งให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทศบาลตำบลบางพลีที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและรูปภาพประกอบการวิจัย รวมทั้งขอบคุณเพื่อนๆที่ถามถึงความคืบหน้าของปัญหาพิเศษฉบับนี้อยู่เสมอ และขอบคุณ พ่อ แม่ที่ให้ทุนทรัพย์ ความหวังใจและกำลังใจเสมอมา

ข้าพเจ้าหวังว่าปัญหาพิเศษฉบับนี้ คงเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจในเรื่องนี้ได้ไม่มากนักน้อยความดีใดๆที่บังเกิดขึ้นขอบอบแด่บุคคลที่ได้กล่าวข้างต้น แต่หากมีข้อผิดพลาดประการใดข้าพเจ้าขอรับไว้และกราบขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

อัจฉรากร คงมณี

8 พฤษภาคม 2550

สารบัญ

	หน้า
สารบัญภาพ	(ก)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา	2
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	2
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	4
ลักษณะและพันธู์บัวหลวง	4
ประโยชน์จากส่วนต่างๆ ของบัวหลวง	6
บัวในวิถีชีวิตของคนไทย	8
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และนิเวศวิทยาวัฒนธรรม	11
ประวัติหลวงพ่อดโตและประเพณีรับบัว	16
สภาพทั่วไปของอำเภอบางพลี	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	29
เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	30
การอภิปรายผล	30
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล	31
ประวัติประเพณีรับบัว	32
การเปลี่ยนแปลงของประเพณี	39
การใช้ประโยชน์จากบัวในประเพณีรับบัว	44
การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่บัวและคลองสำโรง	47
ลักษณะการปฏิบัติและการอนุรักษ์ประเพณีในปัจจุบัน	54
วิจารณ์ผลการวิจัย	59
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	62
สรุปผลการวิจัย	62

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	64
ข้อจำกัดในการวิจัย	64
เอกสารอ้างอิง	65
ภาคผนวก	67
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ให้ข้อมูล	68
ภาคผนวก ข แบบคำถาม	70
ภาคผนวก ค ภาพประเพณีรับบัว ปี 2549	72

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. บุญชริกหรือบุญชริก	5
2. สัตตบุษย์	5
3. ปัทมาหรือปทุม	6
4. สัตตบงกต	6
5. หลวงพ่อโต	17
6. วัดบางพลีใหญ่ใน	19
7. ที่ตั้งวัดบางพลีใหญ่ใน	20
8. แผ่นที่จังหวัดสมุทรปราการ	25
9. (ภาพจำลอง) ชาวรามัญพายเรือจากพระประแดง เพื่อมารับบัว	33
10. (ภาพจำลอง) คนไทยเตรียมข้าวปลา อาหาร น้ำดื่มต้อนรับ	34
11. (ภาพจำลอง) ชาวรามัญลากลับ เมื่อรับบัวแล้ว	35
12. เรือประกวด	36
13. องค์หลวงพ่อโตจำลองที่ใช้ในงานประเพณีรับบัว	38
14. รูปแบบงานประเพณีรับบัวในปัจจุบัน	40
15. ประชาชนสองฝั่งคลองจับจองพื้นที่เพื่อรอมัสการหลวงพ่อโต	41
16. ประชาชนนำดอกบัวมานมัสการหลวงพ่อโต	42
17. เกสรดอกบัวและดอกไม้ชนิดต่างๆ นำมาตากแห้ง	46
18. นาบัวที่ปลูกในอำเภอบางพลี	49
19. เก็บดอกบัวในตอนเช้า	49
20. มัดดอกบัวหลังจากเก็บดอกบัว	50
21. ดอกบัวมัดห่อเป็นกำกำละ 10 ดอก	50
22. สภาพลำคลองในอดีต	52
23. คลองสำโรงที่ริมคลองมีการสร้างเขื่อน	52
24. การใช้คลองสำโรงในปัจจุบัน	53
25. งานประเพณีรับบัวในปัจจุบัน	55
26. เรือประกวดประเภทต่างๆ	55
27. กิจกรรมต่างๆในงานประเพณีรับบัว	56

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
28. พิธีเปิดงานประเพณีรับบัว	56
29. การแข่งขกมวยทะเล	57

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ (Introduction)

ความสำคัญของปัญหา

หากกล่าวถึง “บัว” แล้ว เชื่อว่าในประเทศไทยคงไม่มีใครไม่รู้จักพืชชนิดนี้ เพราะคนไทยมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับบัวมายาวนานในรูปแบบและวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน จนกล่าวได้ว่าบัวเป็นพืชชนิดหนึ่งที่อยู่คู่ไทย แม้หลายคนอาจจะนึกถึงเพียงการนำดอกบัวไปใช้ไหว้พระ การรับประทานเมล็ดบัวที่มีรสหวานมัน สาระบัวที่รุ่มรึ้น อ่างบัวที่สวยงาม แกงสายบัวที่เป็นอาหารเอกลักษณ์ไทย ฯลฯ แต่หากจะบอกว่า บัวไม่ได้เป็นเพียงพืชธรรมดาที่ให้ประโยชน์ได้ตามที่หลายคนคิด เพราะหากได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับบัวในแง่มุมต่าง ๆ คงจะไม่ปฏิเสธประโยคที่ว่า “บัวเป็นพืชมหัศจรรย์” เป็นการพูดเกินจริงแต่อย่างใด (อุไรรัตน์ สิงหนาท, 2546) โดยเฉพาะในเชิงของการแพทย์แผนไทย ส่วนต่างๆ ของดอกบัวช่วยรักษาและบำบัดโรคได้ ทำให้คนไทยเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของพืชชนิดนี้มากขึ้น นั่นมาช่วยกันอนุรักษ์พัฒนาพันธุ์และประโยชน์จากพืชบัวให้กว้างขวางขึ้น ส่งเสริมและผลักดันให้บัวเป็นพืชเศรษฐกิจไทย ในด้านการค้า ทำให้เกิดการทำรบบัวกันอย่างแพร่หลายและสร้างรายได้เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ดอกบัวยังเกี่ยวข้องกับลัทธิความเชื่อทางศาสนา ดอกบัวเป็นพืชมงคล และใช้ในการสักการะโดยเฉพาะในศาสนาพุทธ มีการกล่าวถึงดอกบัวไว้มากมายในพุทธประวัติ ไม่ว่าจะเป็นการที่พระพุทธเจ้าทรงประทับหรือทรงพระดำเนินบนดอกบัว ดอกบัวจึงถือกันว่าเป็นตัวแทนของความดีงาม ความบริสุทธิ์และความเบิกบาน และยังได้นำดอกบัวมาเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ เช่น คำสอนของพระพุทธเจ้าก็ทรงเปรียบระดับปัญญาของคนเหมือนกับดอกบัวสี่ประเภท ที่มักเรียกกันว่า “ดอกบัวสี่เหล่า” หรือในพุทธสุภาษิตก็มีการเปรียบเปรยกับดอกบัวได้ด้วย เช่น “อย่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว” เป็นต้น

สำหรับการนำดอกบัวมาใช้ในเชิงศิลปวัฒนธรรมประเพณี ประเทศไทยมีการนำดอกบัวมาพบให้เกิดความสวยงาม แปลกตา และเป็นเอกลักษณ์ไทย เพื่อใช้ในการสักการะบูชา นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดอกบัว คือ ประเพณีรับบัว ที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นประเพณีที่เกิดขึ้นจากน้ำใจไมตรีที่ดั่งามต่อกันในสังคมชาวพุทธระหว่างชาวไทยกับชาวรามัญ ประกอบกับสภาพแวดล้อมของอำเภอบางพลีที่มีบัวอยู่ชุกชุม ทำให้มีการนำดอกบัวมาใช้ประโยชน์และเกิดเป็นประเพณีที่สำคัญของอำเภอบางพลีและถือปฏิบัติกันในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้ประโยชน์จากดอกบัวหลวงในเชิงวัฒนธรรม ประเพณี โดยนำประเพณีรับบัว ที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นกรณีศึกษาเพื่อเป็น ข้อมูลให้กับผู้ที่สนใจและเป็นแนวทางในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของดอกบัวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณีรับบัว
2. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากดอกบัวหลวงที่เกี่ยวข้องกับประเพณีรับบัว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณีรับบัว
2. ทำให้ทราบถึงการใช้ประโยชน์จากดอกบัวหลวงที่เกี่ยวข้องกับประเพณีรับบัว

ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาการใช้ประโยชน์จากบัวหลวงในเชิงวัฒนธรรมประเพณี ของ ประเพณีรับบัว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ในปี 2549

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

“บัวหลวง” หมายถึง ดอกบัวชนิดหนึ่งเป็นพืชในวงศ์ Nymphaeaceae อยู่ในสกุล Nelumbo ซึ่งมีชื่อเรียกต่างๆไปว่า ปทุมชาติ มีถิ่นกำเนิดแถบเอเชีย มีลำต้นใต้ดินแบบเหง้า และไหล ใบเป็นใบเดี่ยวมีลักษณะกลมใหญ่สีเขียวอมเทา ใบอ่อนจะลอยปริ่มน้ำ ส่วนใบแก่จะชูพ้นน้ำ ก้านใบ และก้านดอกมีหนาม ดอกเป็นดอกเดี่ยวขนาดใหญ่ ชูสูงพ้นเหนือผิวน้ำ มีทั้งดอกป้อมและดอก แหลม

“วัฒนธรรม” หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้น ใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมและความคิดตลอดจนวิธีการ หรือกระบวนการทำงานเป็นสิ่ง ที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงขึ้น

“การใช้ประโยชน์” หมายถึง การทำให้ของสิ่งนั้นเกิดคุณค่าและมีความสำคัญในการ นำไปใช้งานต่างๆ

“ประเพณี” หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน เป็นที่ยอมรับและเป็นระเบียบแบบแผนเดียวกัน หากเป็นอยู่ชั่วขณะแม้จะนิยมประพฤติกันทั่วไปก็

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม่ใช่ประเพณีแต่เป็นแฟชั่น ซึ่งเป็นความนิยมกันสมัยหนึ่งเท่านั้น พอหมดความนิยมก็เลิกประเพณีปฏิบัติกัน

“ประเพณีรับบัว” หมายถึง ประเพณีที่เก่าแก่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณของชาวอำเภอบางพลี สมุทรปราการ ประเพณีนี้เกิดจากความมีน้ำใจที่ติดต่อกันระหว่างชาวบางพลีและชาวมัญญ โดยชาวมัญญพายเรือมารับดอกบัวที่บางพลี ชาวบางพลีต้อนรับด้วยข้าวปลาอาหารและดอกบัว ปฏิบัติเช่นนี้ทุกปีจึงกลายเป็นประเพณีรับบัว โดยจัดตรงกับวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี บางคนอาจจะเรียกประเพณีนี้ว่า ประเพณีโยนบัวก็ได้ ซึ่งสามารถใช้ได้ทั้งสองอย่าง

“หลวงพ่อดิ” หมายถึง เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบางพลี ชาวสมุทรปราการ และประชาชนทั่วไปเคารพนับถือ ประดิษฐาน ณ อุโบสถ วัดพลับพลาชัยขณะสงคราม (วัดบางพลีใหญ่ใน) อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร (Review of Related Literature)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ลักษณะและพันธุ์บัวหลวง
2. ประโยชน์จากส่วนต่างๆ ของบัวหลวง
3. บัวในวิถีชีวิตของคนไทย
4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และนิเวศวิทยาวัฒนธรรม
5. ประวัติหลวงพ่อดโตและประเพณีรับบัว
6. สภาพทั่วไปของอำเภอบางพลี
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ลักษณะและพันธุ์บัวหลวง

1.1 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

สุชาติ ศรีเพ็ญ (2546) ได้อธิบายลักษณะทางพฤกษศาสตร์บัวหลวงไว้ ดังนี้

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Nelumbo nucifera Gaertn.*

ชื่อพ้อง *Nelumbium speciosum Willd.*

ชื่ออื่น Sacred Lotus , Pink Lotus-Lily

บัวหลวงเป็นพืชในวงศ์ Nymphaeaceae อยู่ในสกุล *Nelumbo* ซึ่งนอกจากจะมีชื่อว่า บัวหลวงแล้วยังมีชื่อเรียกต่างๆ ไปด้วย ปทุมชาติ มีถิ่นกำเนิดแถบเอเชีย ลำต้นมีทั้งที่เป็นเหง้าใต้ดิน และเป็นไหลเหนือดิน ใต้น้ำ ใบเดี่ยวแตกจากข้อของลำต้น ก้านใบกลมเรียวยาวแข็งส่งใบให้เจริญที่ผิวน้ำหรือเหนือน้ำ แผ่นใบกลม ขอบใบเรียบและเป็นคลื่น ผิวน้ำเรียบ ก้านมีหนามเป็นตุ่มเล็กๆ ภายในก้านใบมีน้ำยางใสเมื่อถูกอากาศเป็นสีคล้ำ ดอกเดี่ยวมีกลิ่นหอมเกิดจากข้อของเหง้าใต้ดินตรงข้อใบ ก้านดอกลักษณะแข็งเหมือนก้านใบส่งดอกขึ้นมาบนเหนือน้ำ ดอกประกอบด้วยกลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ ขนาดเล็ก กลีบดอกจำนวนมาก สีขาว สีชมพู เรียงซ้อนกันหลายชั้น เกสรเพศผู้จำนวนมากติดอยู่รอบฐานรองดอกที่บวมขยายใหญ่หุ้มรังไข่ไว้ใน เรียกว่า “ฝักบัว” ในบัวหลวงบางชนิดมีเกสรเพศผู้หลายแบบปนกันอยู่ คือ เกสรเพศผู้ที่เหมือนกลีบดอก และเป็นหมัน ผลเป็นแบบผลกลุ่มที่ประกอบไปด้วยผลย่อยจำนวนมากเจริญอยู่ภายในฝักบัว ภายในผลย่อยมีเมล็ดขนาดใหญ่ ใบเลี้ยงหนา นำมารับประทานได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 พันธุ์

รจนา เกนขุนทด (2548) ได้จำแนกบัวหลวงในประเทศไทย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.2.1 บัวหลวงสีขาว มี 2 พันธุ์ คือ

1) พันธุ์ Hindu Lotus ดอกมีขนาดใหญ่ ดอกตูมเป็นรูปไข่ ปลายเรียว กลีบดอกชั้นเดียว ได้แก่ บุนทริกหรือปุนทริก (ภาพที่ 1) บัวหลวงขาว บัวแหลมขาว

ภาพที่ 1 บุนทริกหรือปุนทริก

ที่มา : บัว...ราชินีแห่งไม้น้ำ (2535)

2) พันธุ์ Magnolia Lotus ดอกมีขนาดใหญ่ ดอกตูมทรงป้อม กลีบดอกจะซ้อนกันแน่น ได้แก่ สัตตบุษย์ (ภาพที่ 2) บัวฉัตรขาว บัวป้อมขาว บัวหลวงขาวซ้อน

ภาพที่ 2 สัตตบุษย์

ที่มา : บัว...ราชินีแห่งไม้น้ำ (2535)

1.2.2 บัวหลวงพันธุ์สีชมพู มี 3 พันธุ์ คือ

1) พันธุ์ East Indian Lotus ดอกมีขนาดใหญ่ ดอกตูมรูปไข่ ปลายเรียว กลีบดอกชั้นเดียว ได้แก่ ปัทมาหรือปทุม (ภาพที่ 3) บัวหลวงชมพู บัวแหลมแดง

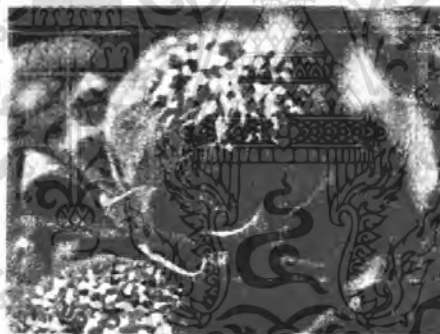
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3 ปัทมาหรือปทุม

ที่มา : บัว...ราชินีแห่งไม้น้ำ (2535)

2) พันธุ์ Roseum Plenum ดอกมีขนาดใหญ่ ดอกตูมทรงป้อม กลีบดอกซ้อนกันแน่น ได้แก่ สัตตบงกต (ภาพที่ 4) บัวหลวงป้อมแดง บัวฉัตรแดง

ภาพที่ 4 สัตตบงกต

ที่มา : บัว...ราชินีแห่งไม้น้ำ (2535)

3) พันธุ์บัวเข็มชมพู ดอกมีขนาดเล็ก ดอกตูมเรียวยาวเป็นรูปไข่ กลีบดอกชั้นเดียว ได้แก่ บัวปักกิ่งชมพู บัวได้หวัน บัวหลวงจีนชมพู

2. ประโยชน์จากส่วนต่างๆ ของบัวหลวง

วุฒิชัย คล้อยทอง (2546) จากการศึกษาวิจัยพบสารชนิดต่างๆ ในส่วนประกอบของบัวหลวง ที่มีสรรพคุณในการบำรุงร่างกายหรือนำมาปรุงเป็นยารักษาโรคได้ ส่วนต่างๆ ของบัวหลวงมีคุณค่าในเรื่องของการประกอบอาหาร และในเรื่องของการนำมาใช้เป็นยา ทางด้านเภสัชวิทยาพบว่า มีสารที่เป็นตัวยาสำคัญๆ เช่น สาร Nuciferine มีฤทธิ์กดประสาท, ต้านการอักเสบ, เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ลดใช้ แก้อ และมีส่วนในการยับยั้งการหลั่งสาร Serotonin, โดยพบว่าไมวากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุผลเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1 ตีบัว มีฤทธิ์เพิ่มแรงบีบตัวของหัวใจ และเพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจ

2.2 ฝักบัว ฝักบัวประกอบด้วยสารกลุ่มแอลคาลอยด์ 4 ชนิด ได้แก่ สาร Nuciferine , N-nornuciferine liriodenine และ N-noramepavine และสารกลุ่มฟลาโวนอยด์ คือ Quercitin ซึ่งมีฤทธิ์ในการห้ามเลือดได้เนื่องจากมีสาร Quercitin

2.3 เมล็ดบัว ใช้บำรุงร่างกาย แก้ไข้ ซึ่งมีสารสกัดแอลกอฮอล์ต้านอนุมูลอิสระ สารสกัดแอลกอฮอล์มีฤทธิ์ต้านความเป็นพิษของตับได้ในขนาด 300 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม

2.4 เกสรบัว เกสรบัวมีฤทธิ์ด้านเชื้อแบคทีเรีย สารสกัดจากน้ำของเกสรมีฤทธิ์ที่ด้านเชื้อก่อให้เกิดฝีหนอง ก่อให้เกิดโรคท้องร่วง และสารสกัดแอลกอฮอล์มีฤทธิ์ด้านเชื้อ B-streptococcus group A มีฤทธิ์ด้านเชื้อราและยีสต์

2.5 ใบบัว มีฤทธิ์ในการลดคลอเรสเตอรอลสารสกัดแอลกอฮอล์จากใบแห้งมีผลป้องกันไม่ให้อัตราคลอเรสเตอรอลในเลือดสูง และสาร Nuciferine มีฤทธิ์ในการกดประสาทด้านการอักเสบ ลดไข้ แก้ไอ มีผลยับยั้งการหลั่งสาร Serotonin ใบอ่อน รสฝาดเปรี้ยว บำรุงร่างกายให้ชุ่มชื้น ส่วนใบแก่รสฝาดเปรี้ยวเมาเล็กน้อย แก้ไข้ บำรุงโลหิต สูดแก้ริดสีดวงจมูก ใช้รับประทานช่วยในการมีลมแบ่งเวลาตลอดบุตร ถ้าใช้เผอบโดยเอาดินหุ้มเผอบในกองไฟ บดละเอียดผสมพิมเสนแทรกยาหอมต้มน้ำดื่มติดต่อกัน 20 วัน จะทำให้ความดันโลหิต และไขมันในเส้นเลือด (โคเลสเตอรอล) ลดลงได้ใบบัวสดหั่นฝอย ตากให้แห้ง มวนด้วยใบบัวที่เกือบแห้ง ใช้สูดติดต่อกัน 15 วันช่วยลดอาการหวัดเรื้อรัง และเสมหะ อาการจะหายเป็นปกติ

2.6 ก้านบัว เป็นสารสกัดแอลกอฮอล์จากก้านดอกในขนาด 200 และ 400 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัมมีฤทธิ์ลดไข้ในหนูทดลองปกติได้นาน 3 และ 6 ชั่วโมง ตามลำดับ และในหนูที่ทำให้เป็นไข้ด้วยยีสต์ได้นาน 4 ชั่วโมง โดยเปรียบเทียบกับยาพาราเซตามอล

2.7 รากบัว สามารถแก้อาการท้องเสีย สารสกัดจากเหง้าสามารถลดปริมาณของจุลจากรและ การบีบตัวของลำไส้ ลดน้ำตาลในเลือด สารสกัดแอลกอฮอล์จากเหง้ามีฤทธิ์ลด น้ำตาลในเลือด ฤทธิ์ด้านการอักเสบ สารสกัดจากแอลกอฮอล์และสาร Betulinic Acid สกัดได้จากส่วนของเหง้ามีฤทธิ์ด้านการอักเสบได้เทียบเท่ากับมาตรฐาน Phenylbutazone และ Dexamethasone สารสกัด แอลกอฮอล์จากเหง้ามีผลต่อระบบประสาท ทำให้กล้ามเนื้อคลายตัว และมีฤทธิ์เป็นยานอนหลับ ลดไข้ ลดอาการเกร็งของลำไส้เล็ก

2.8 เหง้า รสหวานเย็นมัน บำรุงกำลัง แก้อ่อนในกระหายน้ำ แก้เสมหะ แก้หอบหืด แก้อาเจียน ใช้เหง้าบดตำกับน้ำ ต้มแก้อาการไอขับเสมหะ ลดอาการอ่อนเพลีย ระวังอาการท้องร่วง ชาติไม่ปกติในเด็ก ทั้งต้นใช้แก้พิษจากกรรรับประทานเห็ดพิษและพิษจากอาการพิษสุราเรื้อรังโดยใช้ทั้งต้นขนาด 10 – 15 กรัม นำไปต้มให้รับประทาน

บัวหลวงนับเป็นพันธุ์ไม้น้ำอีกชนิดหนึ่งที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ในด้านของปัจจัย 4 ของมนุษย์ทุกคน สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมากมาย ทั้งในด้านการบริโภคโดยตรง หรือการนำมาใช้ในส่วนประกอบของยารักษาโรคต่างๆได้เป็นอย่างดี หากคนไทยมองเห็นความสำคัญและสามารถ ปรับปรุงพันธุ์ของบัวหลวงให้มีความพิเศษในด้านการสกัดสารมาใช้ประโยชน์ บัวหลวงน่าจะเป็นพืชที่มีคุณค่าแก่วงการแพทย์ได้เป็นอย่างดี

3. บัวกับวิถีชีวิตของคนไทย

3.1 บัวในวิถีชีวิตไทย

"บัว เป็นพืชพันธุ์ไม้น้ำที่ทรงคุณค่าด้านความงามอันล้ำเลิศเหนือกว่ามวลบุปผาลดาชาติอื่นใดบัว...มีความสัมพันธ์ต่อการค้าดำเนินชีวิตอันเรียบง่ายและสุขสงบของสังคมไทยมาเนิ่นนานนับตั้งแต่แรกเริ่มของการตั้งหลักปักฐานสร้างชาติไทยขึ้นในดินแดนแห่งนี้" (นิรนาม, 2544)

นิรนาม (2544) จากการสำรวจว่า "บัว" อยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยอย่างไร ค้นคว้าผลงานเรื่องปึกคกคตวิถีไทยในเรื่องบัว มีสาระที่น่าสนใจ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) บัว เข้ามาเป็นรูปในเงินตราที่ใช้ในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีลักษณะเป็นประทับดินเผาอยุธยา รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ (พ.ศ.2275 -2301) มีตราประทับเป็นรูปดอกบัว ใช้เป็นเงินปลี๊กเมื่อขาดแคลนเบี้ย ซึ่งนำเข้ามาโดยพ่อค้าชาวอินเดีย

2) บัวในพระราชลัญจกร ซึ่งได้แก่ พระตราประจำพระองค์ของพระเจ้าแผ่นดินในเอกสารต่างๆ เป็นของสูงและสำคัญ ควรแก่การเคารพเสมอด้วยผู้ทรงเป็นเจ้าของพระตรานั้นๆ ในยุคกรุงศรีอยุธยา มีหลักฐานที่แสดงพระราชลัญจกร "จุมโลมในกลีบบัว" ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นรูปกลมรีแนวตั้งตรงกลาง มีอักษร จิน อ่านว่า จั้ว หรือ หวัง แปลว่า กษัตริย์ อยู่ใต้เครื่องหมายจุมโลมล้อมรอบด้วยลายกลีบบัว เป็นต้น

3) บัวในเครื่องหมายประจำกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ ใช้ตราบัวแก้วเป็นตราประจำกระทรวง ลักษณะเป็นตราทรงกลม มีลวดลายในเกสรบัว ซ้อนกลีบ 2 ชั้น รูปเทวดานั่งขัดสมาธิ พระหัตถ์ทรงถือดอกบัว ล้อมรอบด้วยลายกนก

4) สัญลักษณ์พระนามาภิไธยย่อ สว. ของ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ออกแบบเป็น รูปดอกบัวตูม ซึ่งจะเห็นได้ที่สวนสาธารณะ บริเวณเชิงสะพานลอยลาดพร้าว เขต จตุจักร ส่วนตราประจำพระองค์ พระนางเธอลักษมีลาวัณ เป็นรูปเทพธิดาถือดอกบัว และยืนรำละครอยู่บนดอกบัว

5) บัวในตรามูลนิธิชัยพัฒนา ในตราประกอบด้วยรูปพระแสงขรรค์ชัยศรี ซึ่งหมายถึง พระราชอำนาจ พระบารมี และกำลังแผ่นดิน รูปธงกระบี่ชู ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะในการต่อสู้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อป้องกันอาณาประชาราษฎร์และพระราชอาณาจักรให้พ้นภัยอันตรายทั้งปวง และประสบความสำเร็จในการต่อสู้ รูปดอกบัว ซึ่งหมายถึง ศักดิ์ศรี ความร่วมมือ ความเจริญอกงาม และความบริบูรณ์แห่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร และบรรดาทรัพยากรทั้งปวงอันจะนำไปสู่ความอยู่ดีกินดีและความสงบสันติสุขของประชาชน และรูปสังข์ ซึ่งหมายถึงน้ำที่จะสร้างความชุ่มชื้นขลิมนแผ่นดินให้เกิดความอุดมสมบูรณ์และร่วมมือเป็นสุข

6) บัวในสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 จะมีรูปดอกบัว 4 ดอก อยู่ระหว่างแฉกทั้งสี่ในตัวสัญลักษณ์

7) บัวเป็นชื่อบ้านเมือง เช่น ปทุมธานี อุบลราชธานี หนองบัวลำภู ส่วนจังหวัดที่ใช้ตราประจำจังหวัด มีรูปดอกบัว ได้แก่ ยโสธร สระแก้ว หนองคาย ชุมพร และพิจิตร ส่วนชื่ออำเภอ ถนนที่เกี่ยวกับบัว ก็มีอยู่หลากหลาย เช่น อำเภอปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ถนนสระปทุมวัน อำเภอขุนทรักษ์ จังหวัดอุบลราชธานี อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอวามิปทุม จังหวัดมหาสารคาม อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์

นอกจากนี้ ยังมี ชื่อโรค ชื่อวัด ชื่อเรือกำปั่น ชื่อสัตว์ ชื่อพืชอื่นๆ ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า บัว ตลอดจน "บัว" ที่อยู่ในภาษา ปริศนาต่างๆ บัวอันเนื่องด้วยประเพณี (ประเพณีโยนบัว) บัวกับแบบแผนการแต่งกายไทย บัวกับมารยาทในการแสดงความเคารพ (ถอนสายบัว) บัวที่นำมาใช้เป็นเครื่องสักการะ กระถางบัว ช่อดอกบัว และบัวที่เกี่ยวกับความเชื่อของสังคมไทย และการนำ "บัว" มาใช้เป็นดอกไม้ใน "วันแห่งความรัก" ตามแบบไทย

3.2 บัวในพระพุทธศาสนา

ดอกบัว เป็นดอกไม้ที่ชาวพุทธใช้บูชาและถือเป็นดอกไม้ประจำพุทธศาสนา ในบทสวดมนต์มีประโยคหนึ่งเขียนไว้ว่า "หนึ่งในพระทัยท่าน ก็เบิกบานคือดอกบัว" ซึ่งนับว่าเป็นประโยคที่ให้ความคิดและแสดงถึงปรัชญาของพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง และมีต้องใช้คำอธิบายใดๆ มาขยายความ โดยเปรียบเทียบ "ดอกบัว" ไว้ในความหมายที่สูงที่สุด (ศูนย์สังเสริมวัฒนธรรม, 2533)

ในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงเปรียบเทียบบุคคลที่จะรับคำสั่งสอนของพระองค์ว่าเหมือนดอกบัว 4 เหล่า คือ

- 1) ดอกบัวที่ไหลพ่นน้ำขึ้นมาแล้วพอลูกแสงอาทิตย์ก็แบ่งบานทันที
- 2) ดอกบัวที่อยู่เสมอกับผิวน้ำรอวันพรั่งนี้ก็มีโอกาสจะบานได้

- 3) ดอกบัวที่เป็นดอกสมบูรณแล้วแต่ยังอยู่ใต้น้ำและมีโอกาสโผล่พ้นน้ำได้
- 4) ดอกบัวเพิ่งจะแตกออกจากเหง้า ยังจมอยู่ในโคลนตมยากจะพ้นจากน้ำได้ จึงแต่จะ

เป็นอาหารของปลาและเต่า

บุคคลที่พระพุทธองค์ทรงเปรียบกับบัวทั้ง 4 เหล่านี้ก็คือ

- 1) ดอกบัวที่โผล่พ้นน้ำขึ้นมา เปรียบได้กับบุคคลที่เรียนรู้และเข้าใจได้เร็วพลัน
- 2) ดอกบัวที่อยู่เสมอกับผิวน้ำ เปรียบได้กับบุคคลที่ต้องอาศัยคำสอนคำอธิบายมาก จึงเข้าใจ
- 3) ดอกบัวที่เป็นดอกสมบูรณแล้วแต่ยังอยู่ใต้น้ำ เปรียบได้กับบุคคลที่ต้องใช้คำพร่ำสอนอยู่เสมอๆ จึงจะเข้าใจ

- 4) ดอกบัวที่เพิ่งจะแตกออกจากเหง้า เปรียบได้กับบุคคลที่ยากแก่การสั่งสอน

3.3 บัวในวัฒนธรรมประเพณี

บัวมีเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณี ดังนี้ (ศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรม, 2533)

3.3.1 ประเพณีตักบาตรดอกไม้

การถวายดอกไม้บูชาพระจะทำกันเป็นพิธีใหญ่และสืบทอดปฏิบัติติดต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีประจำถิ่น ที่เรียกขานกันว่า “ประเพณีตักบาตรดอกไม้” นิยมจัดกันในวันเข้าพรรษา หรือวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 เพื่อที่พระภิกษุจะได้นำดอกไม้ที่ได้รับจากชาวบ้านไปถวายให้พระพุทธรูปองค์ประธานในพระอุโบสถ ในการทำพิธีบวารณาจำนำพรรษา

ดอกไม้ที่ชาวบ้านนำมาตักบาตรนั้นมีหลากหลายหลากสี ไม่ว่าจะเป็นดอกบัว ดอกกุหลาบ ดอกกล้วยไม้ ดอกไม้ที่ถูกจัดตกแต่งในกระถางใบทองหรือประดิษฐ์เป็นตัวกระแฉวยอย่างผีมีจโบราณ แม้มีหลากหลายพรรณแต่ดอกไม้ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ ประเพณีตักบาตรดอกไม้ที่ ในกรุงเทพมหานครมีอยู่แห่งเดียวที่วัดบวรนิเวศวิหาร

3.3.2 ลอยกระทง

การลอยกระทงนิยมทำกระทงเป็นรูปดอกบัว เหตุใดนางนพมาศจึงคิดประดิษฐ์โคมเป็นรูปดอกบัว ส.พลายน้อย (2532) ให้คำสันนิษฐานไว้ว่า “น่าจะมาจากการใช้ดอกบัวบูชาพระจุฬามณีในดาวดึงส์สวรรค์ เมื่อถึงกลางเดือนสิบสองดวงจันทร์สว่าง ทำให้ระลึกถึงพระจุฬามณีบนดาวดึงส์ จึงได้เก็บดอกบัวมาทำ เป็นกระทงลอยไปไหว้พระจุฬามณี ทำให้เกิดเป็นประเพณีทำกระทงเป็นรูปดอกบัวต่อกันมา”

3.3.3 ประเพณีโยนบัว

ประเพณีโยนบัว ที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า งานรับบัวมีประวัติความเป็นมาของงานนี้ว่า อำเภอบางพลีมีบัวหลวงมากกว่าที่ใดๆ เมื่อถึงวัน

ออกพรรษาบรรดาพุทธศาสนิกชนผู้ใญ่บุญสุนทานทั้งหลาย ก็ชักชวนกันมาเก็บดอกบัวที่อำเภอบางพลี เพื่อไปถวายพระภิกษุสงฆ์ตามประเพณี ชาวบ้านบางพลีเห็นเช่นนั้นจึงได้ชวนกันรับอาสาเป็นผู้เก็บดอกบัวไว้ให้ เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการกุศลนั้นด้วยและพอถึงเวลาชาวบ้านที่ต้องการดอกบัวพายเรือผ่านมา ชาวบางพลีก็จะโยนบัวใส่เรือให้ จึงเป็นเหตุของงานประเพณีนี้สืบมา

ประเพณีโยนบัวจะเริ่มในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 ในตอนกลางวันจะมีการแห่หลวงพ่อดุ และในตอนกลางคืนจะมีมหรสพและการละเล่นพื้นเมือง ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงจะพายเรือมาเที่ยวงานกันมากมาย ชาวบางพลีก็จะจัดเตรียมดอกบัว ข้าวหอม และจะมีการตกแต่งเรือของตนให้สวยงาม พอถึงวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ชาวบ้านจะแต่งตัวกันสวยงามออกมารออยู่หน้าบ้านริมคลอง คอยโยนบัวให้แก่ชาวเรือจากอำเภอนั้นที่ผ่านมาน้ำบ้าน บางรายก็โยนข้าวหอมให้ เรือลำใดมีสาวนั่งมามาก หนุ่มๆก็จะโยนดอกบัวไปให้มาก และถ้าบ้านใดมีสาวๆมาก เรือหนุ่มๆก็จะออรับดอกบัวอยู่หน้าบ้านนั้น เมื่อได้แจกดอกบัวให้ชาวบ้านอื่นแล้ว ต่อจากนั้นก็จะมี การแข่งเรือ และมีการประกวดการตกแต่งประดับประดาเรือและการประกวดการแต่งกายสุภาพสตรีสวย เมื่อได้ดอกบัวแล้วก็แยกย้ายกันนำดอกบัวไปถวายพระตามวัดในละแวกบ้านของตน ปัจจุบันนี้การทำนาคันบัวลดน้อยลง จึงเหลือเพียงการโยนบัวถวายพระที่แต่ละวัดเชิญลงเรือมาตามลำคลองเท่านั้น

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี

4.1 วัฒนธรรม

นักวิชาการได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ได้ให้ความหมายของคำว่าวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

พระยาอนุমানราชธนะ (2514 : 84) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดได้ เลียนกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรม คือสิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้จากคนแต่ก่อนสืบต่อกันเป็นประเพณีกันมา วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคม ที่สังคมยอมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม

สุชีพ นุญญาภาพ (2540 : 8) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีงามของประชาชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมไม่เพียงแต่จะเป็นการรับมรดกทางสังคมจากบรรพบุรุษเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการรักษาของเดิมที่ดี ดัดแปลงแก้ไขของเดิมที่

ควรแก้ หรือตัดแปลงทั้งวางมาตรฐานความดีขึ้นมาใหม่ แล้วส่งเสริมให้เป็นลักษณะที่ดีประจำชาติสืบไปถึงอนุชน

บารุง สุขพรรณ (2527 : 2) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าวัฒนธรรมในทางสังคมวิทยา และมนุษยวิทยาไว้ว่า วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมกับทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นเครื่องแสดงออกถึงวิถีทางดำรงชีวิตของมนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่งไม่ว่าจะมองเห็นได้หรือสิ่งมองเห็นไม่ได้ โดยที่ในสังคมมนุษย์แต่ละสังคมมีวัฒนธรรมใหญ่ซึ่งเปรียบเสมือนใยแมงมุมที่ครอบคลุมทั่วไปของสังคม แต่อาจจะมีวัฒนธรรมส่วนย่อย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชนบางกลุ่ม บางสังคม บางเชื้อชาติ รวมอยู่ อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมนับได้ว่ามีอิทธิพลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมมนุษย์และสามารถเป็นตัวบ่งชี้ถึงความเจริญและความเสื่อมของสังคมได้อีกด้วย

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2538 : 4) มองวัฒนธรรมในเชิงชีวิตวัฒนธรรมโดยให้นิยามว่า วัฒนธรรม เป็นองค์รวมของวิถีคิด คุณค่าและอุดมการณ์ของสังคม ที่มนุษย์สร้างสรรค์และสะสมขึ้นมาเพื่อแสดงออกถึงจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ และการปรับตัวของระบบความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ภายใต้เงื่อนไขและบริบทที่แตกต่างออกไป วัฒนธรรมจึงเปรียบเสมือนพลังที่อยู่เบื้องหลังศิลปะและวิถีชีวิตของสังคมมนุษย์ที่มีความแตกต่างซับซ้อนและหลากหลายในแต่ละท้องถิ่น โดยการเชื่อมโยงกับระบบใหญ่ 3 ระบบด้วยกันคือ

1) ระบบคุณค่า ซึ่งหมายถึงศีลธรรมส่วนรวมและจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ ที่สร้างสรรค์และแสดงออกในรูปความคิดที่เป็นธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และความยั่งยืนของสังคมและธรรมชาติ บนพื้นฐานการเคารพต่อส่วนรวมและเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

2) ระบบภูมิปัญญา หมายถึง สิ่งที่ครอบคลุมวิถีคิดของสังคมโดยเฉพาะการจัดการกับความสัมพันธ์ทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับธรรมชาติแวดล้อม ซึ่งมักปรากฏให้เห็นในรูปของกระบวนการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ การผลิตใหม่และการถ่ายทอดความรู้ผ่านองค์การทางสังคมในท้องถิ่น เพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยอาจเห็นได้จากแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคม อาทิ เครือญาติและเครือข่าย เป็นต้น

3) ระบบอุดมการณ์และอำนาจ หมายถึง ศักดิ์ศรีและสิทธิความเป็นมนุษย์ ซึ่งถือเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่จะเสริมสร้างความมั่นใจ และอำนาจให้กับคนในชุมชนหรือสังคมท้องถิ่น เพื่อเป็นพลังในการเรียนรู้ สร้างสรรค์ ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการพัฒนาสังคมให้เป็นไปตามหลักของศีลธรรม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นศักยภาพของชุมชน เพื่อรักษาอิสระของตนเอง เมื่อเผชิญกับการครอบงำจากภายนอก จึงมีอุดมการณ์และอำนาจเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น ชุมชน ท้องถิ่น เพศหรือชาติพันธุ์ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป “วัฒนธรรม” หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (The Way of Life) ของคนในสังคม และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงถึงวิถีชีวิตนั้นอาจมาจากเอกชน หรือคณะบุคคลทำเป็นตัวอย่าง แล้วต่อมากคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบทอดกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้น การรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

4.2 ประเพณี

นักวิชาการได้ศึกษาเกี่ยวกับประเพณี ได้ให้ความหมายของคำว่าประเพณีดังต่อไปนี้

พระยาอนุমানราชธนะ (2514 :1) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ประเพณี หมายถึง ความเป็นไปอันเนื่องจากการกระทำหรือดำเนินการอย่างใด เพื่อประเพณีซ้ำอย่างนั้นอยู่บ่อยๆ จนเป็นความเคยชินก็เกิดเป็นนิสัยขึ้น นิสัยมี 2 อย่าง ถ้าเป็นพื้นติดตัวมาแต่กำเนิดเรียกว่า นิสัยสันดาน หรืออุปนิสัย ถ้าเป็นสิ่งที่มาในภายหลัง ด้วยเอาอย่างคนอื่นซึ่งอยู่ในแวดล้อมและประเพณีเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ในหมู่คณะ เรียกว่า นิสัยสังคม หรือประเพณี

กิ่งแก้ว อัดถากร (2520 : 94) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ประเพณี หมายถึง ความประเพณีที่สืบทอดกันมาจนเป็นที่ยอมรับของคนส่วนรวม ซึ่งเรียกว่า เอกนิยม หรือพหุนิยม เช่น การแต่งงาน การเกิด การตาย การแต่งกาย เป็นต้น หรือการประเพณีที่นำเอาชาติอื่นมาปรับปรุงให้เข้ากับความเป็นอยู่ของเรา เพื่อความเหมาะสมกับกาลสมัย และลักษณะของคนไทย เรียกว่า สัมพันธ์นิยมธรรมดา เรื่องของประเพณีนั้นบางอย่างก็ต้องการรักษาเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชาติ บางอย่างก็ต้องปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับกาลสมัย และบางอย่างต้องถือเป็นสากล

สุพัตรา สุภาพ (2522 : 148) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ประเพณี หมายถึง แบบความเชื่อ ความคิดการกระทำ ค่านิยม ทัศนคติ ศีลธรรม จารีต ระเบียบแบบแผน และวิธีการกระทำสิ่งต่างๆ ตลอดจนถึงการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่างๆ ที่กระทำกันมาตั้งแต่อดีต ลักษณะสำคัญของประเพณีเป็นสิ่งที่ปฏิบัติ เชื้อถือกันมานานจนกลายเป็นความคิด หรือการกระทำที่ได้สืบทอดกันมา และมีอิทธิพลถึงปัจจุบัน

อมรรัตน์ เทพกำปนาท (2549) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าประเพณีไว้ว่า ประเพณี เกิดจากความประเพณีหรือการกระทำของใครคนหนึ่งหรือหลายคน ซึ่งเห็นประโยชน์และความจำเป็นตามที่ต้องการจากการกระทำเช่นนั้น และเมื่อคนอื่นเห็นดีก็เอาอย่าง ทำตามเป็นแบบอย่างเดียวกัน และสืบทอดเป็นส่วนรวมมาช้านาน จนกลายเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมของชาติขึ้น วัฒนธรรม คือวิถีแห่งชีวิต หรือความเป็นอยู่ของคนในส่วนรวม อันมีความเจริญงอกงามได้ ถ้าผู้เป็น

เจ้าของรัฐจักรักรักษาและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม เหมาะกับความเป็นไปของสมัย แต่ผู้ที่จ้ะรัฐจักรักรักษาและปรับปรุงของเก่าให้เข้ากับสมัยได้ดี ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถริเริ่ม มีความคิดจิตใจที่ทันสมัย รัฐจักรักรักษาแก้ไขของโบราณให้มีความแปลกใหม่ ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขนี้ทำได้ 2 แบบ คือ

แบบแรก ปรับปรุงและแก้ไขเก่าให้เป็นใหม่ โดยยังรักษาคติโบราณไว้ ไม่ให้สูญไปแบบทันทีทันใด แต่ทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป เช่น สมัยก่อน คนมักทำบุญกับพระและวัด เพราะเชื่อว่าจะได้บุญมาก แต่ปัจจุบันคนเริ่มทำบุญในรูปแบบอื่นๆมากขึ้น เช่น สร้างโรงเรียนแทนโบสถ์วิหาร หรือบริจาคทรัพย์ สิ่งของให้แก่ผู้ด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งก็ยังคงเชื่อว่าการทำบุญและได้อานิสงส์ไม่แพ้กัน

แบบสอง คือ ปรับปรุงและแก้ไขเก่าให้เป็นใหม่ โดยวิธีพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ คือ เลิกของเก่ามาเป็นใหม่เลย เช่น การเลิกทาสในอเมริกา การสั่งห้ามกินหมากในสมัยก่อน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ประเพณี อันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ก็คือ ความประเพณีที่คนส่วนรวมถือกันเป็นธรรมเนียมหรือเป็นระเบียบแบบแผน และปฏิบัติสืบต่อกันมานาน จนลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน ซึ่งประเพณีใดถ้ามีมูลฐานเข้ากับจิตใจและนิสัยของคน และไม่เป็นการเสียหายแล้ว คนส่วนใหญ่ยังจะรักษาสืบทอดต่อเนื่องกันไป เพราะถือว่ายังมีประโยชน์ต่อสังคมอยู่ และยังถือเป็นสัญลักษณ์ หรือบุคลิกลักษณะของชาตินั้นๆ ซึ่งหากชาติใดไม่มีประเพณีของตนสืบต่อมาแต่อดีต เป็นเสมือนสะพานคอยเชื่อมเก่าและใหม่ หรืออดีตและปัจจุบันให้ต่อกันแล้ว ชาตินั้นๆก็จะเป็นชาติใหม่ที่เปรียบเหมือนเด็กอยู่เสมอ ไม่มีรากเหง้า ใดๆก็ดี โลกทุกวันนี้ติดต่อกันไปหมด กอปรกับมีการสื่อสารที่ก้าวหน้ารวดเร็ว การรับเอาประเพณีของชาติอื่นๆที่แปลกๆใหม่ๆในปัจจุบัน จึงเป็นเรื่องง่าย ซึ่งบางประเพณีก็ได้กลายมาเป็นประเพณีสากล ที่จำเป็นต้องรับเอาไว้ เพราะมีฉะนั้น เราอาจจะก้าวไม่ทันเขา แต่การลอกเลียนแบบประเพณีของคนอื่นมา โดยไม่มีการดัดแปลงให้เข้ากับประเพณีเดิมที่ฝังลึกในจิตใจของเรา ก็อาจจะทำให้ “ความเป็นชาติ” เสื่อมสลายหายไป ดังนั้น จึงขึ้นกับคนในยุคเราเองแล้วละว่า จะเลิก หรือ เลือก ประเพณีใดให้คงอยู่ เพื่อที่จะไม่ทำให้เราล้มหลัง แต่ขณะเดียวกันก็ไม่สูญเสียตัวตนและความภาคภูมิใจในชาติของเราในสังคมโลกด้วย

4.3 นิเวศวิทยาวัฒนธรรม

นักวิชาการได้ศึกษาเกี่ยวกับนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ได้อธิบายคำว่านิเวศวิทยาวัฒนธรรมดังต่อไปนี้

จูเลียน สจิวัด (Julian Steward) นักมานุษยวิทยาอเมริกัน ได้อธิบายแนวความคิดแบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรมว่า เป็นการศึกษากระบวนการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการศึกษาวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรับตัว (Adaptation) ของสังคม แนวความคิดนี้มองสังคมในลักษณะเป็นพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีพื้นฐานสำคัญคือ เทคโนโลยีการผลิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงสร้างสังคม และลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นเงื่อนไขหลักกำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของสังคมวัฒนธรรม สจิวัด มอง "วัฒนธรรม" ว่าเป็นเครื่องมือช่วยให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ประเด็นสำคัญสำหรับการศึกษาระบบมานุษยวิทยาจึงมีอยู่ว่า วัฒนธรรมมีการปรับตัวอย่างไรให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และมนุษย์มีวิธีการอย่างไรในการใช้เทคโนโลยีและระบบเศรษฐกิจในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมออกจากความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น ในสังคมดั้งเดิม (Primitive Societies) มนุษย์มีวิธีการผลิตแบบล่าสัตว์และเก็บหาอาหาร โดยปกติแล้วผู้หญิงจะเป็นผู้เก็บหาอาหารและผู้ชายเป็นออกล่าสัตว์ การแบ่งแยกงานในลักษณะเช่นนี้ไม่ได้เป็นเพราะผู้ชายมีร่างกายแข็งแรงกว่า แต่เป็นเพราะผู้หญิงต้องใช้เวลาดูแลลูก ในขณะที่ผู้ชายสามารถเดินทางไกลและจากบ้านไปได้เป็นระยะเวลาสั้น

ตามทัศนะของสจิวัด มนุษย์เป็นสัตว์มีเหตุผล และวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมวางอยู่บนรากฐานของเหตุผล แต่เป็นเพราะว่าสภาพการณ์และสภาวะแวดล้อมมีความแตกต่างกันออกไป วัฒนธรรมสองวัฒนธรรมจึงมีพื้นฐานของการปรับตัว การแก้ปัญหาและมีวิวัฒนาการแตกต่างกัน เช่น วัฒนธรรมของกลุ่มที่ตั้งรกรากอยู่ใกล้ทะเล ย่อมมีการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือยังชีพประเภท เบ็ด แห อวน ฉมวก เรือ และมีการพัฒนาสั่งสมความรู้เกี่ยวกับการเดินทะเลและการจับปลา ในขณะที่ชนกลุ่มอื่นที่ตั้งรกรากอยู่ในเขตป่าดงดิบ อาจมีการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือเพื่อใช้ในการยังชีพแตกต่างกันออกไป เช่น หอก ธนู เพื่อใช้ในการล่าสัตว์และหาอาหาร กลุ่มชนทั้งสองกลุ่มนี้ย่อมต้องมีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน

สจิวัดปฏิเสธแนวความคิดแบบวิวัฒนาการเส้นตรงของนักทฤษฎีวิวัฒนาการรุ่นเก่า ซึ่งเสนอว่าวัฒนธรรมของทุกเผ่าพันธุ์จะมีวิวัฒนาการเป็นเส้นตรงผ่านขั้นตอนต่างๆ เหมือนกันหมด สจิวัดแย้งว่าวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมอาจเกิดขึ้นได้หลายสาย (Multilinear Evolution) และแต่ละแนวย่อมมีความแตกต่างกัน ความแตกต่างนี้เกิดจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี และโครงสร้างสังคมเป็นหลัก อาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดแบบวิวัฒนาการหลายสายนี้ เป็นแนวความคิดใหม่ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีวิวัฒนาการรุ่นเก่า

แนวความคิดนี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับสภาพแวดล้อมว่ามีความแนบแน่นใกล้ชิดและส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันอย่างแยกไม่ออก ในยุคสมัยที่พัฒนาการด้านเทคโนโลยียังอยู่ในระดับต่ำ มนุษย์จำต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และทำให้สภาพแวดล้อมมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงหรือดัดแปลงสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น อิทธิพลของสภาพแวดล้อมก็เริ่มลดถอยลง หากแต่รูปแบบและลักษณะทางวัฒนธรรม ประสบการณ์และความเคยชินในอดีต ตลอดจนจิตชีวิต

และขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างจะยังคงอยู่ และได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

ชาญ วรชวิภาค (2532 :10) ได้สรุปความหมายของนิเวศวิทยาวัฒนธรรมไว้ว่า นิเวศวิทยาเน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) กับสภาพแวดล้อม ส่วนทางด้านมานุษยวิทยา จะมุ่งเน้นความสำคัญด้านมนุษย์เป็นหลัก โดยพยายามค้นคว้าเข้าใจพฤติกรรมทั้งหลายของมนุษย์ในความสัมพันธ์ของกับสภาพแวดล้อมอย่างไร พฤติกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมทางวัฒนธรรมและปรากฏการณ์ทางสภาพแวดล้อม มนุษย์อยู่รอดในสภาพแวดล้อมต่างๆ คือ เทคโนโลยี ภาษา รูปแบบ การจัดระเบียบกลุ่มและอุดมการณ์ เรียนรู้สะสมอบรมปณิธานหรือสืบทอดกันมา จากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน โดยใช้วัฒนธรรมดัดแปลงตามสภาพแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ

กล่าวโดยสรุป นิเวศวิทยาวัฒนธรรม คือการปรับตัวของวัฒนธรรมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับสภาพแวดล้อมมีความแนบแน่นใกล้ชิดและส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมวางอยู่บนรากฐานของเหตุผล แต่เป็นเพราะว่าสภาพการณ์และสภาวะแวดล้อมมีความแตกต่างกันออกไป วัฒนธรรมจึงมีพื้นฐานของการปรับตัวอยู่เสมอ และมนุษย์มีวิธีการอย่างไรในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมออกจากความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์

5. ประวัติหลวงพ่อดโตและประเพณีรับบัว

5.1 หลวงพ่อดโต

5.1.1 ประวัติหลวงพ่อดโต

ผจงวาด กมลเสรีรัตน์ (2543) ได้เขียนประวัติหลวงพ่อดโตไว้ ดังนี้

หลวงพ่อดโต (ภาพที่ 5) เป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์สร้างในสมัยสุโขทัย ปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 3 ศอก 1 คืบ ที่ชาวบางพลี ชาวสมุทรปราการ และประชาชนทั่วไปเคารพนับถือตามตำนานกล่าวว่า มีพระพุทธรูป 3 องค์ ลอยมาตามแม่น้ำเจ้าพระยา เข้าใจว่าผู้คนสมัยอยุธยาอาราธนาลงสู่แม่น้ำเพื่อหลบหนีข้าศึกและภัยสงครามจากพม่าพระพุทธรูปทั้ง 3 องค์ได้แสดงอภินิหารลอยมาตามลำน้ำ และผุดให้ผู้คนเห็นตามลำดับจนเป็นที่โจษจันกันทั่วไป พระพุทธรูปทั้ง 3 องค์ ได้ลอยตามน้ำไปเรื่อยเมื่อผ่านที่ใดสถานที่นั้นก็มีชื่อเรียกเกี่ยวเนื่องกับองค์พระ ต่อมาภายหลังพระพุทธรูปทั้งสามองค์ได้แยกย้ายกันไปประดิษฐานในที่ต่างๆ องค์หนึ่งได้รับการอาราธนาขึ้นประดิษฐานที่วัดบ้านแหลม จังหวัดสมุทรสงคราม อีกองค์หนึ่งถูกอาราธนาขึ้นประดิษฐานที่วัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ 5 หลวงพ่อโต

สำหรับพระพุทธรูปองค์สุดท้ายได้ลอยไปตามลำแม่น้ำเจ้าพระยาแล้วลอยวกเข้ามาในลำคลองสำโรง ชาวบ้านที่พบเห็นต่างใจจะจินกันไปทั่วว่ามีอภินิหารและความศักดิ์สิทธิ์ จึงพากันอาราธนาให้ขึ้นที่ปากคลองสำโรง แต่พระพุทธรูปไม่ยอมขึ้น เณริญมีชายปัญญาดีคนหนึ่งได้ให้ความเห็นว่า คงเป็นด้วยบุญญาภิหารของพระพุทธรูป แม้จะใช้ผู้คนจำนวนสักเท่าไรจุดลากขึ้นฝั่ง คงไม่สำเร็จเป็นแน่ ควรจะเสี่ยงทายต่อแพผูกชะลอบองค์พระพุทธรูปไว้ แล้วใช้เรือพายจุดให้ลอยมาตามลำน้ำสำโรงและอธิษฐานว่า "หากท่านประสงค์จะขึ้นโปรดที่ใด ก็ขอจงได้แสดงอภินิหารให้แพที่ลอยมา จงหยุด ณ ที่นั้นเถิด" เมื่อประชาชนทั้งหลายได้เห็นแพต้องกันดีแล้ว จึงพร้อมใจกันทำแพผูกชะลอบองค์ท่าน แล้วใช้เรือพาย ล้วนๆ ช่วยกัน จ้ำพายจูงแพลอยเรื่อยมาตามลำคลอง เรือที่ใช้ลากจูงมานั้นล้วนมีชื่อแปลกๆ เช่น ม้าน้ำ เบ็ดน้ำ ตึกแก และอื่นๆ

พร้อมกันนั้นจัดให้มีละครเจ้ากรับรำถวาย และการละเล่นอื่นๆครึกครื้นมาตลอดทั้งลำน้ำครั้นแพลอยมาถึงบริเวณหน้าวัดพลับพลาชนะสงครามหรือวัดบางพลีใหญ่ในทุกวันนี้ แพที่ผูกชะลอบองค์ท่านก็เกิดหยุดนิ่งแม้พยายามออกแรงจ้ำและพายกันสักเท่าใด แพนั้นก็หาได้ขยับเขยื้อนไม่ ชาวบ้านที่มากับเรือและชาวบางพลีถึงกับชนลูกชู้ เห็นเป็นเรื่องน่าอัศจรรย์ยิ่งนัก ต่างพากันก้มกราบนมัสการด้วยความเคารพ และพร้อมใจกันตั้งจิตอธิษฐานว่า "ถ้าหลวงพ่อกจะโปรดคุ้มครองชาวบางพลีให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขแล้ว ก็ขออาราธนาอัญเชิญองค์ท่านให้ขึ้นจากน้ำได้โดยง่ายเถิด" ช่างเป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก เพียงใช้กำลังคนไม่มากนักก็สามารถอาราธนาท่านขึ้นจากน้ำได้อย่างง่ายดาย ทำให้ราษฎรต่างแซ่ซ้องในอภินิหารเป็นอย่างยิ่ง และได้อัญเชิญท่านขึ้นไปประดิษฐานในพระวิหาร แต่ต้องชะล่อขึ้นข้ามฝาผนังวิหาร เพราะขณะนั้นหลังคาพระวิหารยังไม่มีและประตูฉนวนก็เล็กมีสทมาแจ้งลำท่านได้ประดิษฐานอยู่ในพระวิหารเรื่อยมาให้รับต่อโยได้มีบ้านการค้ำไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การรื้อพระวิหารอีก เพื่อสร้างเป็นพระอุโบสถที่ถาวร จึงต้องชะลอองค์ท่านมาพักไว้ยังศาลาชั่วคราว จนกระทั่งได้สร้างพระอุโบสถสำเร็จแล้ว จึงได้อาราธนาท่านไปประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถ เพื่อเป็นพระประธานของวัดบางพลีใหญ่ใน

ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดโตในด้านรักษาผู้เจ็บป่วย เมื่อนำน้ำมันดโหลงพ่อดโตไปรักษาเพื่อเป็นสิริมงคล ปรากฏว่าอาการเจ็บป่วยทุเลาลงจนหายเป็นปกติ แม้กระทั่งเหรียญหลวงพ่อดโตที่ชาวบ้านนำมาห้อยคอบุตรหลานของตนก็เป็นที่เลื่องลือในความศักดิ์สิทธิ์เช่นกัน เพราะมีเรื่องเล่าว่า เมื่อเด็กๆ พลัดตกน้ำกลับลอยได้ไม่เป็นอันตรายแต่อย่างใด ยิ่งกว่านั้นหลวงพ่อดโตยังได้แสดงปาฏิหาริย์ เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2520 กล่าวคือ องค์พระซึ่งเป็นทองสำริดกลับนึ่งดังเช่นเนื้อคน หนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับพากันลงข่าวที่น่าอัศจรรย์ใจนี้ และมีประชาชนจากทั่วทุกสารทิศพากันมาชมบารมี ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 ได้เกิดปรากฏการณ์เช่นนี้อีกครั้ง ซึ่งนับเป็นเรื่องแปลกมหัศจรรย์ ทุกวันนี้ชาวบางพลีต่างเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์และบารมีของหลวงพ่อดโตที่คุ้มครองชุมชนบางพลีให้ปลอดภัยจากอัคคีภัย ในขณะที่ชุมชนโดยรอบ อาทิ ตลาดบางบ่อ ตลาดจระเข้ ตลาดคลองด่าน ล้วนแต่ประสบกับอัคคีภัยมาแล้วทั้งนั้น

5.1.2 งานนมัสการหลวงพ่อดโต

ด้วยอภินิหารและความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดโตเป็นที่นับถือ และเป็นมิ่งขวัญของชาวบางพลี ตลอดจนพุทธศาสนิกชนทั่ว ๆ ไป ทางวัดจึงจัดให้มีการเฉลิมฉลององค์ท่าน โดยมีงานสมโภชเป็นประจำทุกปีไป งานนี้แบ่งออกเป็น 3 วาระ ในแต่ละปี คือ (เจริญ ดันมหาพราน, 2541)

- 1) งานปิดทองผ้าพระพุทธรูปจำลองและนมัสการหลวงพ่อดโต เริ่มงานตั้งแต่วันขึ้น 15 ค่ำ ถึง วันแรม 2 ค่ำ เดือน 3 รวม 3 วัน
- 2) งานนมัสการและปิดทองหลวงพ่อดโต ซึ่งเป็นงานขององค์ท่านโดยตรง เริ่มงานตั้งแต่วันขึ้น 15 ค่ำ ถึง วันแรม 2 ค่ำ เดือน 4 รวม 3 วัน
- 3) งานประเพณีรับบัวและนมัสการหลวงพ่อดโต เริ่มงานตั้งแต่วันขึ้น 11 ค่ำ ถึง ขึ้น 14 ค่ำ หรือบางที่อาจยึดงานออกไปอีกตามความเหมาะสม งานประเพณีรับบัวนี้เป็นงานประเพณีของวัดมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีการจัดขบวนเรือแห่หลวงพ่อดโตจำลองไปตามลำคลองสำโรง มีการประกวดเรือทุกประเภท แข่งเรือ การละเล่นกีฬาต่าง ๆ และมีมหรสพสมโภชมากมายครึกครื้นตลอดงานและงานทำบุญฉลองที่หลวงพ่อดโตได้เริ่มทำบุญฉลองในวันวิสาขบูชา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี

5.2 วัดบางพลีใหญ่

5.2.1 ประวัติวัดบางพลีใหญ่

วัดบางพลีใหญ่ (2546) บันทึกประวัติวัดบางพลีใหญ่ ไว้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดบางพลีใหญ่ใน (ภาพที่ 6) เดิมชื่อว่า วัดพลับพลายักษ์ชนะสงคราม ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงเรียกวัดนี้ว่า วัดใหญ่ หรือ วัด หลวงพ่อโต จากโบราณคดีจารึก สืบต่อกันแต่ครั้งโบราณกาลว่า วัดนี้สร้างขึ้นในสมัย สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในปี พ.ศ.2310 ครั้งหนึ่งที่พระองค์ยกทัพขับไล่ข้าศึกมาทางทิศตะวันออกของกรุงศรีอยุธยามาถึงยังตำบลหนึ่งซึ่งยังไม่ปรากฏนาม พระองค์ได้สั่งให้หยุดพักไพร่พล และได้ทรงทำพิธีกรรมบวงสรวงหาฤกษ์ยามอันเป็นนิมิตตามตำราพิชัยสงครามการทำพิธีปลุกกรรมบวงสรวงนี้ ตามประเพณีมีการปลุกศาลเพียงตา พร้อมทั้งเครื่องเซ่นสังเวย มีข้าวตอก ดอกไม้ สัตว์สี่เท้า สัตว์สองเท้า ขนมต้มขาว ขนมต้มดำ ขนมต้มแดง และอื่นๆ พร้อมทั้งอัญเชิญพระแสงปืน พระแสงดาบ และสรรพวุธ เพื่อเข้าพิธีปลุกกรรมบวงสรวงนี้พร้อมทั้งตั้งสัตยาธิษฐานต่อเทวาอารักษ์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายว่า “ถ้าหากพระองค์ยังมีบุญญธิการปกครองไพร่ฟ้า ประชาชน พร้อมทั้งบ้านเมือง ให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขแล้ว ขอให้พระองค์จงมีชัยชนะต่ออริราชศัตรูทั้งมวล” ครั้งเมื่อพระองค์ได้รับชัยชนะแล้ว ก็ทรงยกทัพกลับสู่กรุงศรีอยุธยา ผ่านมาทางเดิมที่พระองค์ได้ทำพิธี ก็ทรงโปรดให้สร้างพลับพลายักษ์ขึ้นไว้เป็นอนุสรณ์ในชัยชนะของพระองค์ และทรงขนานนามว่า “พลับพลายักษ์ชนะสงคราม” ครั้นต่อมาชาวบ้านในละแวกนั้นได้ร่วมกันสร้างวัดขึ้นที่พลับพลาแห่งนี้ และเรียกวัดนี้ว่า “วัดพลับพลายักษ์ชนะสงคราม” ส่วนชื่อของตำบลนั้นได้ชื่อว่า “บางพลี” เพราะเหตุที่สมเด็จพระนเรศวรได้ทรงกระทำพิธีปลุกกรรมบวงสรวงนั่นเอง ดังนั้นประชาชนทั้งหลายจึงเรียกว่าบางพลี และวัดพลับพลายักษ์ชนะสงครามก็ถูกเรียกตามตำบลนั้นอีกว่า “วัดบางพลี” แต่เนื่องจากต่อมาได้มีการสร้างวัดขึ้นอีกอยู่ทางด้านนอกเรียกกันว่า วัดบางพลีใหญ่กลางและวัดบางพลีใต้พระพุทธรูปองค์ใหญ่เป็นมิ่งขวัญของวัดจึงเรียกว่า “วัดบางพลีใหญ่ใน” หรือ “วัดหลวงพ่อโต” มาจนทุกวันนี้

ภาพที่ 6 วัดบางพลีใหญ่ใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.2 การเดินทาง

วัดบางพลีใหญ่ใน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดสมุทรปราการการอยู่ริมคลองลำโรงมีเนื้อที่ 40 กว่าไร่ เนื้อที่ตั้งวัดประมาณ 35 ไร่เศษ การคมนาคมมายังวัดนี้สะดวกสบายรถยนต์เข้าทางถนนสายบางนา - ตราด กิโลเมตรที่ 12 ข้ามสะพานคลองชวดลาเข้าแล้วจะมีทางเลี้ยวขวาเข้าสู่อำเภอบางพลีประมาณ 3 กิโลเมตรครึ่งก็จะถึงวัด (ภาพที่ 7) อีกทางหนึ่งเข้าทางถนนเทพารักษ์ ข้างสน.ลำโรงเหนือ ประมาณ 13 กิโลเมตร ก็ถึงวัดบางพลีใหญ่ใน (วัดบางพลีใหญ่, 2546)

ภาพที่ 7 ที่ตั้งวัดบางพลีใหญ่ใน

5.3 ประเพณีรับบัว

ประเพณีรับบัวเป็นประเพณีประจำท้องถิ่น ของชาวอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นประเพณีเก่าแก่ที่สืบทอดมาแต่โบราณ โดยมีได้ปรากฏหลักฐานว่ามีมาแต่ยุคไคสมัยได ประเพณีรับบัวนี้มีข้อสันนิษฐานต่างๆ ดังนี้

5.3.1 พระครูสุวรรณธรรมสุนทร (2540 : 11-13) ได้บันทึกประวัติประเพณีรับบัว มีความเป็นมาดังต่อไปนี้

ในสมัยก่อนนั้น ในแถบอำเภอบางพลีมีประชาชนอาศัยอยู่แบ่งเป็น 3 พวก คือ คนไทย คนรามัญ คนลาว ซึ่งแต่ละพวกก็มีผู้ควบคุม ซึ่งแต่ละพวกก็ทำมาหากินในอาชีพต่างๆกัน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการไต่สวนเพื่อการศึกษาหาหนทาง ไม่นานญาติพี่น้องไปไขประโยชน์งานการค่า และต่อมากาลครั้งหนึ่งทั้งไทย รามัญ ลาว ทั้งสามพวกก็ได้ปรึกษานานหรือกันว่า สมควรที่จะช่วยกันทำสักไม่วากรรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร่างางพงให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อทำไร่และทำสวนต่อไป ซึ่งก่อนนี้เต็มไปด้วยป่าพงดงอ้อ พงแขม และพันธุ์ไม้หนานาชนิดขึ้นเต็มพริ้วไปหมด มีสัตว์รายนานาชนิดจำนวนมากมาอาศัยอยู่ ทางฝั่งใต้ของลำคลองก็เต็มไปด้วยป่าแสม น้ำก็เป็นน้ำเค็ม ทางฝั่งเหนือก็เต็มไปด้วยบึงใหญ่ๆ ภายในบึงแต่ละบึงก็ลึกลับวุ่นหวงขึ้นมากมาย พวกคนไทย รามัญ ลาว ต่างก็พยายามช่วยกันหักร่างางพงเรื่อยมาจนถึงสามแยก คือ ทางหนึ่งไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ทางหนึ่งไปทางทิศเหนือ ทางหนึ่งไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ คือ คลองสลุด 1 คลองชวดลากข้าว 1 และคลองลาดกระบัง 1 พอมาถึงตรงนี้คนทั้ง 3 พวก ต่างก็ตกลงกันว่าควรจะแยกย้ายกันไปทำมาหากินกันคนละทางจะดีกว่า เพื่อจะได้รู้ถึงภูมิประเทศว่าด้านไหนจะหากินได้คล่องกว่ากัน เมื่อตกลงดังนั้นแล้ว จึงต่างก็แยกทางกันไป พวกคนลาวไปทางคลองสลุด พวกไทยไปทางคลองชวดลากข้าว พวกรามัญไปทางคลองลาดกระบัง ทำมาหากินกัน ต่อมาพวกรามัญที่แยกกันทำมาหากินทางคลองลาดกระบัง ทำอยู่ 2-3 ปี ก็ไม่ได้ผล เพราะนกและหนูชุกชุมรบกวนพืชผลต่างๆ จนเสียหายเป็นอันมาก

เมื่อทำมาหากินไม่ได้ผล พวกรามัญต่างก็ปรึกษานาหรือกัน เพื่อเตรียมอพยพกลับถิ่นเดิม คือ ทางฝั่งปากลัด และเริ่มอพยพในตอนเช้ามีดของเดือน 11 ขึ้น 14 ค่ำ ก่อนไปก็พากันเก็บดอกบัวในบึงบริเวณนั้นไปมากมาย บอกว่าจะเอาไปบูชาพระคาถาพื้นที่ปากลัด และได้สั่งเสียคนไทยที่รักใคร่สนิทชิดชอบกันว่า ในปีต่อไป เมื่อถึงเดือน 11 ขึ้น 14 ค่ำให้ช่วยกันเก็บดอกบัวหลวงไว้ให้ที่วัดหลวงพ่อโตนี้ด้วย แล้วพวกตนจะมารับเอาดอกบัวไป เป็นด้วยอุปนิสัยของคนไทยนั้นมิจิตใจโอบอ้อมอารีต่อพวกพ้องและผู้อื่นอยู่แล้ว ก็ตอบตกลงว่ายินดีที่จะจัดการเก็บดอกบัวไว้ให้พวกรามัญก็ได้ไปกราบนมัสการหลวงพ่อโต พร้อมทั้งขอน้ำมนต์ของหลวงพ่อโตไปเพื่อเป็นสิริมงคล แล้วลากลับถิ่นเดิม เพื่อนำดอกบัวไปบูชาพระคาถาพื้นที่ปากลัดต่อไป

ในสมัยก่อน ท้องที่อำเภอบางพลีเป็นแหล่งที่มีดอกบัวหลวงชุกชุม (ปัจจุบันหายากมาก) และมีมากในฤดูฝน (เทศกาลเข้าพรรษา) ดังนั้น การบำเพ็ญศานากุศลในเทศกาลออกพรรษา ผู้คนต่างถิ่นที่อยู่ใกล้อำเภอบางพลี โดยเฉพาะชาวอำเภอประจวบประแดงกับอำเภอสุมทรีปราการ ต่างพากันเดินทางไปหาดอกบัวในเขตท้องที่บางพลี ในระยะแรกๆ คงไปเที่ยวหาเก็บกันเอง ตามหนอง บึง ลำคลอง พอสมัยต่อมา ชาวบางพลีก็ได้ไปเก็บดอกบัว เพื่อจัดเตรียมไว้แจกผู้คนที่ต้องการ โดยมีได้คิดมูลค่า อันเป็นการอำนวยความสะดวกแก่กันเพียงหวังสร้างกุศลร่วมกันเท่านั้น

ก่อน พ.ศ. 2478 พอถึงวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 (ตั้งแต่ตอนเย็นหรือค่ำ) ของทุกปี ชาวอำเภอเมืองสมุทรปราการและชาวอำเภอพระประแดงจะชักชวนญาติมิตรและเพื่อนฝูงพากันลงเรือลำเล็กบ้าง ลำใหญ่บ้าง ทั้งจำพาย ทั้งถ่อ ทั้งแจว โดยนำเครื่องดนตรีต่างๆ เช่น ปี่ ซอ ฉิ่ง ฉาบ กระຈับปี่ โทน รำมะนาว ฯลฯ ร้องรำทำเพลงเป็นที่สนุกสนานครื้นเครงกันทีเดียว เรือบางขบวนพายมาตาม

ลำแม่น้ำเจ้าพระยา แต่ก็มีบางกลุ่มที่วกเข้าตามลำคลองต่างๆ จนเข้าสู่คลองสำโรง แล้วมุ่งตรงไปยังหมู่บ้านบางพลีใหญ่

สำหรับชาวบางพลีที่ถือปฏิบัติกันเป็นประจำทุกปี คือ เมื่อถึงวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 จะต้องเตรียมข้าวปลาอาหารไว้ต้อนรับแขกผู้มาเยือน ตามแบบฉบับของนิสสัยคนไทย ไครมาถึงเรือนชานก็ต้อนรับ พอรุ่งเช้า ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ชาวบางพลีจะเตรียมหาดอกบัวหลวงไว้ให้ ส่วนหนึ่งนำไปนมัสการองค์หลวงพ่อดโต พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่วัดบางพลีใหญ่ใน และแบ่งจำนวนหนึ่งกลับไปบูชาพระคาถาพันที่ปากลัด (อ่านว่า ปาก-ลัด เป็นชื่อเก่าของอำเภอพระประแดง) เช้าวันนั้น ชาวต่างถิ่นก็จะพายเรือของตนแยกย้ายกันไป เพื่อขอรับบัวจากชาวบ้านบางพลีทั้งสองฝั่งคลองสำโรง การให้และการรับกระทำกันอย่างสุภาพ คือรับส่งและรับกันแบบมือต่อมือ ก่อนให้มีการอธิษฐานเสียก่อน และผู้รับก็ต้องพนมมือรับไหว้ขอบคุณ แต่ชาวบางพลีกับชาวต่างบ้านที่คุ้นเคยกัน ก็จะโยนดอกบัวให้กันโดยไม่มีพิธีรีตอง ถือเป็นคนกันเอง เหตุที่มีการโยนดอกบัวให้กันระหว่างผู้คุ้นเคยสนิทสนมกันนี้เอง เมื่อเป็นไปนานๆ เข้าก็ค่อยกลายเป็นความนิยมกันทั่วไป การให้และการรับแบบมือต่อมือเลยเสื่อมไป จนมีการนำมาพูดกันในระยะหลังว่า “โยนบัว” แทนที่จะเรียกว่า “รับบัว”

จนกระทั่งราวปี พ.ศ. 2478-2481 นายชื่น วรศิริ นายอำเภอบางพลีเห็นว่า ประเพณีรับบัวมีที่ท่าจะเสื่อมสูญไป เลยคิดที่จะฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ให้คงอยู่ต่อไปจนถึงชนรุ่นหลัง จึงได้ชักชวนพ่อค้า คหบดี และชาวบ้านในอำเภอบางพลี ร่วมดำเนินการจัดงานประเพณีรับบัวขึ้น นับเป็นครั้งแรกที่ทางราชการเข้ามาเกี่ยวข้องกับประเพณีรับบัวของชาวบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ในครั้งนั้นมีการประกวดเรือสวยงาม โดยมีผู้เอาไม้ไผ่มาสานเป็นโครงรูปองค์พระพุทธรูปปิดหุ้มด้วยกระดาษทอง นำมาตั้งบนเรือสังเค็ด สมมุติว่าเป็นหลวงพ่อดโตแห่งวัดบางพลีใหญ่ใน ผู้แต่งเรือลำนี้ คือ นายไสว โตเจริญ นอกจากนี้ ยังมีการแจกข้าวต้มมัด แก้วแขกต่างบ้านและผู้จัดเรือประกวด ในปีต่อมาการจัดประเพณีรับบัวของทางอำเภอบางพลีก็คงจัดเหมือนปีแรก โดยมีการแห่รูปหลวงพ่อดโตสานด้วยไม้ไผ่ ที่ทำได้เมื่อปีก่อน จัดเป็นขบวนเรือแห่ตามลำคลองสำโรง ในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 เพื่อเป็นการประกาศข่าวงานรับบัวให้ประชาชนได้ทราบ

ต่อมาราวปี พ.ศ. 2482-2490 โดยมีนายเชื่อม ศิริสนธ์ เป็นนายอำเภอบางพลี ได้เพิ่มกิจกรรมในงานประเพณีรับบัวขึ้น คือ จัดให้มีมหรสพกลางแจ้งขึ้นที่บริเวณวัดบางพลีใหญ่หรือวัดหลวงพ่อดโต และหน้าที่ว่าการอำเภอบางพลีสอดคิน ทั้งยังได้จัดให้มีตลาดนัดการประกวดพืชผักสวนพลู และประกวดนางงาม ส่วนรายการอื่นๆ ก็คงมีเหมือนก่อนๆ

ปัจจุบัน องค์ประกอบสำคัญของประเพณีรับบัวของอำเภอบางพลี คือ มีการแห่พระพุทธรูปหลวงพ่อดโต ที่ชาวอำเภอบางพลีและประชาชนทั่วไปรู้จัก ต่างให้ความเคารพนับถือกัน

เป็นอย่างมาก โดยแห่เรือไปตามคลองลำโรง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการไปจนถึงพระเช้ใหญ่ในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 ประชาชนที่มีบ้านเรือนอยู่ตามสองฝั่งคลองลำโรง ในเส้นทางที่เรือแห่องค์หลวงพ่อโต (จำลอง)แล่นผ่าน ก็จะมีการประดับธงทิวตกแต่งบ้านเรือน และยังตั้งโต๊ะหมู่บูชาต้อนรับอย่างเป็นทางการเป็นระเบียบเรียบร้อย ส่วนในช่วงกลางคืนของวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 จะมีมหรสพแสดงตลอดทั้งคืน ที่บริเวณวัดบางพลีใหญ่ใน(วัดหลวงพ่อดุ) แต่หลังจากนั้น พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา ชาวอำเภอบางพลีเริ่มไม่แน่ใจว่า ประเพณีรับบัวจะยั่งยืนอยู่นานเพียงใด เพราะพื้นที่เคยอยู่อาศัยทุกวันนี้ได้กลายเป็นโรงงานอุตสาหกรรมเกือบ 800 แห่ง นอกจากนี้ ยังมีหมู่บ้านเกิดขึ้นราวกับดอกเห็ด รวมไปถึงสนามกอล์ฟขนาดใหญ่หลายแห่ง ที่คอยรองรับความสำราญของผู้มีอันจะกินชั่วระยะเวลาไม่ถึง 10 ปี สภาพของอำเภอบางพลีเปลี่ยนไปแบบหน้ามือเป็นหลังมือ จากสังคมชนบทที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีความสุขตามอัตภาพกลายเป็นสังคมเมืองอุตสาหกรรม ในสภาวะแบบนี้ ผู้เฒ่าคนชราชาวบางพลีก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า มีส่วนทำให้ประเพณีรับบัวเปลี่ยนรูปโฉมไปจากเดิม กล่าวกันว่าประเพณีรับบัวก็เปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตในอำเภอบางพลี ที่ต้องมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อป้องกันตนเองมิให้สูญหายไปจากโลกนี้

5.3.2 คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2542 : 298-301) ได้บันทึกประวัติประเพณีรับบัวไว้ดังนี้

ประเพณีรับบัวนี้ มีมาจากน้ำใจไมตรีของชาวบางพลีสู่เพื่อนมนุษย์ในสังคมชาวพุทธ ที่มาของน้ำใจไมตรีสู่ประเพณีรับบัว 3 ประการ คือ

1) ในสมัยก่อนในแถบอำเภอบางพลี มีประชากรอาศัยอยู่ 3 พวก คือ คนไทย รามัญ และลาว พวกลาวไปทำมาหากินทางคลองสกลุ่ด ไทยไปทางคลองชวดลากช้า รามัญไปทางคลองลาดกระบัง พวกรามัญทำมาหากินไม่ได้ผลเพราะนก หนู ชุกชุมรบกวนพืชผลเสียหาย จึงอพยพกลับถิ่นเดิมที่ปากลัด เริ่มอพยพในตอนเข้ามิดของเดือน 11 ขึ้น 14 ค่ำ ก่อนไปก็ได้เก็บดอกบัวที่มีในบึงบริเวณนี้มากมายเพื่อไปบูชาพระศาสดา (เทศน์มหาชาติ) ที่ปากลัด และได้ส่งเสียกับคนไทยที่ได้เข้าไต่ถาม ให้ช่วยเก็บดอกบัวรวบรวมไว้ที่วัดหลวงพ่อดุนี้ด้วย พวกตนจะมารับในเดือน 11 ขึ้น 14 คนไทยชอบโอบอ้อมอารีจึงตอบตกลง จากนั้นพวกรามัญก็มีสการหลวงพ่อดุพร้อมทั้งขอน้ำมนต์หลวงพ่อดุเพื่อไปเป็นสิริมงคล และลากลับนำดอกบัวไปบูชาพระศาสดา ปีต่อมาพอถึงกำหนดเดือน 11 ขึ้น 14 ค่ำ คนไทยบางพลีก็รวบรวมดอกบัวไว้ที่วัดบางพลีใหญ่ตามคำร้องของชาวยุโรป พวกรามัญก็มารับบัวทุกปี

2) ชาวยุโรปที่ปากลัด (พระประแดง) มาทำมาค้าอยู่ที่อำเภอบางพลี (ตำบลบางแก้ว) ซึ่งมีเรื่องเล่ากันว่าเป็นชาวยุโรปที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้พระยาแจ้งและชาวยุโรป ย้ายครอบครัวมาอยู่ที่นคร

เชื่อนันท์ (พระประแดง) ในปี พ.ศ. 2367 และต่อมาชาวรามัญทำความดีความชอบได้รับพระราชทานที่นาที่บางพลี จึงเป็นเหตุให้ชาวรามัญทำนาที่อำเภอบางพลี ชาวรามัญนั้นจะมาเฉพาะฤดูทำนา เมื่อเสร็จสิ้นการทำนาก็จะกลับไปพักที่เมืองปากพลี ชาวรามัญส่วนใหญ่เป็นผู้เคร่งครัดในพระพุทธศาสนา ก็จะไปทำบุญที่วัดบ้านของตน เมื่อกลับไปก็ไปเก็บดอกบัวที่ตำบลบางพลีใหญ่ซึ่งมีมากมาย ไปประกอบกับรูป เทียน ในการทำบุญที่มีการเทศน์คาถาพันสังท้ายพรรษา ครั้งแรกก็ส่งให้กับมือมีการไหว้ขอบคุณ ต่อมาเกิดความคุ้นเคยถ้าใกล้ก็ส่งมือต่อมือ ถ้าไกลก็โยนจึงเรียกว่า รับบัว โยนบัว

3) เดิมทีเดียวที่ตำบลบางพลีใหญ่เป็นตำบลที่มีดอกบัวมาก อำเภอต่างๆที่อยู่ใกล้เคียง เช่น อำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอพระประแดง และอำเภอต่างๆที่อยู่ใกล้เคียง เมื่อถึงวาระต้องบำเพ็ญกุศลในเทศกาลออกพรรษาก็มาเก็บดอกบัวที่นี่ เพราะถือดอกบัวเป็นดอกไม้ทางพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธเจ้าเวลาประทับยืน เดิน จะมีดอกบัวรองรับเสมอ อีกประการหนึ่งในเรื่องพระมาลัยแล้วไปเกิดเป็นเทพบุตรเช่นนั้นเป็นต้นมา ดังนั้นในสมัยโบราณคนจึงนิยมถวายดอกบัวแก่พระในวันออกพรรษาถือว่าได้บุญกุศลแรงมาก ถึงกับลงทุนขนอนค้างอ้างแรมยังตำบลนี้เพื่อเก็บดอกบัว ในสมัยแรกๆคงเที่ยวหาเก็บกันเอง แต่ในสมัยต่อมาชาวบางพลีก็จะเตรียมเก็บไว้เพื่อเป็นการทำกุศลร่วมกัน ดอกบัวที่ชาวต่างถิ่นรับมาจากชาวบางพลีนั้น จะนำไปบูชาในเทศกาลออกพรรษาตามวัดในหมู่บ้านของตน จากข้อสันนิษฐานทั้ง 3 ประการ จะด้วยประการใดก็ตามทำให้เห็นว่าชาวบ้านมีภูมิปัญญาในการสร้างกิจกรรมให้ได้มีการระลึกถึงกันให้มีโอกาสได้ร่วมทำบุญกุศล และสนุกสนานร่วมกันเป็นประจำทุกปี ข้อสำคัญคือต้องมีการประสานสัมพันธ์สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ในสังคมชาวสมุทรปราการจะหาถิ่นใดพัฒนาภูมิปัญญาได้ดีขนาดนี้ไม่มี

6. สภาพทั่วไปของอำเภอบางพลี

6.1 อำเภอบางพลี

เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสมุทรปราการ (ภาพที่ 8) เนื้อที่ประมาณ 323.88 ตารางกิโลเมตร ประชากร 165,150 (พ.ศ. 2548) ความหนาแน่น 510 คน ต่อตารางกิโลเมตร

6.1.1 ประวัติอำเภอบางพลี

อำเภอบางพลีเป็นอำเภอที่เก่าแก่ที่จัดตั้งขึ้นมาเมื่อ พ.ศ. 2483 ชุมชนดั้งเดิมประกอบด้วยชาวไทย ลาว และรามัญ จากตำนานที่เล่าขานต่อกันมา เรื่องเกี่ยวกับชื่ออำเภอ "บางพลี" นั้น เกี่ยวพันกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เป็นสองนัย คือ (สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์, 2545)

1) เมื่อ พ.ศ. 2041 ในสมัยรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ได้โปรดฯเกล้าฯให้ขุดลอกคลองลำโรงขึ้นและได้พบเทวรูปสำริด 2 องค์ ที่คลองทับนางมีจารึกชื่อว่า "พญาแสนดา" และ

“มหาสังขกร” จึงได้มีการทำพิธีบัตร์พลีดวงทรวงสังเวद्यเทวรูปนั้นว่า บัตร์พลี นานๆเข้าเลยเรียกเพี้ยนเป็น บางพลี

2) เมื่อ พ.ศ. 2136 สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ยกทัพไล่ข้าศึกมาทางทิศตะวันออกเฉียงของกรุงศรีอยุธยา จนมาถึงตำบลหนึ่ง พระองค์สั่งให้หยุดพักไพร่พล และได้ทรงทำพิธีพลีกรรมบวงสรวงหาฤกษ์ยามตามตำรับพิชัยสงคราม พร้อมทั้งตั้งจิตอธิษฐาน ขอให้พระองค์มีชัยชนะอย่างเด็ดขาด สถานที่ที่พระองค์ทรงกระทำพิธีพลีกรรมบวงสรวงนี้ จึงได้ชื่อว่า “บางพลี”

สมุทรปราการ

จ.กรุงเทพฯ

ภาพที่ 8 แผนที่จังหวัดสมุทรปราการ

ที่มา : www.tourthai.com

6.1.2 อาณาเขตอำเภอ

สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ (2545) ได้อธิบายอาณาเขตของอำเภอบางพลี ไว้ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตลาดกระบัง (กรุงเทพมหานคร)

ทิศตะวันออก ติดต่อกับกิ่งอำเภอบางเสาธง มีถนนเข้าวัดหัวคู้ คลองหนองงูเห่า คลองบางนา ถนนวัดศรีวารีน้อย คลองเสาระหงษ์ คลองสำโรง คลองโค้งประทุน คลองลาดหวาย และคลองโค้งประทุน เป็นเส้นแบ่งเขต

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอบางบ่อและอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีคลองโค้งประทุน และคลองสามเป็นเส้นแบ่งเขต

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเมืองสมุทรปราการ เขตบางนา และเขตประเวศ (กรุงเทพมหานคร) มีคลองบางเหี้ยน้อย คลองบางกระบือ คลองกุ่มพารา คลองทับนาง คลองสำโรง คลองหนองกระทุ่ม คลองบางนา คลองลำหวาย คลองหนองคาน้ำ คลองปลัดเปี้ยว คลองต้นตึก ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริดา พงษ์ภมร (2547) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการสื่อสารเพื่อการดำรงรักษางานประเพณีรับบัว ของอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มุ่งศึกษากระบวนการจัดงานประเพณีรับบัว ของอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยวิเคราะห์บริบทกระบวนการทางการสื่อสาร การมีส่วนร่วมของกลุ่ม ชุมชน ผู้นำ และการดำรงรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณี จากการศึกษาพบว่า กระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการดำรงรักษาและเผยแพร่ประเพณี ขึ้นอยู่กับทักษะในการสื่อสารและการถ่ายทอดความรู้ของแต่ละคนเป็นสำคัญ ลักษณะการสื่อสารควรเป็นแบบสองทางมากกว่าทางเดียว ทำให้เกิดความเข้าใจและถูกต้องมากกว่าการสื่อสารแบบทางเดียว

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเพณีรับบัวดำรงอยู่ได้ คือ บทบาทของผู้นำที่ดี กระบวนการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดเตรียมงานและการถ่ายทอดประเพณี ประเพณีรับบัวมีประวัติที่ยาวนาน และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษชาวบางพลีได้มอบไว้ให้ลูกหลาน ประเพณีนี้ได้บรรจุลงสิ่งสมความรู้ ความหมาย และคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีมาแต่อดีต ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นโดยส่วนรวม การอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีในทางที่ถูกที่ควรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อมิให้ประเพณีต้องสูญหายไป นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับการสืบทอดประเพณีรับบัว คือ เมื่อมีการแข่งขันประกวดเรือ สมาชิกในชุมชนให้ความสำคัญกับการแข่งขันมากจนเกินไป สิ่งก็ตามก็คือมีการจ้างหรือซื้อขายเรือประกวดเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้กิจกรรมประเพณีรับบัวของสมาชิกจะไม่ที่เกิดขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าการถ่ายทอดประเพณีก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เช่นกัน

สรพัฒน์ ต้นสุขเกษม (2547) ได้ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณีไปจากเดิมมาก ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายทางการเมืองที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยว ส่งผลให้วัฒนธรรมท้องถิ่นของประชาชนได้มีการปรับตัว และเกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อรับใช้วัฒนธรรมท่องเที่ยว และผลักดันให้วัฒนธรรมไทยกลายเป็นสินค้าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขประเพณี เพื่อให้ถูกใจแก่นักท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมหรือไม่ มีการพยายามเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และสร้างบรรยากาศ กิจกรรม และพิธีกรรมที่หลากหลาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดึงดูด สร้างความสนใจ และเกิดความพึงพอใจ ประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว แต่เมื่อพิจารณาถึงภายในวัฒนธรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา จากยุคอดีตถึงปัจจุบัน ก็ยังคงมีวัฒนธรรมหลายๆประการที่ยังคงถูกสืบทอดปฏิบัติตามวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การฟังกะตัก บาดร ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง ก่อนจะมีพิธีเปิดงานอย่างเป็นทางการ และปล่อยขบวนแห่เทียนพรรษา เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของประเพณีงานแห่เทียนพรรษานั้น เป็นผลมาจากปัจจัย

ภายนอก ได้แก่ นโยบายทางการเมืองที่สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว และการพัฒนาเศรษฐกิจเรื่อยมา ตั้งแต่ปี 2520 ถึงปัจจุบัน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวยังมีพลังผลักดันให้วัฒนธรรมประเพณีแห่งเทียนพรรษาหมุนผิดรูปไป ทำให้เกิดวัฒนธรรมแบบใหม่ และวัฒนธรรมแบบใหม่จะดำเนินไปเรื่อยๆ เมื่อถึงจุดหนึ่ง ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง เกิดรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีใหม่ขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับขั้นวิวัฒนาการนั่นเอง

ดรุฬห์สวัสดิ์ สำนวนวงศ์ (2529) ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในชุมชนกะเหรี่ยง จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านศาสนาและประเพณีของชาวกะเหรี่ยงนั้น เหลืออยู่เป็นจำนวนน้อยและมีแนวโน้มว่าจะเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของประเพณีที่เป็นผลมาจากการสื่อสาร ได้แก่ ประเพณีย่องสาว ซึ่งเป็นประเพณีที่ไม่มีในสังคมชาวกะเหรี่ยงเกริงกะเวียอีกแล้ว ในช่วงระยะเวลา 10 ปีเท่านั้น ซึ่งเป็นการล้มเลิกไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ สาเหตุเกิดจากการมีโรงเรียนในหมู่บ้านและคนรุ่นใหม่ไม่ยินยอมให้มีประเพณีย่องสาว เพราะการสื่อความหมายที่คนไทยใช้ต่อประเพณีย่องสาวของชาวกะเหรี่ยงผิดเพี้ยนไป โดยที่ตามความหมายของประเพณีนี้จริงๆ แล้วเป็นการกระทำที่ไม่ได้เป็นไปตามความหมายที่คนไทยนำไปใช้ และสื่อออกไปยังชุมชนว่า เมื่อไปยังชุมชนกะเหรี่ยงแล้วสามารถที่จะย่องลูกสาวเขาเมื่อไหร่ก็ได้ แต่ความหมายที่แท้จริงนั้น ประเพณีย่องสาวเป็นประเพณีการเกี่ยวพาราสีอีกรูปแบบหนึ่งของหนุ่มสาวชาวกะเหรี่ยงที่บ้านฝ่ายสาว เพื่อเป็นการศึกษาอุปนิสัยใจคอของทั้งสองฝ่าย แต่เมื่อคนไทยได้ให้ความหมายและสื่อความหมายของประเพณีดังกล่าวไปอีกด้านหนึ่ง ส่งผลให้ประเพณีดังกล่าวไม่ได้รับการยอมรับจากคนรุ่นใหม่ของชุมชนกะเหรี่ยงและได้ถูกล้มเลิกไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีการศึกษา (Research Methodologies)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลทั้งภาคสนามและจากเอกสาร
รวมทั้งหลักฐานต่างๆ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการตามลำดับดังนี้

เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมด้วยตนเอง ซึ่งมีการใช้เครื่องบันทึกเสียง สมุดจด
กล้องดิจิทัล ซึ่งมีกรอบแนวคำถามสำหรับเก็บข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

- ชื่อและนามสกุล
- เพศ
- อายุ
- อาชีพ

2. ประเพณีรับบัว

- ความเป็นมาของประเพณีรับบัว
- สาเหตุที่มีการนำดอกบัวมาเกี่ยวข้องกับประเพณีรับบัว
- การนำดอกบัวไปใช้ประโยชน์ในประเพณีอย่างไร
- หลังจากเสร็จสิ้นงานประเพณี ดอกบัวที่ได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างไร
- ในปัจจุบันประเพณีมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ มีความแตกต่างหรือเหมือนกับอดีต
อย่างไร

3. ดอกบัว

- มีพื้นที่ไหนบ้างที่มีดอกบัวและมีพื้นที่ประมาณเท่าไร
- ปัจจุบันมีการนำดอกบัวมาใช้ในประเพณีนำมาจากแหล่งที่ไหนบ้าง จำนวน
เท่าไร
- สาเหตุที่ทำให้บัวหายไปจากพื้นที่
- ราคาของดอกบัวประมาณเท่าไร ขายอย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการศึกษาเอกสารและหลักฐานต่างๆที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีรับบัว เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในเรื่องที่วิจัย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น จดหมายเหตุ หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยและเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับรวมทั้งเอกสารและสื่อประเภทต่างๆ เช่น วารสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) ซึ่งมีการใช้เครื่องบันทึกเสียง สมุดจด กล้องดิจิทัล ประกอบการสัมภาษณ์ สำหรับรายนามผู้ให้ข้อมูลหลักต่างๆ มีดังนี้

นายพัฒนาพงษ์ จงรักดี	นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลบางพลี
นายระออม สังข์ทอง	รองนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลบางพลี
นายจุ่น จันทร์ลอย	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางพลี
นางสาวชูศรี สัตยานนท์	ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอบางพลี
นายนิยม ณ บางกรวย	อดีตผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอบางพลี
นายบุญส่ง งามช้า	กรรมการวัดบางพลีใหญ่ใน
นายพล จำเนียร	เกษตรกรผู้ทำนาบัว (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3)
นางลัดดา จำเนียร	เกษตรกรผู้ทำนาบัว
นายพรชัย สุวรรณวร	เกษตรกรอำเภอบางพลี

การอภิปรายผล

ภายหลังจากได้ข้อมูลครบตามหัวข้อที่กำหนดแล้วผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลมาอภิปรายใช้หลักวิเคราะห์เชิงวัฒนธรรมประเพณี และนิเวศวิทยาวัฒนธรรมมาเรียบเรียง วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งบรรยายผลและสรุปผลการศึกษาโดยวิธีพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล (Findings and Results)

การศึกษา การใช้ประโยชน์จากดอกบัวหลวงในเชิงวัฒนธรรมประเพณี กรณีศึกษา : ประเพณี รับบัว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ทำการศึกษาโดยสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับการนำดอกบัวหลวงมาใช้ประโยชน์ในงานประเพณีรับบัว ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) จากแหล่งข้อมูลทั้งหมด 9 ราย ประกอบด้วย ผู้อาวุโส ในท้องถิ่น 2 ราย หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดประเพณี 2 ราย ประธานสภาวัฒนธรรม 1 ราย กรรมการวัด 1 ราย เกษตรกรผู้ทำนาบัว 2 ราย และเกษตรกรอำเภอบางพลี 1 ราย ร่วมกับการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเพณีรับบัว ประวัติหลวงพ่อดโต เป็นต้น

สำหรับรายนามผู้ที่ให้ข้อมูลหลักในครั้งนี้ ประกอบด้วย

นายพัฒน์พงษ์ จงรักดี	นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลบางพลี
นายชะออม สังข์ทอง	รองนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลบางพลี
นายจุ่น จันทร์ลขย	สมาชิกสภาเทศบาลตำบล (ผู้อาวุโสในท้องถิ่น)
นางสาวชูศรี สัตยานนท์	ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอบางพลี
นายนิยม ณ บางกรวย	อดีตผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอบางพลี (ผู้อาวุโส)
นายบุญส่ง งามช้า	กรรมการวัดบางพลีใหญ่ใน
นายพล จำเนียร	เกษตรกรผู้ทำนาบัว (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3)
นางลัดดา จำเนียร	เกษตรกรผู้ทำนาบัว
นายพรชัย สุวรรณวร	เกษตรกรอำเภอบางพลี

ข้อมูลที่สัมภาษณ์ประกอบด้วย ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติประเพณีรับบัว การจัดงาน ประเพณี การใช้ประโยชน์ของบัวในงานประเพณี การเปลี่ยนแปลงและการอนุรักษ์ประเพณี รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่บัวและคลองสำโรงในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประวัติประเพณีรับบัว
2. การเปลี่ยนแปลงของประเพณี
3. การใช้ประโยชน์จากบัวในประเพณีรับบัว
4. การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่บัวและคลองสำโรง
5. ลักษณะการปฏิบัติในปัจจุบันและการอนุรักษ์ประเพณี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ประวัติประเพณีรับบัว

ประเพณีรับบัว เป็นประเพณีที่เก่าแก่สืบทอดกันมานานแต่โบราณของชาวอำเภอบางพลี ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ที่เกิดขึ้นจากความมีน้ำใจที่ดีระหว่างคนในชุมชนต่างๆ ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมอันดีงามต่อกัน สืบเนื่องจากอดีตจนกระทั่งกลายมาเป็นประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจัดเป็นประเพณีที่เก่าแก่และเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สำคัญของอำเภอบางพลี ในส่วนของประเพณีรับบัว การศึกษาในที่นี้จะนำเสนอเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 การเกิดประเพณีรับบัว

ในสมัยก่อน อำเภอบางพลีมีประชาชนอาศัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ คนไทย คนรามัญ และคนลาว ทำมาหากินอาชีพต่างๆกัน ทุกคนเหมือนเป็นญาติมิตรอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่น โดยเมื่อปี พ.ศ. 2358 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ขวามอญเมาะตะมะ ประมาณ 40,000 คน ได้อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร เนื่องจากพระเจ้าประดุง กษัตริย์พม่าคิดจะสร้างพระเจดีย์องค์ใหญ่ที่สุดในโลก ที่เมืองมณฑลเลย์ จึงได้เกณฑ์คนพม่า มอญ ทั้งประเทศไปสร้างเจดีย์ ประชาชนไม่เป็นอันทำมาหากิน ในที่สุดชาวมอญทนไม่ไหวเลยหนีมาพึ่งไทย โดยอพยพเข้ามาทางจังหวัดตาก จนถึงกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2358 ในสมัยรัชกาลที่ 2 ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดที่อยู่ที่ทำกิน ที่เมืองปทุมธานี นนทบุรี อุทัยธานี และเมืองตาก เรียกว่า "พวกมอญใหม่" และให้มอญใหม่ที่เป็นชายฉกรรจ์ประมาณ 300 คนจากเมืองปทุมธานีย้ายมาอยู่ที่นครเขื่อนขันธ์ (ชื่อเดิมของพระประแดง) มอญใหม่นี้ได้มาทำนาที่แถวบางแก้ว บางพลี ซึ่งในขณะนั้นบางพลีมีคนอยู่น้อย จากหลักฐานนิราศสุนทรภู่ที่ท่านเดินทางผ่านคลองสำโรง เมื่อปีพุทธศักราช 2350 ว่า มีบ้านเรือนอยู่แถวด้านสำโรง ปากคลองทึบนาง และบางโหลงเท่านั้น

เมื่อถึงสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ประชาชนชาวสำโรง ทำมาหากินตามริมคลองสำโรงมากขึ้น ได้มานุกเบิกหักร้างฉางพง เพื่อทำนา ทำสวน ชาวนาทางคลองสำโรงใกล้กับแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณตำบลสำโรง บางหญ้าแพรก ท้องคุ้ง บางกระสอบ บางยอ พวกนี้เป็นคนไทยและมอญและเป็นมอญรุ่นหลังพระประแดง ได้อพยพมาทำนาที่บางพลี ตั้งแต่วัดสนามแดงจนถึงบางพลี พอถึงฤดูทำนาจะออกมาทำนา เมื่อดำนาเสร็จขณะระอเกี่ยวข้าว ชาวนาพวกนี้จะกลับไปทำสวนที่บ้านของตน หรืออาจมีคนเหลืออยู่บ้านละ 1-2 คน เพื่อเฝ้าควายหรือจ้างเค้าเลี้ยงควาย พอถึงฤดูเกี่ยวเกี่ยว ชาวนาที่ไปอยู่บ้านสวนก็จะออกมาเกี่ยวเกี่ยวข้าว พอเกี่ยวข้าวเสร็จก็จะขนข้าวกลับไปบ้านสวน เป็นเช่นนี้ตลอดมา และในขณะที่รอเกี่ยวเกี่ยวข้าวอยู่นั้น เป็นช่วงที่ใกล้ออกพรรษา ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 พวกชาวนาจึงพากันพายเรือเป็นขบวนมารับพวกที่เฝ้านาเพื่อกลับไปทำบุญที่บ้านสวน (ชูศรี สัตยานนท์, 2545)

เนื่องด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์บริเวณพื้นที่ปากอ่าวไทย ทำให้พระประแดงและพื้นที่อื่นๆ น้ำจะเค็มเนื่องจากน้ำทะเลหนุนทำให้บัวจึงไม่สามารถขึ้นได้ ส่วนบางพลีเป็นน้ำจืดตามชายเลนจึงเหมาะที่บัวจะเจริญเติบโตได้ ทำให้ท้องที่อำเภอบางพลีเป็นแหล่งที่มีดอกบัวหลวงชุกชุม ผู้คนต่างถิ่นที่อยู่ใกล้อำเภอบางพลี โดยเฉพาะชาวอำเภอประแดงกับอำเภอเมืองสมุทรปราการ ต่างพากันเดินทางไปเก็บดอกบัวในเขตท้องที่บางพลี

"ชาวมัจฉาที่พระประแดงหรือนครเขื่อนขันธ์ น้ำจะเค็ม แต่ก่อนไม่มีเขื่อนกัน ฤดูแห่งน้ำเค็มน้ำทะเลหนุนท่วมมาถึง บัวไม่ขึ้นพอลูกพระยากลับบ้านก็เก็บบัวจากคลองสำโรงไปด้วยเอาไปฝากเพื่อนบ้านที่นั่น" (นิยม ฌ บางกรวย : สัมภาษณ์)

ในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 (ตั้งแต่ตอนเย็นหรือค่ำ) ชาวอำเภอเมืองสมุทรปราการและชาวอำเภอพระประแดงจะชักชวนญาติมิตรและเพื่อนฝูงพากันลงเรือลำเล็กบ้าง ลำใหญ่บ้าง ทั้งจำพาย ทั้งจ้อ ทั้งแจว พร้อมใจกันพายเรือ แจวเรือ มาเก็บดอกบัวที่บางพลี (ภาพที่ 9) เพื่อนำไปบูชาพระและถวายพระสงฆ์ในวันกชกพรรษา วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เนื่องจากชาวมัจฉานับถือศาสนาเคร่งครัด เพื่อนำดอกบัวไปบูชาพระคาถาพันที่ปากลัด (เป็นชื่อเก่าของอำเภอพระประแดง)

"ชาวมัจฉาจะมา วันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 จะพายเรือเข้าคลองสำโรง จากสำโรงมาถึงบางพลีก็ประมาณ 12-13 กิโลเมตร สองฝั่งคลองส่วนใหญ่มีบัวขึ้นตอนฤดูน้ำ เป็นบัวหลวงสีแดง สีขาว ขึ้นตามชายเลนสองฝั่งคลอง ไม่ได้ขึ้นเต็มทั้งคลอง" (ชูศรี สัตยานนท์ : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 9 (ภาพจำลอง) ชาวมัจฉาพายเรือจากพระประแดง เพื่อมารับบัว

ที่มา เอกสารประเพณีรับบัว (2545)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระยะทางระหว่างพระประแดงกับอำเภอบางพลีไกลมาก เพื่อไม่ให้เป็นการเหน็ดเหนื่อย แต่ละลำจะร้องรำทำเพลงกันมาตลอดทาง เครื่องดนตรีที่ใช้คือ กลอง ปี่ รำมะนาว เป็นต้น บางครั้งพายเรือแจวเรือแข่งกัน ทำให้เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน เมื่อมาถึงบางพลีเป็นเวลาบ่ายหรือค่ำจึงถือโอกาสมาเยี่ยมญาติหรือเพื่อนฝูง ด้วยความมีน้ำใจที่ดีต่อกัน ชาวรามัญจะนำผลไม้จากบ้านสวน เช่น มะพร้าว น้ำตาล หนากอ้อย เป็นต้น มาฝากชาวบางพลี ส่วนคนไทยที่บางพลีก็ต้องเตรียมข้าวปลาอาหารไว้ต้อนรับแขกผู้มาเยือน (ภาพที่ 10) ตามแบบฉบับของนิสัยคนไทย ใครมาถึงเรือนชานก็ต้อนรับ บางกลุ่มก็ค้างบ้านญาติ บางกลุ่มไม่ค้างบ้านญาติก็ไปเที่ยวงานวัดจนสว่าง งานจะจัดขึ้นที่วัดบางพลีใหญ่กลางและวัดบางพลีใหญ่ใน ซึ่งจะมีการการแสดงมหรสพ ดนตรีตลอดทั้งคืน พอถึงรุ่งเช้าก็จะไปเก็บดอกบัวของฝั่งคลองสำโรง

"ชาวรามัญ มาเที่ยวงานที่วัดหนองพ้อโตและบางพลีใหญ่กลาง ที่มีญาติพี่น้องอยู่ทางนี้ แถวคลองปากลัดเปลี่ยน คลองหลุมบัว คลองบางแก้วน้อย คลองใหม่ ก็จะพักตามบ้านญาติพี่น้องที่รู้จักคุ้นเคยกัน" (นิยม งาม บางกรวย สัมภาษณ์)

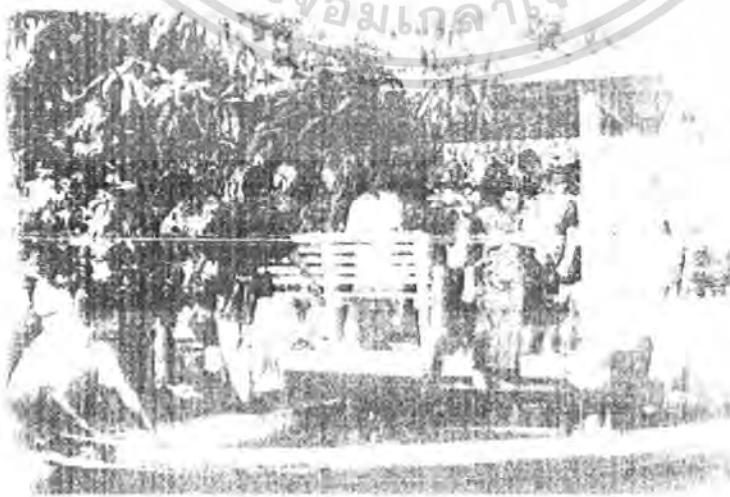

ภาพที่ 10 (ภาพจำลอง) คนไทยเตรียมข้าวปลา อาหาร น้ำดื่มต้อนรับ
ที่มา : เอกสารประเพณีรับบัว (2545)

"เป็นกลยุทธ์ให้หนุ่มกับสาวมาเจอกัน มาสัมพันธ์กันจนกลายเป็นญาติกับโดยมีงานบุญ มาเชื่อมโยงกันโดยไม่รู้ตัว เวลามาเก็บบัวเต็มที่จะเก็บเอง ด้วยความสัมพันธ์กันพวกเรามีความรู้สึกว่ามาจากบ้านไกลเราก็จะเลี้ยงดูปู่เสื่ออย่างดี" เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า (วัชรวิญญูวัฒน์ ; สัมภาษณ์) ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชาวบางพลีเห็นว่าคนต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ทางราชการจึงได้จัดให้มีเป็นตลาดนัดที่หน้าอำเภอ รุ่งเช้าของวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 เพื่อให้สามารถเดินตลาดนัด ก่อนที่จะไปเก็บดอกบัวกลับไป และได้จัดรางวัลให้กับสาวงามที่พายเรือมาเพื่อเป็นน้ำใจ มีการแจกสบู่ ผ้าเช็ดหน้า สำหรับเช็ดหน้าระหว่างเดินทาง ก่อนเดินทางกลับชาวรามัญก็ได้ส่งเสียให้คนโห่ที่รักใคร่สนิทสนมว่า ในปีต่อไป เมื่อถึงวันขึ้น 14 ค่ำ ให้ช่วยเก็บดอกบัวรวบรวมไว้ให้ที่วัดหลวงพ่อดินด้วยแล้วพวกตนจะมารับเอาดอกบัวไป ด้วยอุปนิสัยของคนไทยที่โอบอ้อมอารีก็ตอบตกลงว่ายินดีที่จะจัดเก็บดอกบัวไว้ให้ พวกรามัญก็นำดอกบัวไปนมัสการหลวงพ่อดิน พร้อมทั้งขนานมนต์ของหลวงพ่อดินเพื่อเป็นสิริมงคล แล้วลากลับถิ่นเดิมเพื่อนำดอกบัวไปบูชาพระคาถาพันที่ปากลัดต่อไป

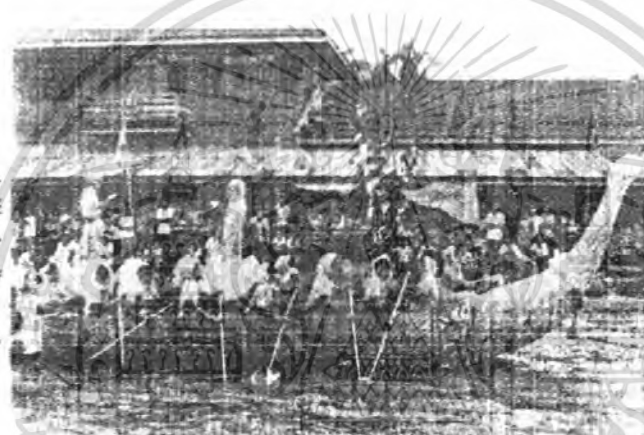
ครั้นต่อมาพอมถึงขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 คนไทยต่างก็ช่วยกันเก็บดอกบัวมารวบรวมที่วัดบางพลีใหญ่ ตามคำขอร้อง พวกรามัญก็พากันมารับดอกบัวไปเป็นประจำทุกปี ต่างพากันมาโดยทางเรือขนาดใหญ่หลายสิบลำ แต่ละลำคนได้ 30-40 คนพวกรามัญจะมาถึงวัดบางพลีใหญ่เพื่อรับดอกบัวตอนตี 3-4 ทุกครั้ง ชาวบางพลีสองฝั่งคลองอำนวยความสะดวกให้กับชาวพระประแดงโดยเก็บดอกบัวมัดห่อด้วยใบกล้วยและเตรียมข้าวต้มมัดไว้แจกตอนกลับ เพื่อเป็นอาหารรับประทานขณะพายเรือกลับพระประแดง การนำเรือของตนไปตามลำคลองสำโรงและการขอไปรับบัวจากชาวบางพลีทั้งสองฝั่งคลอง จะให้และรับดอกบัวกันอย่างสุภาพคือส่งและรับมือต่อมือ (ภาพที่ 11) ก่อนจะให้ก็มีการยกมือพนมมืออธิษฐานเสียก่อนระหว่างชาวบางพลีกับชาวต่างบ้านที่สนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นพิเศษก็จะโยนดอกบัวลงไปให้กันโดยไม่มีพิธีตรอง เหตุที่มีการโยนบัวให้กันระหว่างผู้ที่คุ้นเคยสนิทสนมนี้เอง เมื่อนานเข้าก็กลายเป็นความนิยมกันทั่วไป ทำให้การรับบัวจากมือจึงเสื่อมลงไป จนมีการพูดกันในตอนหลังนี้ว่า “โยนบัว” แทนคำว่า “รับบัว”

ภาพที่ 11 (ภาพจำลอง) ชาวรามัญลากลับเมื่อรับบัวแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในปีต่อมาเมื่อถึงวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 ทางอำเภอได้จัดให้มีการประกวดเรือแบบต่างๆ ประเภทสวยงาม ความคิด ขบขัน (ภาพที่ 12) ซึ่งสมัยก่อนจะใช้เรือมาดติดเครื่องยนต์ มีการตกแต่งเป็นรูปต่างๆ บางคนทำเป็นรูปไก่ รูปเรือบิน รูปหงส์ มีการตกแต่งหลายรูปแบบอย่างสวยงาม และในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ตอนกลางคืนก็จะมีการแสดงมหรสพ ภาพยนตร์ ดนตรีกันอย่างสนุกสนาน

ภาพที่ 12 เรือประกวด

“ผมส่งเสริมให้โรงเรียนมีการประกวดเรือ เรือมีหลายแบบ แบบประเภทสวยงาม ความคิด ขบขัน พอถึงรับบัว ที่วัดหลวงพอโตจะมีครูการช่างแต่งเรือกัน กลางคืนก็มาซ้อมเด็กกัน พายเรือ เด็กต้องอดนอนด้วย แต่ปีหนึ่งก็สนุกสนานกัน สมัยนั้นไม่มีรถรา ถ้าจะมาต้องพายเรือมาแต่เช้า พอสายๆ การประกวดเรือก็เสร็จ”
(นิยม ณ บางกรวย : สัมภาษณ์)

การรับดอกบัวของคนต่างถิ่นจากชาวบางพลี จะเริ่มตั้งแต่เช้ามีดและไปสิ้นสุดลงช่วงเวลาประมาณ 08.00 – 09.00 น. หลังจากนั้นชาวต่างบ้านจะทยอยกันกลับไป ตอนขากลับบ้านนี้เอง จะมีการพายเรือแข่งกันไป โดยไม่มีกรรมการตัดสิน ไม่จำเพาะเจาะจงต้องเป็นเรือชนิดใด ใครพอใจจะแข่งก็ได้ หรือจะเปลี่ยนคู่แข่งขันในระหว่างทางก็ไม่ห้าม การมารับดอกบัวปฏิบัติเรื่อยมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่งดงาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 การแห่หลวงพ้อโต

การแห่หลวงพ้อโต เกิดขึ้นภายหลังจากประเพณีรับบัว โดยการแห่หลวงพ้อโตทางน้ำที่เห็นกันอยู่ทุกวันนี้ นั้นเกิดขึ้นจากความศรัทธาเลื่อมใสของประชาชนที่มีต่อองค์หลวงพ้อโต เพื่อต้องการนมัสการหลวงพ้อโต ซึ่งเดิมที่ไม่มีการแห่หลวงพ้อโต แต่ต่อมาได้มีการนำหลวงพ้อโตมาเกี่ยวข้องกับประเพณีรับบัว โดยมีเหตุการณ์ลำดับตามก่อนหลัง ดังนี้

1.2.1 การแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์

เมื่อราวปี พ.ศ. 2467 นางจันกับพวกชาวบางพลี ได้ร่วมใจสร้างพระปฐมเจดีย์ขึ้น ณ วัดบางพลีใหญ่ใน เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็จัดให้มีการเฉลิมฉลอง โดยแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ไปตามลำคลองสำโรง แล้วกลับมาห่มองค์พระปฐมเจดีย์ ส่วนกลางคืนมีมหรสพสมโภชน์ แห่ได้ 2-3 ปี ก็หยุดไปด้วยเหตุใดไม่ปรากฏ (พระครูโสภณธรรมานุกุล, 2546)

“การที่โยนบัวลงเรือที่มีหลวงพ้อโต มาระยะหลัง ตอนแรกมาจากการโยนบัวให้กัน” (อุ้น จันทรลอย : สัมภาษณ์)

1.2.2 การแห่รูปจำลองหลวงพ้อโต

ราวปี พ.ศ. 2471 นายชายงามชำ หัวหน้าฝ่ายประชาชนและประชาชนในท้องถิ่นได้ปรึกษาท่านสมภารกุย เห็นควรจัดให้มีการแห่รูปหลวงพ้อโตแทนการแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ จึงได้ว่าจ้างนายเม้ง วัดสามปลื้ม (วัดจักรวรรดิ) วาดรูปหลวงพ้อโตขึ้น แห่ด้วยรูปมาหลายปี จนกระทั่งราวปี พ.ศ. 2478-2481 ประเพณีรับบัวมีทีท่าจะเสื่อมสูญไป ในครั้งนั้นทางอำเภอก็จัดให้มีการประกวดเรือสวยงาม โดยมีผู้เอาไม้ไผ่มาสานเป็นโครงรูปองค์พระพุทธรูปปิดหุ้มด้วยกระดาษทอง นำมาตั้งบนเรือสังเค็ด สมมุติว่าเป็นหลวงพ้อโตแห่งวัดบางพลีใหญ่ใน ผู้แต่งเรือลำนี้คือ นายไสว โตเจริญ ในปีต่อมาการจัดประเพณีรับบัวของทางอำเภอบางพลีก็คงจัดเหมือนปีแรก โดยมีการแห่รูปหลวงพ้อโตสานด้วยไม้ไผ่ ที่ทำไว้เมื่อปีก่อน นำมาแทนแทนรูปภาพของหลวงพ้อโต จัดเป็นขบวนเรือแห่ตามลำคลองสำโรง (พระครูโสภณธรรมานุกุล, 2546)

“ทำหลวงพ้อโตโดยสานด้วยไม้ไผ่ แล้วปิดด้วยกระดาษทาสีเป็นรูปหลวงพ้อโต แห่วันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 ชาวบ้านทำกันขึ้นมาเอง เพื่อความสนุกสนาน ชาวนาจะมีเรือมาด ลากจูงกัน แห่กัน แห่หลวงพ้อโตจากวัดหลวงพ้อโตวัดผ่านบางพลีใหญ่กลาง ไปได้ไกลแค่ไหนแล้วแต่คนลาก” (นิยม ณ บางกรวย : สัมภาษณ์)

1.2.3 การหล่อรูปจำลองหลวงพ้อโต

ต่อมาในสมัยของพระครูพิศาลสมณวัตร เป็นเจ้าอาวาสวัดบางพลีใหญ่ใน โดยมีพระครูอุทธรธรรมสุนทร เป็นรองเจ้าอาวาส ในปี พ.ศ. 2497 ก็ได้จัดให้ทำการหล่อรูปหลวงพ้อโตขึ้น ด้วยอลูมิเนียมสำหรับแห่หลวงพ้อโตใส่เรือตกแต่งเรือแล้วแห่ไปตามลำคลอง แห่ในวันขึ้น 13 ค่ำ

"คนเฒ่าคนแก่ ไม่พอใจที่โยนบัวใส่เรือองค์หลวงพ่อโต มันเป็นการไม่สุภาพ แต่จะเปลี่ยนแปลงก็ไม่ได้ เป็นการเปลี่ยนแปลงของสังคม ด้วยความที่เรือหลวงพ่อโตมันไกลเลยต้องโยน ไม่ได้ตั้งใจแต่จะทำอย่างไรก็ต้องโยน มันเป็นการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ก็เลยมีการเปลี่ยนชื่อว่าเป็นรับบัวแทน ให้สุภาพมากขึ้น แต่คนก็ยังใช้คำว่าโยนบัวอยู่ ก็ใช้ได้ทั้งสองอย่าง" (นิยม ฌ บางกรวย : สัมภาษณ์)

ปัจจุบัน องค์ประกอบสำคัญของประเพณีรับบัวของอำเภอบางพลี คือ การแห่พระพุทธรูปหลวงพ่อโต ที่ชาวอำเภอบางพลีและประชาชนทั่วไปรู้จัก ต่างให้ความเคารพนับถือกันเป็นอย่างมาก โดยแห่เรือไปตามคลองสำโรง เริ่มตั้งขบวนแห่หลวงพ่อโตทางน้ำจากวัดบางพลีใหญ่ในถึงวัดบางพลีใหญ่กลาง และทางบางบ่อใช้แห่หลวงพ่อโตทางรถแห่ โดยจะมีการแห่ในวันขึ้น 12 ค่ำ เดือน 11 ส่วนการแห่ทางน้ำจะจัดขึ้น 2 วัน คือในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 เพื่อเป็นการประกาศให้ประชาชนได้ทราบว่าประเพณีรับบัวได้มาถึงแล้ว ซึ่งการแห่ในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 จะเป็นการแห่ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 จะเป็นวันที่ประชาชนได้นมัสการหลวงพ่อโตโดยการโยนบัวใส่ลำเรือ ขบวนแห่จะเริ่มตั้งแต่วัดบางพลีใหญ่ในไปจนถึงหน้าอำเภอ ซึ่งเรือหลวงพ่อโตจะนำขบวนเรือประกวด และจะมีการตัดสินเรือประกวดผลประกวดที่หน้าอำเภอบางพลี

กล่าวโดยสรุป ประเพณีประเพณีรับบัว เกิดขึ้นจากการรับส่งบัวให้กันของชาวบางพลีกับชาวมัจฉ ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 โดยชาวมัจฉขอให้ชาวบางพลีช่วยเก็บดอกบัวไว้ให้ และจะมารับดอกบัว คนไทยมีนิสัยโอบอ้อมอารีจึงตอบตกลง จนเกิดเป็นประเพณีรับบัวขึ้น ส่วนการแห่หลวงพ่อโตทางน้ำ มีการนำองค์หลวงพ่อโตมาเกี่ยวข้องกับประเพณีรับบัว โดยในครั้งแรกจะมีการแห่ผ้าห่อองค์พระปฐมเจดีย์ แห่ตามลำคลองสำโรง และต่อมามีการหล่อองค์หลวงพ่อโตขึ้นมาแทน ซึ่งตอนนั้นยังไม่มีการโยนดอกบัว จนกระทั่งมีการนำองค์หลวงพ่อโตนำหน้าขบวนแห่ของเรือประกวด เพื่อให้ประชาชนได้นมัสการหลวงพ่อโตด้วยดอกบัว โดยการโยนดอกบัวลงในเรือหลวงพ่อโต ซึ่งเป็นกิจกรรมทางศาสนาที่ปฏิบัติเรื่อยมาจนกลายเป็นประเพณีสำคัญและเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี

2. การเปลี่ยนแปลงของประเพณี

จากสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้งานประเพณีรับบัวซึ่งเป็นงานบุญและเป็นการแสดงให้เห็นความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันระหว่างชาวไทยและชาวมัจฉ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามไปด้วย ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1 รูปแบบของประเพณีรับบัว

ประเพณีรับบัวแบบดั้งเดิมได้เปลี่ยนแปลงไปจากที่ชาวรามัญจากพระประแดง และจากพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ เช่น อำเภอปากน้ำ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จะพายเรือผ่านคลองสำโรงเพื่อมารับดอกบัวที่อำเภอบางพลี ซึ่งชาวบางพลีจะเก็บดอกบัวเอาไว้ให้ ปัจจุบันไม่มีแล้ว เนื่องจากเส้นทางคมนาคมทางน้ำมีการปิดกั้นด้วยประตูกันน้ำ จึงทำให้การสัญจรทางคลองสำโรงถูกตัดขาดจากกันชาวพระประแดงไม่สามารถเข้ามาได้ ส่งผลให้วัตถุประสงค์ของการจัดประเพณีรับบัวเปลี่ยนแปลงไปเป็น การจัดงานประเพณีรับบัวเพื่อนมัสการองค์หลวงพ่อดำแทน (ภาพที่ 14)

ภาพที่ 14 รูปแบบงานประเพณีรับบัวในปัจจุบัน

ในปัจจุบันประชาชนที่จะเดินทางมางานประเพณีรับบัวนั้น นิยมเดินทางด้วยรถมากกว่า เนื่องจากมีถนนตัดผ่านและมีความสะดวกสบายและสามารถเข้าถึงงานได้อย่างรวดเร็ว โดยประชาชนจะมีการจับจองหาพื้นที่เพื่อรอนมัสการองค์หลวงพ่อดำ ตลอดลำคลอง ตั้งแต่หน้าวัดบางพลีใหญ่ในไปจนถึงหน้าอำเภอบางพลี

"ปัจจุบันการเดินทางทางเรือไม่มีแล้ว เพราะมีประตูกัน ไม่มีบัว บัวมันขึ้นไม่ได้ ความเจริญมันมากขึ้น ชาวไร่ ชาวนา ส่วนใหญ่มีรถปิกอัพ มีถนนสายต่างๆ สายบางนา-ตราด สมัยก่อนไม่มีถนน มีแต่คันนา คันนาเดิมก็กลายเป็นถนนเหมือนกัน" (ชะออม สังข์ทอง : สัมภาษณ์)

"เป็นปัญหาทุกปีคือ เรื่องที่จอดรถ ถนนเป็นวันเวย์ มีอุปสรรคในการจอดรถ และในการหาที่ยืนดู เพราะดูจากสภาพค่อนข้างเป็นชุมชนขนาดใหญ่ คนค่อนข้างเยอะ จะยืนดูได้ตรงหน้าวัดและตลาดตามช่องว่างต่างๆ" (พัฒนาพงษ์ จง

เอกสารนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนการเดินทางทางเรือก็ยังคงมีอยู่ ประชาชนที่อยู่ในละแวกใกล้เคียงหรือพื้นที่ใกล้เคียงที่ไม่ติดประตูกันน้ำ จะนำเรือออกมารอสองฝั่งคลองในวันงานประเพณีรับบัว เพื่อมารอนมัสการหลวงพ่อดิในวันนั้น

"ในวันนั้นก็จะมีประเภทเรือเซฟ เรือเร็วของชาวบ้านนัดหม ยกัน ขับออกมาตั้งแต่ตอนกลางคืนก่อนวันโยนบัว ทางวัดจะจัดงานจนสว่าง พวกนี้ก็มารอตั้งแต่เช้ามีด จอดหาที่ดูริมคลองเพราะฉะนั้นตอนเช้าก็จะเต็มไปด้วยเรือปักหลักที่จะดู ถ้าคนที่อื่นมารอก็จะหาที่ดูสองฝั่งคลอง ต้องหาช่อยืนตามหน้าวัด หรือที่ตลาด (ภาพที่15)" (พัฒน์พงษ์ จงรักดี :สัมภาษณ์)

ภาพที่15 ประชาชนสองฝั่งคลองจับจองพื้นที่เพื่อรอนมัสการหลวงพ่อดิ

2.2 การแห่หลวงพ่อดิ

ในงานประเพณีรับบัวเดิมที่จะมีการแห่หลวงพ่อดิทางน้ำจากวัดบางพลีใหญ่ในไปถึงไปลำโรงและจากวัดบางพลีใหญ่ในไปถึงบางบ่อ ปัจจุบันมีการแห่หลวงพ่อดิทางน้ำจากวัดบางพลีใหญ่ในถึงวัดบางพลีใหญ่กลางเท่านั้น ส่วนทางบางบ่อให้แห่หลวงพ่อดิทางรถแทน ในวันขึ้น 12 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งระยะทางในการแห่ขบวนสั้นลงไปได้ไม่กี่กิโลเมตร เนื่องจากการปิดกั้นของประตูกันน้ำและเรือแต่ ละประเภทที่ส่งเข้าประกวดประเภทต่างๆจะเคลื่อนตัวลำบาก เรือจะมีปัญหาในการเคลื่อนตัวและการ บังคับทิศทางเรือทำได้ยากลำบาก อีกทั้งต้องคอยระมัดระวังเรือของชาวบ้านที่อยู่สองฝั่งคลองด้วย

2.3 ความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนา

เดิมประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอบางพลี มีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนามาก ดังนั้นเมื่อใกล้ถึงงานประเพณีรับบัวจะมีการประดับธงทั่ว เตรียมทำความสะอาดหน้าบ้าน และจัดตั้งโต๊ะหมู่บูชาที่หน้าบ้าน เพื่อรอรับขบวนเรือหลวงพ่อดิ เมื่อหลวงพ่อดิผ่านหน้าบ้านจะให้เอ็กสลาเรียนเป็นเอ็กสลาเรียนที่ส่งวันเวสสำหรับการศึกษาเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนูญาติเห็นไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลูกหลานจตุรปูเทียมนุชาและกราบนมัสการหลวงพ่อดัตต์ด้วยดอกบัว ซึ่งให้กิริยาอย่างนอบน้อมและสุภาพ อีกทั้งจะอธิษฐานให้หลวงพ่อดัตต์คุ้มครอง จะมีการทอดผ้าป่าด้วยอาหารแห้ง ด้วยข้าวสาร มะพร้าว น้ำตาล อ้อย มีการแต่ปัจจุบันวิถีชีวิตของชุมชนบางพลีเปลี่ยนแปลงไป และรูปแบบในการจัดงานเปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้ชาวบ้านไม่จัดโต๊ะหมู่บูชารับหลวงพ่อดัตต์ และคนรุ่นหลังนมัสการหลวงพ่อดัตต์อย่างไม่สุภาพ จะเน้นความสนุกสนาน บันเทิง มากกว่าขนบธรรมเนียมประเพณีที่ตั้งงามที่ได้มีการปฏิบัติกันมาในอดีต

2.4 ดอกบัวที่ใช้นมัสการองค์หลวงพ่อดัตต์

เดิมจะต้องนำดอกบัวมาห่อด้วยใบบัว มัดด้วยตอกหรือเชือกกล้วย เพื่อไม่ให้ดอกบัวเหี่ยวสามารถนำไปบูชาได้ ภายในห่อจะมีดอกบัว 3 ดอกเพื่อเป็นการบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เพราะถือว่าดอกบัวที่เรือหลวงพ่อดัตต์คือว่าศักดิ์สิทธิ์เป็นสิริมงคล แต่ปัจจุบันใช้ดอกบัวเพียงหนึ่งดอก หรือก่าโดยไม่ใช่ใบบัวห่อ ดอกบัวที่ประชาชนนำมานมัสการหลวงพ่อดัตต์ เป็นดอกบัวหลวงทั้งสีขาวและสีชมพู (ภาพที่ 16) และด้วยปริมาณดอกบัวที่มีมาก เมื่อดอกบัวหล่นน้ำส่วนหนึ่งก็จะไหลมาเก็บตักบัวไป และบางส่วนก็ปล่อยให้ลอยไปตามกระแสน้ำ

"ดอกบัวในวันนั้นเยอะมาก บางคนโยนดอกบัวไม่ถึงเรือ ดอกบัวหล่นน้ำ ดอกที่หล่นบางทีก็เก็บ แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่ลอยไปตามน้ำ"(อูน จันทร์ลอย : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 16 ประชาชนนำดอกบัวมานมัสการหลวงพ่อดัตต์

2.5 กิจกรรมในงานประเพณีรับบัวเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ดังนี้

1) เมื่อปี พ.ศ. 2478-2481 นายชื่น วรศิริ นายอำเภอบางพลี เห็นว่าประเพณีรับบัวจะเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้วงเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า เลื่อมลุ่มนายไป ลีลิตพื้นฟูส่งเสริมให้ยั่งยืนสืบไป ได้ปรึกษากับพ่อค้า คหบดี และข้าราชการไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดำเนินการจัดงานประเพณีรับบัวขึ้น โดยเริ่มงานวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 งานประเพณีรับบัวถือเป็นครั้งแรกที่ทางราชการเข้ามาเกี่ยวข้อง มีการประกวดเรือประเภทต่างๆ ที่เห็นว่า การอำเภอบางพลีเรือที่จัดเข้าประกวดในครั้งแรกนั้นมีผู้แต่งเรือสังเค็ด เอาไม้ไผ่มาผูกขึ้นโครงเป็นรูปองค์พระพุทธรูปปิดหุ้มด้วยกระดาษ ตั้งบนเรือสมมุติว่าเป็นหลวงพ่อโตแห่งวัดบางพลีใหญ่ใน ผู้แต่งเรือคือ นายไสว โตเจริญ ซึ่งจากกิจกรรมการประกวดเรือทำให้มีการพัฒนาและนำหลวงพ่อโตลงเรือในเวลาต่อมา

2) พ.ศ. 2482-2490 นายเชื้อม ศิริสนธิ นายอำเภอบางพลีได้เพิ่มกิจกรรมในงานประเพณีรับบัวขึ้น โดยจัดให้มีมหรสพกลางแจ้งขึ้นที่บริเวณที่ว่าการอำเภอบางพลีตลอดคืนและจัดให้มีตลาดนัด การประกวดพืชผักสวนครัวและการประกวดนางงาม การประกวดเรือประเภทต่างๆ เชิญชวนระดับตมตแต่งบ้านเรือนและตั้งโต๊ะหมู่บูชา

3) พ.ศ. 2512 นายชัช รัตนราช นายอำเภอบางพลี จึงได้ขอให้เรือหลวงพ่อโตจากวัดบางพลีใหญ่ใน นำมาขบวนเรือประกวด เพื่อให้ผู้ชมที่มาชมเรือประกวด ได้นำดอกบัวมาลัยการหลวงพ่อโต

4) พ.ศ. 2536-2539 นายวงศ์ เลิศไพศาล นายอำเภอบางพลี ได้ประสานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้สนับสนุนงบประมาณบางส่วนในการจัดงานประเพณีรับบัว เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้ชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รู้จักประเพณีรับบัว และได้จัดกิจกรรมเสริมขึ้นในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 โดยเน้นกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวอำเภอบางพลี เช่น อาหารไทยโบราณ การละเล่นโบราณ ฟันฟูกาการแข่งขันเรือมาด เรือยาว ประกวดหนุ่มสาวรับบัวในลำคลองสำโรง เป็นต้น และถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน

"แต่ก่อน วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ตรงกับวันหยุดคนสวนใหญ่ก็จะไปเที่ยวที่อื่น กันเพราะงานประเพณีมันเริ่มไม่มีอะไร งานมันเริ่มกร่อย จนเมื่อปี 36 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเข้ามาฟันฟูกิจกรรมให้หลากหลาย มีการเอาวิถีชีวิตคนบางพลีเข้ามาในงาน ดูว่าเรามีอะไรที่เป็นจุดขาย มีขนมโบราณ นอกจากนี้ก็มีขนมสายบัว บัวสายทำแกงส้ม มีการประกวด ขนมพื้นบ้าน ขนมกง กาลละแม ข้าวห่อใบบัว" (ชูศรี สัตยานนท์ : สัมภาษณ์)

5) พ.ศ. 2541 นายชะลอ โขเจริญ นายอำเภอบางพลี ยังเพิ่มกิจกรรมเปิดตลาดน้ำบางพลี มีเรือพายจำหน่ายสินค้า เพื่อเป็นการย้อนรอยในอดีต อนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิม ส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชนและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดสมุทรปราการ

“กิจกรรมในงานประเพณีรับบัวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของมัน และขึ้นอยู่กับกำหนัดกิจกรรมของทางอำเภอที่รับผิดชอบตรงนี้ด้วย” (ชูศรี สัตยานนท์ : สัมภาษณ์)

กล่าวโดยสรุป ประเพณีรับบัวมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวัตถุประสงค์ของประเพณีไป เป็นเพื่อนมัสการองค์หลวงพ่อดโต ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 แทนการรับส่งดอกบัวให้กันระหว่างชาว บางพลีกับชาวรามัญในอดีต อีกทั้งธรรมเนียมปฏิบัติของประเพณีที่สืบทอดกันก็มีการเปลี่ยนแปลง ไป เช่น การแห่พ่อดโตทางน้ำ จากวัดบางพลีใหญ่ในถึงวัดบางพลีใหญ่กลางเท่านั้น ส่วนทางบางบ่อ ใช้การแห่ทางรถแทน และดอกบัวที่ใช้ในการนมัสการหลวงพ่อดโต เดิมใช้ดอกบัว 3 ดอก ห่อดอกใบ บัว แต่ปัจจุบันใช้ดอกบัวเพียงดอกเดียว เป็นต้น นอกจากนี้กิจกรรมต่างๆภายในงานก็มีการ เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยของสังคมด้วย

3. การใช้ประโยชน์จากบัวในประเพณีรับบัว

ดอกบัวถือได้ว่าเป็นดอกไม้ศักดิ์สิทธิ์ที่คนไทยนิยมนำมาสักการะบูชาพระ และเป็นดอกไม้ ประจำพุทธศาสนา เมื่อมีงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเมื่อใด คนไทยก็จะนิยมนำ ดอกบัวมาใช้ในงานประเพณี รวมทั้งประเพณีรับบัว มีการนำดอกบัวมาใช้ในการนมัสการหลวงพ่อดโต และกิจกรรมของงานต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 การใช้บัวในงานประเพณีรับบัว

3.1.1 การจัดหาดอกบัว

ในอดีตอำเภอบางพลีมีดอกบัวชุกชุม ดอกบัวจะขึ้นตามริมฝั่งคลองลำโรง ดอกบัวที่ขึ้นเป็นดอกบัวหลวงนี้จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเมื่อถึงงานประเพณีรับบัวชาวบ้าน ตามริมฝั่งคลองก็จะเก็บบัวไปใช้ในงานประเพณี โดยไม่จำเป็นต้องซื้อหา เพื่อนำไปถวายพระในวัน ออกพรรษาและใช้ในการนมัสการหลวงพ่อดโต แต่ในปัจจุบันสภาพริมฝั่งคลองเปลี่ยนแปลงไปทำให้ ไม่มีดอกบัวขึ้นอย่างในอดีต ประชาชนจำเป็นต้องซื้อหาดอกบัวมาใช้ในงานประเพณีรับบัว

“สมัยก่อนตอนผมจัดงานรับบัวให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเกษตรอำเภอเอา ดอกบัวมาจากเกษตรกรมาใช้ในงานเอามาฟรี คณะกรรมการจัดหาดอกบัวเราจะ ให้เกษตรอำเภอรับผิดชอบตรงนี้แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว ต้องไปซื้อมา อำเภอต้องไปซื้อ จัดการหาซื้อตามแหล่งต่างๆ เพื่อมาใช้ในพิธีทางศาสนา” (นิยม ฒ บางกรวย : สัมภาษณ์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจุบันดอกบัวที่ใช้ในงานประเพณีรับบัว ส่วนใหญ่เป็นดอกบัวที่นำมาจากแหล่งอื่น มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ใช่ดอกบัวมาจากอำเภอบางพลี ซึ่งเป็นดอกบัวที่ได้จากการทำนาบัว มิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ดอกบัวที่มาจากแหล่งอื่น อาทิ ปากคลองตลาด เป็นแหล่งที่พ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่นำดอกบัวเพื่อมาขายในงานประเพณีรับบัว ราคาขายดอกบัวในวันนั้นจะมีราคาที่สูงกว่าราคาดอกบัวทั่วไป 2-3 เท่าจากราคาปกติ เนื่องจากมีการใช้ดอกบัวในปริมาณที่เยอะมาก ทำให้มีความต้องการสูง ราคาจึงแพงตามไปด้วย ทำให้ประชาชนบางคนเตรียมดอกบัวมาเองจากที่ต่างๆ ถ้าใครไม่มีก็สามารถหาซื้อได้จากแม่ค้าพ่อค้าทั่วไป บริเวณหน้าอำเภอ หรือหน้าตลาด หรืออาจซื้อจากทางวัดบางพลีใหญ่ในก็ได้

“วันนั้นดอกบัวเยอะมาก ขายเป็นกำ 20-40 บาท 5-10 ดอก ทุกคนจะซื้อมาจากที่ต่างๆ ขายในเรือก็มี ตอนเช้าจะขายแพง ส่วนใหญ่รับมาจากปากคลองตลาด แถวนั้นมีแต่ราคาสูง ไม่เยอะเหมือนเมื่อก่อน สมัยก่อนเค้าปลูกแต่เดี๋ยวนี้ปลูกผักกระเฉด ผักบุ้งแทน” (อุ้น จันทร์ลอย : สัมภาษณ์)

“วัดสังข์บัวฉัตรมาประมาณ 5,000-10,000 ดอก ทางวัดจะส่งไป แล้วเอาบัวขาย ได้เงินเท่าไรก็เอาเข้าวัดไป สมมติว่ามาส่ง 20 ต้องขาย 40 บาท ปีที่แล้วได้เยอะมาก ขายได้เท่าไรเข้าวัดหมด” (บุญส่ง งามขำ : สัมภาษณ์)

3.1.2 การใช้ดอกบัวในงานประเพณี

ดอกบัวที่ประชาชนซื้อหามาในวันนั้นจะนำไปใช้ในการในการทำบุญถวายพระเนื่องในวันออกพรรษา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 หรือนำไปใช้ในงานพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปปฏิบัติกัน

ในประเพณีรับบัว ชาวอำเภอบางพลีนำดอกบัวไปใช้ในการนมัสการองค์หลวงพ่อโตที่ลงเรือแล่นผ่านบริเวณหน้าวัดบางพลีใหญ่ในไปจนถึงหน้าอำเภอบางพลี เป็นประเพณีที่ชาวบางพลียึดถือปฏิบัติมาช้านานเป็นประจำทุกปี ในเช้าของวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 โดยจะโยนดอกบัวลงไปเรือหลวงพ่อโต เพื่อเป็นการสักการะบูชาของค์หลวงพ่อโต ตลอดจนมีการนำดอกบัวมาใช้ในการประดับประดาเรือประกวดที่แห่ตามขบวนเรือหลวงพ่อโต เพื่อความสวยงามในการจัดขบวนเรือ

นอกจากนี้ ในวันนั้นก็ยังมีการประกวดทำขนมพื้นบ้านที่หาทานได้ยาก อาทิ เช่น ขนมสายบัว แกงส้มบัวสาย ขนมกง กาละแม ข้าวห่อใบบัว เป็นต้น ข้าวห่อใบบัว เมื่อถึงงานประเพณีรับบัว ประชาชนส่วนใหญ่ก็จะซื้อข้าวห่อใบบัวกินกัน และเป็นเอกลักษณ์ของงานประเพณีรับบัวที่เกิดขึ้นทุกปี

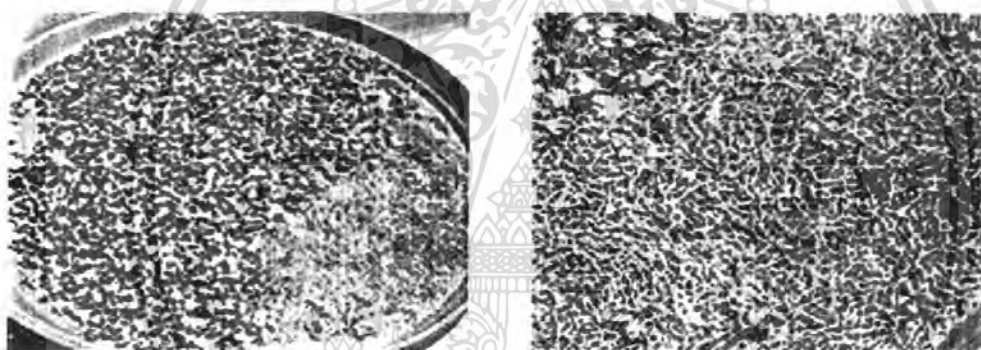
“ใบบัวกว้าง ล้างให้สะอาด ก็เลยคิดข้าวทำข้าวห่อใบบัวมาตั้งแต่ปี 36 พอถึงงาน ก็เอาข้าวผัดกับน้ำพริก มีปลามีไข่ห่อใบบัว เอามาขายในงานรับบัวเพื่อ

เป็นเอกลักษณ์ว่าปีหนึ่งงานรับบัว จะได้กินข้าวหอมใบบัว ข้าวหอมใบบัวสดไม่ได้
นำไปนึ่ง นำมาใช้เพียงเพื่อเป็นภาชนะในสมัยโบราณ ย้อนวิถีชีวิตในสมัยก่อน"
(ชูศรี สัตยานนท์ : สัมภาษณ์)

3.2 การเ็นบัวหลังงานประเพณีรับบัว

ภายหลังจากเสร็จสิ้นงานประเพณีรับบัวในตอนเช้าแล้วนั้น ดอกบัวที่ได้จากการโยนบัว
ของประชาชนสองฝั่งคลองในเรือหลวงพ่อโต ทางวัดก็จะนำรวบรวมมาไว้ที่วัดบางพลีใหญ่ใน

ในสมัยก่อนนั้นดอกบัวที่ได้จากการประเพณีรับบัวนี้ ส่วนหนึ่งประชาชนจะนิยมนำไป
เก็บไว้เพื่อสักการบูชา หรือเก็บไว้เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว หรือบางคนก็นำไปทำ
ยาสมุนไพรรักษาโรคต่างๆ และส่วนที่เหลือทางวัดก็จะนำดอกบัวที่ได้มานั้นคัดเอาเกสรดอกบัวมา
ตากแห้ง (ภาพที่ 17) เพื่อนำไปผสมสำหรับทำวัตถุมงคล

ภาพที่ 17 เกสรดอกบัวและดอกไม้นชนิดต่างๆ นำมาตากแห้ง

"คนสมัยโบราณเค้าจะมาแย่งดอกบัวจากหลวงพ่อโต กลับไปบูชาที่บ้าน
เพราะถือว่าเป็นดอกบัวศักดิ์สิทธิ์" (ชูศรี สัตยานนท์ : สัมภาษณ์)

"สมัยก่อนเจ้าอาวาสจะเก็บดอกบัว เกสรตากแห้ง ทั้งชาวบ้านทั้งพระมา
ช่วยกันคัดเอาเกสร ตากแล้วป็นมาผสมเป็นพระผง ปัจจุบันก็ไม่ได้ใช้ ตอนนี
อาจจะมีย่างแต่ไม่มาก ชาวบ้านเอาไปบูชาบ้าง บางที่ตากไว้ บางที่ชาวบ้านมา
ขอทำยา" (นิยม ณ บางกรวย : สัมภาษณ์)

ในปัจจุบันดอกบัวที่ได้มาส่วนหนึ่งทางเทศบาลจะนำไปแจกจ่ายให้กับประชาชนนำไป
บูชาอย่างเช่นในอดีต และส่วนที่เหลือทางวัดก็จะมีการเก็บรวบรวมเอาไว้ หลังจากนั้นก็จะมีการคัดจาก
ที่ต่างๆมารับดอกบัวไปนำไปเป็นส่วนผสมเพื่อเป็นวัตถุมงคล เนื่องจากมีปริมาณที่เยอะมาก และ
ทางวัดก็ไม่ได้มีการทำวัตถุมงคลมากนัก จึงให้วัดต่างๆไป โดยจะมีรถปิ๊กอัพมารับดอกบัวไปเติมคั้น
รดในตอนปลายหลังจากที่เสร็จสิ้นงานประเพณีรับบัวแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“ที่นี่ไม่ได้ทำพระ วัดอื่นมาขอไป วัดทางสุพรรณ หรือปราจีนเอาไปทำพระ ผมจำไม่ได้ว่าวัดอะไร ส่วนมากจะมารับตอนบ่าย ถ้าไปซื้อกิไลละ 400-500 บาท แต่วันนั้นให้ไปเลย เอาเกสรข้างใน เอาทั้งหมดเลยไปตากแห้ง ส่วนมากไม่ค่อยได้ ทั้งนอกจากก้านเท่านั้นเอง แล้วเอาไปผสมพระ ไปบดเข้าเครื่องพระแล้วก็บ่มเป็นพระ ตอนประเพณีวัดอื่นมาขอก็ให้ไป ทางวัดก็ทำไม่เยอะมาก แต่ช่วงที่ไม่ได้รับบัวก็เอาดอกไม้ที่คนมาไหว้พระ แล้วจัดการฉีดตาก ที่วัดไม่ได้ทำเองจะจ้างคนอื่น” (บุญส่ง งามขำ : สัมภาษณ์)

การทำวัตถุมงคลในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ทางวัดต่างๆ จะทำการจ้างร้านค้าที่มีเครื่องมือในการผลิตที่ทันสมัย โดยใช้เครื่องปั๊มจะทำให้ได้ขนาดเหมือนกันและเท่ากันแลดูสวยกว่าในสมัยก่อน ซึ่งทำพระผงใช้พิมพ์กดทีละอันทำให้ขนาดไม่เท่ากัน หลังจากที่ทำพระผงเสร็จแล้วทางวัดก็นำไปปลุกเสกที่วัดนั้นๆ สำหรับวัดบางพลีใหญ่ใน จะมีการทำและปลุกเสกพระผงปีละหนึ่งครั้งหลังจากเสร็จงานประเพณีรับบัว

“พระทางวัดที่ให้เขาในโบสถ์ อันนี้สั่งทำมาจากอีกที่อื่น เราไม่มีโรงหล่อเหมือนกันทุกวัด วัดหลวงพ่อโสธร หลวงพ่อบ้านแหลมก็เหมือนกัน แต่จะนำมาปลุกเสกที่วัดปีละ 1 ครั้ง งานประเพณีรับบัวจะมีการปลุกเสกหนึ่งครั้ง นอกจากหล่อองค์ใหญ่ถึงจะหล่อทำเอง มีครั้งสุดท้ายเมื่อปี 2545 ส่วนใหญ่จ้างมากกว่า” (บุญส่ง งามขำ : สัมภาษณ์)

กล่าวโดยสรุป การนำดอกบัวมาใช้ประโยชน์ในประเพณีรับบัว เริ่มตั้งแต่นำดอกบัวมาประดับตกแต่งเรือประกวดต่างๆ และนำดอกบัวมาใช้ในการนมัสการองค์หลวงพ่อด และภายหลังจากเสร็จสิ้นประเพณี ดอกบัวเหล่านั้นก็นำไปสักการะบูชา หรือนำไปเป็นยารักษาโรคต่างๆ และทางวัดบางพลีใหญ่ในและวัดอื่นที่มาขอดอกบัวก็นำไปทำเป็นวัตถุมงคลต่อไป

4. การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่บัวและคลองสำโรง

4.1 พื้นที่บัวในอดีต

พื้นที่บัวในอดีตนั้น ดอกบัวจะขึ้นตามริมตลิ่งของคลองสำโรงเท่านั้น ซึ่งน้ำไม่ลึกมากนัก เพราะตื้นน้ำลึกมาก บัวจะไม่ขึ้น ดอกบัวที่ขึ้นตามริมคลองสำโรงนั้น ในอดีตเป็นบัวหลวงสีชมพู ส่วนบัวหลวงสีขาวเกิดขึ้นในระยะหลัง จากสภาพของคลองสำโรงมีน้ำทะเลท่วมถึง ทำให้เมื่อถึงฤดูแห้ง น้ำจะเค็ม บัวจะไม่สามารถขึ้น จะขึ้นเมื่อถึงฤดูฝนหรือฤดูน้ำเท่านั้น ดอกบัวที่เกิดขึ้นเป็นดอกบัวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและบางส่วนเป็นบัวที่ปลูกในบ่อ

"ฝั่งคลองสวนใหญ่มีบัวขึ้นตอนฤดูน้ำ เป็นบัวหลวงสีแดง สีขาว ขึ้นขายเลน ปัจจุบันคลองเปลี่ยนสภาพน้ำก็เปลี่ยนบัวก็ขึ้นไม่ได้ สมัยตอนผมเด็กๆ บัวที่แก่งสีแดงจะอยู่ตามหนอง บึงตามท้องไร่ท้องนา เก็บไปถอนมา เอามาตัดกับปลาสมัยก่อนบัวจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติไม่มีการปลูก" (นิยม ณ บางกรวย : สัมภาษณ์)

"สมัยเด็กยังเห็นบัวอยู่ คลองลำโรงเดิมที่ยังไม่มีถนนสุขุมวิทหน้าทะเลจะท่วมถึง บัวก็ไม่ค่อยขึ้น แต่ยังมีตมอยู่เวลาช่วงที่น้ำทะเลเข้ามาไม่ถึงดอกบัวก็จะขึ้น บัว บัวขึ้นตามบ่อใหญ่ เป็นบ่อที่ขุดเองและเกิดตามธรรมชาติก็มี พอมีการสร้างถนนสุขุมวิทกันน้ำเค็มคลองลำโรงก็เต็มไปด้วยดอกบัว เด็กๆไปลำโรงตอหนึ่ง สอง ฝั่งคลองลำโรงก็เต็มไปด้วยบัวหมด" (ชูศรี สัตยานนท์ : สัมภาษณ์)

4.2 พื้นที่ปลูกบัวในปัจจุบัน

พื้นที่ปลูกบัวในปัจจุบันสวนใหญ่เป็นไปในลักษณะการทำนาบัวมากกว่าเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติตามลำคลอง เนื่องจากลำคลองลำโรงได้มีการสร้างเขื่อนบริเวณริมตลิ่ง และในปัจจุบันมีสิ่งก่อสร้างและการตัดถนนผ่านเส้นทางต่างๆ ทำให้บัวไม่สามารถขึ้นได้ ปัจจุบันพื้นที่ปลูกบัวมีเหลืออยู่น้อย มีบ้างในบ้างพื้นที่และไม่มากนัก เช่น ที่ตำบลบางไฉลง หนองปรือ บางแก้ว และตำบลบางพลี เป็นต้น

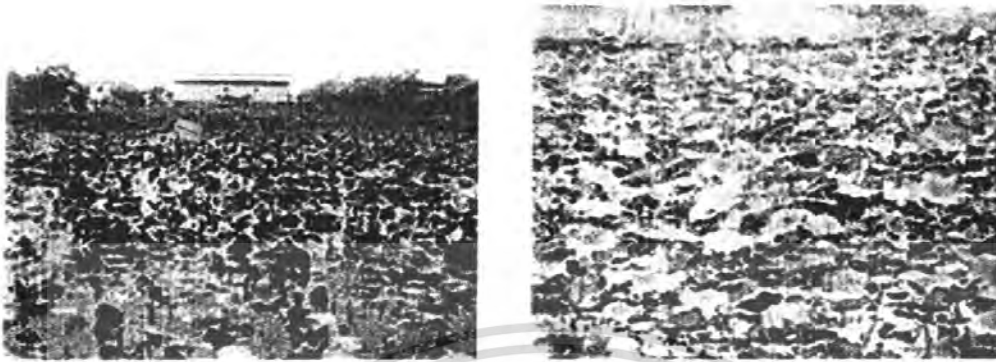
"เมื่อก่อนสองข้างทางถนนก่อนถึงบางพลี ปลูกบัวไว้เต็มหมด เพื่อให้คนที่ผ่านไปมารู้ว่ามาถึงบางพลีแล้ว แต่พอทำถนนใหม่บัวหายไปหมด" (ระออม สังข์ทอง : สัมภาษณ์)

"นาบัวยังมีของนางมะลิเจ้าของนาบัว ซอยไทอัม วัดบางพลีใหญ่กลาง เข้าไปประมาณ 1 กิโลเมตร ทางถนนเทพารักษ์" (นิยม ณ บางกรวย : สัมภาษณ์)

"ตามท้องนายังมีบ่อบัวอยู่บ้างท้องที่ยังมีบัวให้เห็นเลยไปจากลำโรงยังพอมีบ้าง ถ้าไปทางบางบ่อ คลองควาย แพรกษา ก็ยังพอมีบัวขึ้นตามริมคลองอยู่ จะมีการปลูกบัวไว้ขายบ้างยังพอมืออยู่บ้างที่ บางแก้ว บางไฉลง หนองปรือ ที่บางพลีก็มีของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3" (พรชัย สุวรรณวร : สัมภาษณ์)

4.2.1 พื้นที่นาบัวอำเภอบางพลี

พื้นที่นาบัวที่มีอยู่ในอำเภอบางพลี (ภาพที่ 18) เป็นของนายพลและนางลัดดา จำเนียร ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านเลขที่ 92/2 หมู่ที่ 3 ซอย 4 ตำบลบางพลี อำเภอบางพลีใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ (เข้าทางซอยจรัลวิทย์ ตรงข้ามปั๊มเซลล์) มีพื้นที่นาบัวทั้งหมด 15 ไร่ แบ่งออกเป็น 3 บ่อ

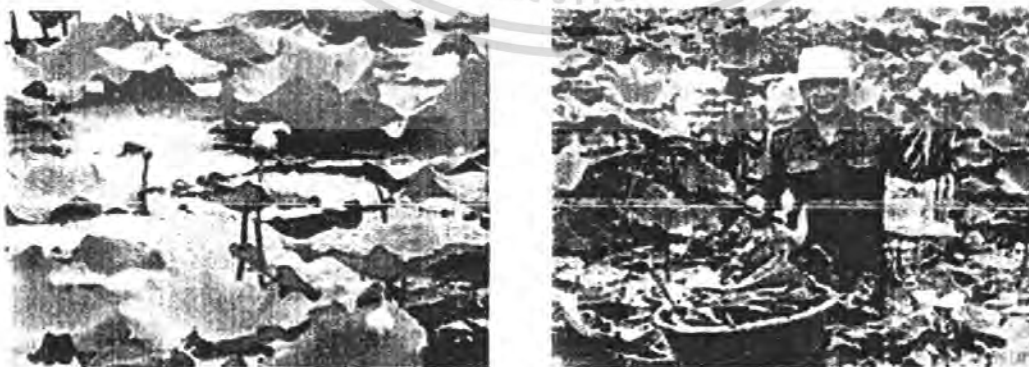

ภาพที่ 18 นาบัวที่ปลูกในอำเภอบางพลี

พื้นที่ดั้งเดิมตรงนี้ทำนามานานต่อมาเลี้ยงปลา ปลาต้องดูแลเยอะ หลังจากนั้นก็หันมาทำนาบัว ทำมาได้ 2 ปี โดยหาซื้อพันธุ์มาจากในพื้นที่ บัวที่ปลูกเป็นบัวจักรขาว มีพื้นที่นาบัวทั้งหมด 15 ไร่ แบ่งออกเป็น 3 บ่อ

"ตอนแรกเลี้ยงปลา ยุ่งยากเพราะต้องคอยให้อาหาร จนที่สาวมาชวนและพื้นที่มีอยู่แล้วสะดวกไม่ต้องปรับพื้นที่ที่มาก แคเอาบัวมาลง เริ่มจากบัวปลูกในกระถางบัวตายเลยเอาลงบ่อ บัวก็ลามเต็มบ่อ แต่ก่อนปลูกบัวสีชมพู แต่ตอนนี้ยังไม่นิยม ก็เลยเอาบัวขาวมาลงครึ่งนึง แต่บัวขาวมันลามบัวแดงหายหมด ไหลมันแทงข้ามกัน" (ลัดดา จำเนียร : สัมภาษณ์)

การเก็บดอกบัวจะทำกันในตอนเช้า (ภาพที่ 19) โดยจะมีการเก็บ 2 วัน ต่อครั้ง ครั้งหนึ่งจะเก็บดอกบัวได้เต็มที่ประมาณ 200 กำ ถ้าบัวไม่ค่อยมีก็เก็บได้ประมาณ 50-100 กำ

ภาพที่ 19 เก็บดอกบัวในตอนเช้า

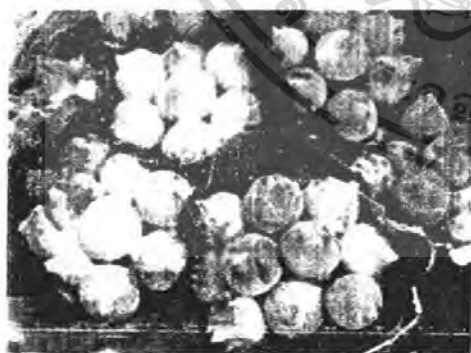
หลังจากที่เก็บดอกบัวมาจากบ่อแล้ว ก็จะนำมามัดเป็นกำ การมัดเป็นกำเกษตรกรนั้นมองสารที่ส่งออกไปสู่ผู้บริโภคในรูปที่ควรศึกษาร่วมกัน ไม่มองแค่ในแง่ไม่ได้ประโยชน์ด้านการค้าไม่มีการคัดแยกใดๆ แต่เลือกตัดก้านที่มีขนาดเล็กเสียก่อนนำมาบรรจุรวมกัน โดยใส่ในบ่อห่อ (ภาพที่ 20) ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ราคาแต่ละกำจะเท่ากันหมด ส่วนแรงงานที่ใช้เป็นแรงงานในครอบครัวจะช่วยกันทำในตอนเช้าและเสร็จประมาณตอนเที่ยง

ภาพที่ 20 มัดดอกบัวหลังจากเก็บดอกบัว

ราคาดอกบัวขายกำละ 15 บาท หนึ่งกำจะมี 10 ดอก (ภาพที่ 21) ราคาที่ขายเป็นราคาที่มีกำหนดแน่นอนตายตัว และมีเจ้าประจำมารับดอกบัว รายได้ต่อวันประมาณ 1,500-2,000 บาท หักค่าใช้จ่าย ค่ายา และค่าต่างๆ ประมาณเดือนละ 2,000 กว่าบาท คิดต้นทุนรายได้ทั้งหมด เดือนละประมาณ 30,000 บาท แรงงานจะใช้แรงงานภายในครอบครัว

ภาพที่ 21 ดอกบัวมัดห่อเป็นกำกำละ 10 ดอก

ในช่วงบารนประเพณีรับบัวจะมีการส่งดอกบัวจากที่นี้ส่วนหนึ่ง ส่วนใหญ่ดอกบัวจะมาจากปากคลองตลาดมากกว่า ดอกบัวไม่เพียงพอต้องสั่งมาจากที่อื่นในวันนั้นดอกบัวจะมีราคาแพงขึ้นมาก ประมาณ 2-3 เท่าจากราคาปกติ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“ตอนโยนบัวเราก็จะแบ่งส่ง เจ้าประจำ มีเท่าไรเอาหมดช่วงโยนบัว ต้องแบ่ง อย่างเราส่งประจำเราส่ง 2-3 เจ้า โดยจะไปส่งให้ คิดกำละ 15 บาท ราคาตายตัว แล้วแต่ว่าแม่ค้าจะไปขายเท่าไร ช่วงประเพณีนั้นบัวจะแพงด้วย แต่เราก็ไม่ขึ้นราคา” (พล จำเนียร : สัมภาษณ์)

“ช่วงรับบัวสิ่งที่นี้เป็นร้อยกำ ไปเอาปากคลองตลาดอีกเยอะ มีพวกแม่ค้าที่เอามาจากที่อื่นซื้อติดมือมาอีก วันนั้นดอกบัวเรือกำปั่นใหญ่เต็มลำเรือ ดอกบัวสมัยโบราณมันน่าจะเป็นบัวแหลมมากกว่า แต่กลีบมันบางมันจะไม่ซ้อนพอดินอากาศหนาวยกกลับมันไม่ไปหมด” (ลัดดา จำเนียร : สัมภาษณ์)

4.3 สภาพลำคลองสำโรงในอดีต

คลองสำโรง มีการมาขุดตั้งแต่สมัยขอมเรื่องอำนาจ ซึ่งเชื่อมระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณวัดสำโรงใต้กับแม่น้ำบางปะกงบริเวณตำบลท่าสะพาน ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมจากกรุงเทพมหานครสู่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ และการเกษตรกรรม โดยเชื่อมต่อกับคลองต่างๆ ดังนี้

คลองด่าน ขุดเชื่อมระหว่างคลองสำโรงตรงหน้าที่ว่าการอำเภอบางบ่อ ผ่านตำบลบางเพรียง ตำบลคลองด่าน ผ่านประตูน้ำชลหารพิจิตร(ประตูน้ำคลองด่าน) ลงสู่อ่าวบริเวณอ่าวไทย ใช้ประโยชน์ด้านการคมนาคม การเกษตร และการประมง

คลองบางโกลน ขุดเชื่อมระหว่างคลองสำโรง บริเวณตำบลบางโกลน กับคลองหนองปรือ และคลองประเวศบุรีรมย์ ใช้ประโยชน์ในการคมนาคม และการเกษตร

คลองบางปลา ขุดเชื่อมระหว่างคลองสำโรง บริเวณตำบลบางปลา กับคลองชลประทานสุชายทะเล ใช้ประโยชน์ในการคมนาคม และการเกษตรกรรม และยังทำหน้าที่ระบายน้ำจากคลองสำโรงออกสู่ทะเลที่ตำบลตาเจีย

คลองบางปลาร้า ขุดเชื่อมระหว่างคลองสำโรง บริเวณตำบลบางพลีใหญ่ กับชายทะเลตำบลบางปู ใช้ประโยชน์ในการคมนาคม และการเกษตรกรรม และทำหน้าที่ระบายน้ำจากคลองสำโรงออกสู่ทะเลที่ตำบลบางปู

คลองในอดีตเปรียบเสมือนสายโลหิตที่หล่อเลี้ยงชีวิตของชาวสมุทรปราการมาช้านาน (ภาพที่ 22) ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านการคมนาคม ด้านการเกษตร การประมงและการพาณิชย์กรรมต่างๆ

ภาพที่ 22 สภาพลำคลองในอดีต

คลองสำโรงในอดีต เมื่อถึงฤดูน้ำแห้ง น้ำในลำคลองจะน้อย ทำให้น้ำทะเลหนุนเข้ามา น้ำในคลองก็จะกลายเป็นน้ำกร่อย และน้ำจะหายกร่อยเมื่อถึงฤดูน้ำหรือฤดูฝน

“สมัยก่อนในคลองสำโรงลงเรือก็ไม่ต้องพาย เรือจะแล่นไปเพราะมีลมทะเล” (ชูศรี สัตยานนท์ : สัมภาษณ์)

“บ้านผมหลังนี้แต่ก่อนเป็นโรงเลื่อย โรงตีเหล็กมาอยู่เป็นหลังแรกของอำเภอบางพลี มาจับจองที่ดิน ในคลองสำโรงนี้ไม่มีบ้านใครเลย แต่ก่อนเสียสางเยอะ ไปจากทางนี้ไปเป็นป่าสะแก ป่าชะคราม สมัยผมเด็กๆ ได้ยินเสียงน้ำทะเลซัดจากแถวบางปู บางปลา” (นิยม ฤ บางกรวย : สัมภาษณ์)

4.4 สภาพลำคลองสำโรงในปัจจุบัน

เมื่อมีการตัดถนนสุขุมวิท เป็นเสมือนเขื่อนกั้นน้ำ ลำคลองถูกตัดไม่สามารถเดินทางเชื่อมต่อกับคลองอื่นๆ และบริเวณริมตลิ่งสองฝั่งคลองต้องมีการสร้างคอนกรีตเป็นเขื่อน เพื่อป้องกันการพังทลายของดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ภาพที่ 23 คลองสำโรงที่รมคลองมีการสร้างเขื่อน
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้ประโยชน์ในปัจจุบันลดน้อยลง เดินทางสัญจรทางน้ำไม่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการปิดกั้นของประตูน้ำ ทำให้การเดินทางยากลำบาก และคมนาคมทางบกมีความสะดวกสบาย สามารถเดินทางได้รวดเร็ว และไปได้ระยะทางไกล ส่วนสัญจรทางเรือจะมีเฉพาะในชุมชนและใช้เป็นการเฉพาะเท่านั้น

ปัจจุบันผู้คนย้ายเข้ามาอยู่มากขึ้น บ้านเมืองมีความเจริญก้าวหน้า โรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น นับ 1,000 แห่ง นอกจากนี้ ยังมีหมู่บ้านเกิดขึ้น รวมไปถึงสนามกอล์ฟขนาดใหญ่หลายปลูกสร้างเต็มไปหมด การดำเนินชีวิตของประชาชนบริเวณริมฝั่งคลองก็เปลี่ยนแปลงไป ทำให้สภาพลำคลองแตกต่างไปจากอดีต มีการทิ้งขยะลงและสิ่งปฏิกูลลงไปในลำคลอง (ภาพที่ 24) อีกทั้งการปล่อยน้ำเสียของโรงงานต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน

ภาพที่ 24 การใช้คลองสำโรงในปัจจุบัน

4.5 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่บัวและคลองสำโรง

4.5.1 สภาพลำคลองมีการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ

สภาพลำคลองเปลี่ยนไป เนื่องจากการพังทลายของดินบริเวณริมตลิ่ง ทำให้ชาวบ้านต้องมีการสร้างเขื่อนบริเวณริมคลอง ส่งผลให้ดอกบัวที่ขึ้นตามริมตลิ่งหายไปหมด

"สภาพคลองเริ่มเปลี่ยน เรือมันวิ่งมาก ดินมันพัง พอมีเขื่อนบัวก็หายหมด มันไม่มีชายเลน สมัยก่อนบ้านผมทำนา มีหนองน้ำ มีบัวขึ้น ตอนหลังไม่มีแล้ว ควายเหล็กไถตะ" (นิยม ณ บางกรวย : สัมภาษณ์)

4.5.2 โรงงานอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

เมื่อมีการตัดถนนผ่าน มีการสร้างประตูกั้นน้ำ ทำให้การคมนาคมสะดวกสบาย ความเจริญต่างๆก็เข้ามาได้ง่ายขึ้น โรงงานอุตสาหกรรมและเป็นแหล่งชุมชนเกิดขึ้น มีการปล่อยน้ำเสียลงไปในลำคลอง ทำให้ลำคลองมีสภาพที่ไม่เหมาะสมต่อการใช้งานเดิมโดยคนในชุมชนเป็นเอกสารที่ส่งมอบให้กับการใช้ในเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น และอยู่ภายใต้เงื่อนไขไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“พอภาวะอุตสาหกรรมมา โรงงานปล่อยน้ำเสียหมด น้ำเสีย น้ำเน่า แต่สภาพน้ำในคลองก็ยังพอใช้ได้ แต่ก็ไม่มีใครใช้ นอกจากพื้นที่รอบนอกที่ยังใช้อยู่”
(ชูศรี สัตยานนท์ : สัมภาษณ์)

กล่าวโดยสรุป พื้นที่บัวและคลองลำโรงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากมีการสร้างประตูกั้นน้ำ สร้างถนน และการสร้างเขื่อนริมสองฝั่งคลอง ทำให้สภาพของลำคลองเปลี่ยนไป ดอกบัวไม่สามารถขึ้นได้ อีกทั้งมีการปล่อยน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรม และทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลองของชุมชน ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากลำคลองลดลง ส่วนพื้นที่ปลูกบัวในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นนาบัวที่เกิดขึ้นจากการปลูกของเกษตรกร จะมีพื้นที่ปลูกบ้างเพียงเล็กน้อย เช่น บางแก้ว บางโหลง หนองปรือ บางพลี เป็นต้น

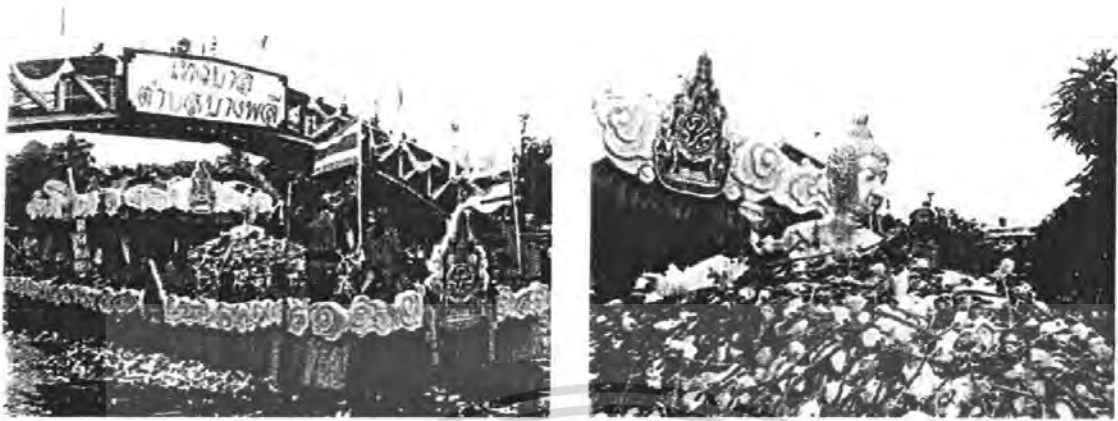
5. ลักษณะการปฏิบัติในปัจจุบันและการอนุรักษ์ประเพณี

5.1 ลักษณะการปฏิบัติของประเพณีรับบัวในปัจจุบัน

การจัดกิจกรรมของประเพณีรับบัวอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยและกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ก็ยังคงมีรูปแบบที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่เหมือนกัน คือ เพื่อให้ประชาชนได้สัมผัสการหลวงพ่อดำในเช้าของวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11

ในปัจจุบันนี้การจัดงานประเพณีรับบัวจะมีการจัดงาน 2 แห่ง คือ วัดบางพลีใหญ่ใน และที่ว่าการอำเภอบางพลี ในส่วนของทางวัดบางพลีใหญ่ได้มีการจัดงานนมัสการองค์หลวงพ่อดำ 4 วัน 4 คืน โดยเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 11 ค่ำ ถึงวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 กลางคืนมีมหรสพสมโภช มีการจำหน่ายสินค้าต่างๆไป มีเครื่องเล่นให้เด็กเล่นเหมือนงานวัดทั่วไป และจะเริ่มแห่หลวงพ่อดำทางบกในวันขึ้น 12 ค่ำ เดือน 11 โดยแห่จากวัดบางพลีใหญ่ในไปถึงบางบ่อ เพื่อให้ชาวบางบ่อได้สัมผัสการและในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 จะแห่หลวงพ่อดำทางน้ำ จากวัดบางพลีใหญ่ไปถึงวัดบางพลีใหญ่กลาง เพื่อเป็นการประกาศข่าวงานประเพณีรับบัวให้ประชาชนทราบ ประชาชนที่อยู่ริมคลองลำโรงจะตั้งโต๊ะหมู่บูชารับพระและทอดผ้าป่า ข้าวสาร มะพร้าว กล้วย อ้อย เป็นต้น เข้ามิดของวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 จะมีการแห่หลวงพ่อดำอีกครั้ง เพื่อให้ประชาชนได้สัมผัสการด้วยดอกบัว (ภาพที่ 25)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 25 งานประเพณีรับบัวในปัจจุบัน

ในส่วนราชการที่ว่ากรมอำเภอบางพลี จะจัดในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 รวม 2 วัน กิจกรรมในงานประเพณีรับบัว จะมีพิธีเปิดงานโดยผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ และนมัสการองค์หลวงพ่อโตด้วยดอกบัว

นอกจากนี้ยังมีการประกวดเรือประเภทต่างๆ เช่น เรือประกวดสวยงาม เรือประเภทความคิด และเรือประเภทตลกขบขัน (ภาพที่ 26)

ภาพที่ 26 เรือประกวดประเภทต่างๆ

และยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่เน้นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบางพลีในอดีต เช่น วิถีชีวิตชาวนา วิถีชีวิตชาวมอญ และวิถีชีวิตชาวลาว ตักบาตรพระเรือ ประกวดหนุ่มสาวรับบัว (ภาพที่ 27) โดยพายเรือในคลองสำโรง แข่งขันกีฬาทางน้ำ ประกวดทำขนมพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน และจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 27 กิจกรรมต่างๆในงานประเพณีรับบัว

"คณะกรรมการการจัดงานแยกกัน วัดส่วนจะไม่เข้ามาร่วม มีการจัดทั้งที่วัดและอำเภอ การประกวดเป็นเรื่องของอำเภอ หลวงพ่อโตเป็นของวัด เดิมที่วัดแหวันขึ้น 13 ค่ำ อยู่แล้ว ต่อมาแหวันที่ขึ้น 14 ค่ำด้วย มหรลพต่างคนต่างจัด วัดก็จัดและกำหนดในส่วนของวัด ส่วนอำเภอก็จัดของอำเภอเอง" (นิยม ฌ บางกรวย : สัมภาษณ์)

ปัจจุบันการจัดขึ้นในงานประเพณีรับบัวได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ อาทิ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สภาวัฒนธรรม และภาคเอกชน ในการประสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงประเพณีรับบัว

"ปัจจุบันอำเภอเป็นเจ้าภาพหลักร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และมีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสนับสนุนงบประมาณ ในการส่งเรือเข้าประกวด เจ้าภาพหลักมี เทศบาลตำบลบางพลี อำเภอบางพลี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสภาวัฒนธรรม (ภาพที่ 28) ทางเทศบาลตำบลบางพลีรับผิดชอบในส่วนของผู้ของเจ้าของสถานที่ เตรียมสถานที่ต่างๆ" (พัฒน์พงษ์ จงรักดี : สัมภาษณ์)

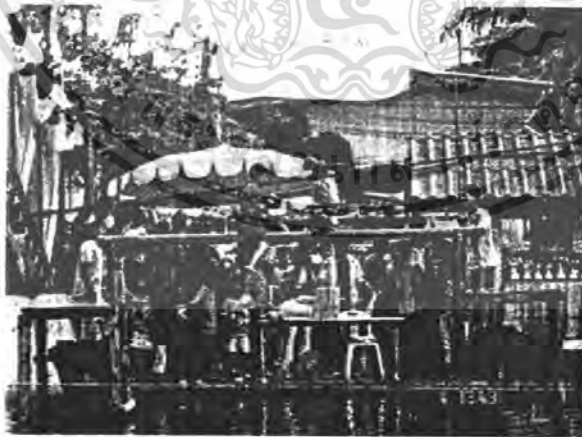
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ภาพที่ 28 หน่วยงานต่างๆร่วมกันจัดงานประเพณีรับบัว
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการในการจัดงานประเพณีรับบัวในฝ่ายต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดงานให้สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

"การจัดงานมีการตั้งคณะกรรมการแต่ละฝ่ายต่างๆ รับผิดชอบ เช่น ฝ่าย ขบวร และเรือประกวดต่างๆ เรือมาด เรือยาว แห่จากหน้าวัดหลวงพ่อดโต สิ้นสุด หน้าอำเภอ คณะกรรมการจะตัดสินหน้าอำเภอ ประกวดเสริมมอบรางวัล เอาเรือ กลับเสร็จสี่โมง ประกวดสินค้าจากแม่บ้านต่างๆ อาหารพื้นบ้าน" (ชะออม สังข์ทอง : สัมภาษณ์)

การกำหนดกิจกรรมที่จะขึ้นในแต่ละปีจะมีการประชุมร่วมกันในหลายฝ่าย แต่ปัจจุบันกิจกรรมส่วนใหญ่ที่จัดขึ้นจะเน้นในด้านความสนุกสนาน ความบันเทิง ในการเที่ยวงานมหรสพมากกว่าทำให้คนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของงานประเพณีรับบัว ทำให้บางคนไม่เข้าใจผิดไปได้

"เงินที่ใช้ไม่ หลังๆที่มีมหรสพเพิ่มเติม มีมวย ดนตรี เต็มมีภาพยนตร์ บางทีมีลำตัด ลิเกดังๆบ้างดู ถ้าจัดกลางวันไม่มีคนดู การจัดมวยเสียเงินหนึ่งล้านเพื่อออกทีวีมันไม่คุ้ม เงินนั้นเป็นเงินของประชาชน การแข่งขกมวย (ภาพที่ 29) ตอนกลางวันบ้ายสี่โมงเย็น แต่จุดสำคัญของงานคือการประกวดเรือ และโยนบัว" (นิยม ณ บางกรวย : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 29 การแข่งชกมวยทะเล

"ปีที่ผ่านมาเขามวยมาชก ให้เหตุผลว่าเป็นการประชาสัมพันธ์เพราะเป็นการถ่ายทอดสด ทำให้คนรู้จัก แต่งานรับบัวเป็นงานบุญแล้วต้องมีการบาดเจ็บ

มันผิดวัตถุประสงค์ของงาน" (ชูศรี สัตยานนท์ : สัมภาษณ์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 การอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี

ประเพณีรับบัว เป็นประเพณีที่เก่าแก่ปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยทุกภาคส่วนได้ร่วมกันอนุรักษ์และสืบทอด ทั้งทางราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน ชุมชน วัด ร่วมมือกันจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยกำหนดวันขึ้น 14 ค่ำของทุกปีเป็นวันจัดงาน

ชูศรี สัตยานนท์ (2548) ได้เสนอแนวคิดในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีรับบัวไว้ดังนี้

- 1) พ่อแม่ผู้ปกครองตลอดจนสมาชิกในครอบครัว ควรจะได้มีการปลูกฝังความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของประเพณีรับบัว เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงคุณค่าและเกิดความหวงแหนที่จะรักษาประเพณีรับบัวให้คงอยู่ตลอดไป
- 2) สถานศึกษาควรจัดเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีรับบัว ในลักษณะที่นักเรียนได้ศึกษาความรู้จากผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น พร้อมทั้งถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ที่สะสมมาด้วยความเต็มใจ
- 3) ส่วนราชการควรเข้ามาเป็นเจ้าภาพให้เกิดการฟื้นฟู สืบทอดประเพณี โดยมีการประสานผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นแกนหลักในชุมชนเพื่อร่วมกันสืบสานงานประเพณีนี้ต่อไป
- 4) ควรมีการจัดประเพณีรับบัวนี้อย่างต่อเนื่อง และต้องจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลายพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอยู่ขณะนี้
- 5) ควรให้ทุกฝ่ายทุกภาคของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ผู้ที่ให้การสนับสนุนสร้างคุณค่าต่อการสืบทอดประเพณีอย่างเด่นชัดเป็นรูปธรรม
- 6) ควรส่งเสริมในวงกว้างโดยให้คนในสังคมได้รับรู้รับทราบประเพณีรับบัวของชาวอำเภอบางพลีโดยทั่วถึงกัน ซึ่งจะต้องให้ภาครัฐ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้ามาช่วยกันส่งเสริมให้แพร่หลายทุกส่วนของสังคมทั้งประเทศ และนอกประเทศ ผลที่ตามมาคือ จะทำให้ทุกฝ่ายเกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญและช่วยกันอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีต่อไป
- 7) ในระดับจังหวัดควรมีนโยบายและกำหนดยุทธศาสตร์โดยใช้ประเพณีรับบัวเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการสืบทอด และช่วยในการประชาสัมพันธ์ตลอดจนสร้างรายได้ให้แก่ชาวอำเภอบางพลีและจังหวัดอีกทางหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป ลักษณะการปฏิบัติงานประเพณีรับบัวในปัจจุบัน จะมีการจัดงาน 2 แห่ง คือ ที่วัดบางพลีใหญ่ใน และที่ว่าการอำเภอบางพลี วัดบางพลีใหญ่ในจะจัดงาน 4 วัน 4 คืน โดยเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 11 ค่ำ ถึงวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ส่วนทางอำเภอจะจัดงาน 2 วัน ในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 การแห่นางพ้อโตทางน้ำมี 2 วัน คือวันขึ้น 13 ค่ำ จะมีการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่เพื่อให้ประชาชนได้ทราบว่าประเพณีรับบัวมาถึงแล้ว และวันขึ้น 14 ค่ำ แห่งเพ็ญมาสการหลวงพ่อโต กิจกรรมในวันนั้นจะมีการประกวดเรือประเภทต่างๆ ตักบาตรพระเรือ การประกวดหนุ่มสาวรับบัว การประกวดอาหารพื้นบ้าน และการแสดงมหรสพต่างๆ เป็นต้น

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ประเพณีรับบัวเป็นประเพณีที่เกิดขึ้นจากความผูกพันของผู้คนในท้องถิ่นต่างๆ กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทำให้เกิดเป็นประเพณีที่ตักตวงต่อกัน แม้ว่าในปัจจุบันประเพณีรับบัวจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปบ้างในด้านของวัฒนธรรมประเพณี หรือลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็ยังมิได้ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นละเลยหรือทอดทิ้งประเพณีนี้ ซึ่งผู้วิจัยสามารถจะสรุปออกมาเป็นภาพรวมได้ ดังนี้

1. การเชื่อมโยงสัมพันธ์ของคลอง ประเพณี และผู้คนในท้องถิ่นต่างๆ

ด้วยสภาพพื้นที่ของอำเภอบางพลี มีคลองลำโรงที่สามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่ต่างๆได้ ทำให้ผู้คนต่างถิ่นเดินทางสัญจรทางน้ำด้วยเรือผ่านไปมาได้อย่างสะดวก และในพื้นที่มีดอกบัวขึ้นอยู่ชุกชุม เมื่อผู้คนต่างถิ่นทราบก็พากันมาเก็บดอกบัวที่อำเภอบางพลี เพื่อนำไปบูชาพระในวันออกพรรษา จากความเชื่ออาหารความมีน้ำใจของคนไทยที่บางพลี เมื่อคนต่างถิ่นมาก็จะคอยต้อนรับและเก็บดอกบัวให้ โดยส่งดอกบัวให้กันอย่างสุภาพ จนกลายเป็นประเพณีรับบัว เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติต่อกันเรื่อยมา จะเห็นได้ว่าการเกิดขึ้นของประเพณีรับบัวนั้น เกิดจากความสัมพันธ์อันดีของคนในพื้นที่กับคนต่างถิ่นที่อาศัยสภาพแวดล้อมของลำคลองที่เชื่อมถึงกันและดอกบัว เป็นสายทางในการกำเนิดเกิดเป็นประเพณีที่ตักตวงต่อกัน ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปไม่สามารถไปมาหาสู่และมารับบัวได้อย่างเช่นในอดีต อีกทั้งสภาพแวดล้อมต่างๆและลักษณะของวัฒนธรรมประเพณีจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ประเพณีรับบัวก็ยังเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอบางพลีที่ทุกคนยังคงให้ความสำคัญและมีการปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

2. การปรับตัวทางวัฒนธรรมประเพณี

เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนแปลงไปทำให้ประเพณีรับบัวเกิดการเปลี่ยนแปลง รูปแบบและลักษณะมีการปรับตัวเพื่อให้วัฒนธรรมและประเพณีสามารถที่จะดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน การสร้างวัฒนธรรมของคนนั้น คนจะจัดการกับข้อจำกัดทางธรรมชาติแวดล้อมของตนเสมอ

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของสจิวัดที่มอง "วัฒนธรรม" ว่าเป็นเครื่องมือช่วยให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ประเด็นสำคัญสำหรับการศึกษาศึกษาเชิงมานุษยวิทยาจึงมีอยู่

ว่า วัฒนธรรมมีการปรับตัวอย่างไรให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เมื่อสภาพแวดล้อมถูกจำกัดด้วยเหตุผลต่างๆ แนวความคิดนี้มองสังคมในลักษณะเป็นพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีพื้นฐานสำคัญคือ เทคโนโลยี การผลิต โครงสร้างสังคม และลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นเงื่อนไขหลักกำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของสังคมวัฒนธรรม ทำให้คนต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบลักษณะบางอย่างเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่

ประเพณีรับบัวก็เช่นเดียวกัน เมื่อครั้งอดีตเป็นประเพณีที่เกิดจากการรับส่งบัวให้กันของคนบางพื้นที่กับผู้คนต่างถิ่น แต่เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป คลองลำโรงที่คนต่างถิ่นเคยสัญจรทางน้ำไปมากันใช้การไม่ได้ ไม่สามารถใช้งานได้เนื่องจากการสร้างประตูกันน้ำ ปิดกั้นการเดินทางทางเรือและมีการสร้างเขื่อนบริเวณริมตลิ่งทำให้ดอกบัวไม่สามารถขึ้นได้ เมื่อเป็นเช่นนี้คนในท้องถิ่นก็มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบประเพณีจากเดิมที่มีการโยนบัวให้กับคนต่างถิ่น ก็เปลี่ยนมาเป็นการโยนบัวให้กับองค์หลวงพ่อโตแทน ทำให้หลายสิ่งมีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น ดอกบัวที่ใช้ในการนมัสการหลวงพ่อโตเดิมจะใช้ดอกบัว 3 ดอกและมีการห่อด้วยใบบัว แต่ในปัจจุบันใช้เพียงแค่ดอกเดียวเท่านั้น เป็นต้น และมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมในงานประเพณีต่างๆตามยุคตามสมัย ปัจจุบันงานประเพณีรับบัวเป็นประเพณีที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งประชาชนทั่วไปรู้จัก และแวะเวียนเข้ามาเที่ยวงานอยู่เสมอ เนื่องจากการมีการประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการท่องเที่ยวของจังหวัด เมื่อถึงงานประเพณีประชาชนทั้งในพื้นที่และประชาชนจากที่ต่างๆ ก็จะเดินทางมาเพื่อมาเที่ยวงานและนมัสการหลวงพ่อโต จนกลายเป็นแหล่งดึงดูดการท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอบางพลีและของจังหวัดสมุทรปราการ

3. การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และลักษณะทางกายภาพ

เมื่อความเจริญก้าวหน้าเข้ามาในพื้นที่ใด พื้นที่เหล่านั้นก็จะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองสิ่งเหล่านั้น ที่อำเภอบางพลีก็เช่นเดียวกัน เมื่อมีการตัดถนน การสร้างประตูกันน้ำ การสร้างเขื่อน การย้ายเข้ามาของคนในพื้นที่ต่างๆ การเกิดขึ้นของโรงงานและอุตสาหกรรมต่างๆ ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป คลองลำโรงในอดีตมีการสัญจรไปมาด้วยเรือและมีดอกบัวขึ้นตลอดริมฝั่งคลอง แต่ในปัจจุบันการเดินทางลดน้อยลงใช้เฉพาะในพื้นที่หรือการเดินทางระยะทางสั้นๆเท่านั้น ดอกบัวที่เคยมีสองฝั่งคลองก็หายไป และการใช้ประโยชน์ของคลองก็เปลี่ยนไป มีการปล่อยน้ำเสีย ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในคลอง ทำให้คลองเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม

4. ความเปลี่ยนแปลงบนความไม่เปลี่ยนแปลงของประเพณี

แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบประเพณีรับบัวไปบ้างในปัจจุบัน แต่หลายสิ่งหลายกั มิได้เปลี่ยนแปลงไปยังคงดำรงเอาไว้เป็นเอกลักษณ์ของประเพณี ดังนี้

อย่างแรก ดอกบัว มีการนำดอกบัวมาเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงและเกิดเป็นประเพณีขึ้น รูปแบบประเพณีจะเปลี่ยนแปลงไปแต่ดอกบัวก็ยังเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงให้เกิดประเพณีเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน คนในพื้นที่ยังคงใช้ดอกบัวเป็นสิ่งสำคัญในงานประเพณีรับบัว แม้ว่าดอกบัวในพื้นที่จะมีปริมาณที่ลดน้อยลงไป และดอกบัวมีราคาสูงมากในช่วงงานประเพณี แต่คนก็ยังใช้ดอกบัวไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาและเป็นสัญลักษณ์ของอำเภอบางพลี ประชาชนยังคงยึดติดอยู่กับชื่อของประเพณี ซึ่งประเพณีรับบัวต้องมีการใช้ดอกบัวเท่านั้น ทำให้ดอกบัวยังคงเป็นสัญลักษณ์ของอำเภอบางพลีและประเพณีรับบัวต่อไป

อย่างที่สอง หลวงพ่อโต ประเพณีรับบัวให้ความสำคัญกับกรรมมัสการองค์หลวงพ่อโต เนื่องจากองค์หลวงพ่อโตเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่คู่บ้านคูเมืองของอำเภอบางพลีมาช้านาน แม้ว่าประเพณีรับบัวที่แท้จริงมิได้เกิดขึ้นจากการโยนบัวลงในเรือหลวงพ่อโตก็ตาม แต่คนบางพลีก็ถือว่าการมัสการหลวงพ่อโตในประเพณีรับบัวเป็นสิ่งสำคัญและต้องปฏิบัติกันเป็นประจำทุกปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ (Conclusions and Recommendations)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา การใช้ประโยชน์จากดอกบัวหลวงในเชิงวัฒนธรรมประเพณี กรณีศึกษา : ประเพณี รับบัว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ของดอกบัวหลวงในงานประเพณีรับบัว ตลอดจนเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณีของประเพณีรับบัวที่เกิดขึ้น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากแหล่งข้อมูลทั้งหมด 9 ราย ประกอบด้วย ผู้อาวุโสในท้องถิ่น 2 ราย หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดประเพณี 2 ราย ประธานสภาวัฒนธรรม 1 ราย กรรมการวัด 1 ราย เกษตรกรผู้ทำนาบัว 2 ราย และเกษตรกรอำเภอบางพลี 1 ราย ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยออกมาได้ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมประเพณี

ประเพณีรับบัวมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ชาวรามัญจากพระประแดง และจากพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ เช่น อำเภอปากน้ำ อำเภอเมือง จะพายเรือผ่านคลองสำโรงเพื่อมารับดอกบัวที่อำเภอบางพลี ซึ่งชาวบางพลีจะเก็บดอกบัวเอาไว้ให้ ปัจจุบันไม่มีแล้ว เนื่องจากเส้นทางคมนาคมทางน้ำมีการปิดกั้นด้วยประตูกันน้ำ จึงทำให้การสัญจรทางคลองสำโรงถูกตัดขาดจากกันชาวพระประแดงไม่สามารถเข้ามาได้ ส่งผลให้วัตถุประสงค์ของการจัดประเพณีรับบัวเปลี่ยนแปลงไปเป็น การจัดงานประเพณีรับบัวเพื่อนมัสการองค์หลวงพ่อดำ และดอกบัวที่ใช้ก็นมัสการองค์หลวงพ่อดำ เดิมจะต้องนำดอกบัวมาห่อด้วยใบบัว มัดด้วยดอกหรือเชือกกล้วย ภายในห่อจะมีดอกบัว 3 ดอกเพื่อเป็นการบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เพราะถือว่าดอกบัวที่เรือหลวงพ่อดำถือว่าศักดิ์สิทธิ์เป็นสิริมงคล แต่ปัจจุบันใช้ดอกบัวเพียงหนึ่งดอก หรือกำโดยไม่ใช้ใบบัวห่อ

ประเพณีรับบัวในปัจจุบันมีจัดงาน 2 แห่ง คือ วัดบางพลีใหญ่ใน และที่ว่าการอำเภอบางพลี ในส่วนของทางวัดบางพลีใหญ่ได้มีการจัดงานนมัสการองค์หลวงพ่อดำ 4 วัน 4 คืน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 11 ค่ำ ถึงวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 กลางคืนมีมหรสพสมโภช มีการจำหน่ายสินค้าต่างๆไป มีเครื่องเล่นให้เด็กเล่นเหมือนงานวัดทั่วไป และจะเริ่มแห่หลวงพ่อดำทางบกในวันขึ้น 12 ค่ำ เดือน 11 โดยแห่จากวัดบางพลีใหญ่ในไปถึงบางบ่อ และในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 จะแห่หลวงพ่อดำทางน้ำ จากวัดบางพลีใหญ่ไปถึงวัดบางพลีใหญ่กลาง เพื่อเป็นการประกาศข่าวงานประเพณีรับบัวให้ประชาชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทราบ ประชาชนที่อยู่ริมคลองสำโรง เข้ามืดของวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 จะมีการแห่หลวงพ่อดอกบัว ครั้ง เพื่อให้ประชาชนได้สัมผัสการด้วยดอกบัว

ในส่วนราชการที่ว่า การอำเภอบางพลี จะจัดในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 รวม 2 วัน กิจกรรมในงานประเพณีรับบัว จะมีการประกวดเรือประเภทต่างๆ เช่น เรือประกวดสวยงาม เรือประเภทความคิด และเรือประเภทตลกขบขัน และยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่เน้นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบางพลีในอดีต เช่น วิถีชีวิตชาวนา วิถีชีวิตชาวมอญ และวิถีชีวิตชาวลาว ตักบาตรพระเรือ ประกวดหนุ่มสาวรับบัว โดยพายเรือในคลองสำโรง แข่งขันกีฬาทางน้ำ ประกวดทำขนมพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน และจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

2. การใช้ประโยชน์จากบัวในประเพณีรับบัว

การใช้ประโยชน์จากดอกบัวในงานประเพณีมีการนำมาใช้ในการนมัสการองค์หลวงพ่อดอกบัวที่ลงเรือแล่นผ่านบริเวณหน้าวัดบางพลีใหญ่ในไปจนถึงหน้าอำเภอบางพลี เป็นประเพณีที่ชาวบางพลียึดถือปฏิบัติมาช้านานเป็นประจำทุกปี ในเช้าของวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 โดยจะโยนดอกบัวลงไป ในเรือหลวงพ่อดอกบัว เพื่อเป็นการสักการบูชาขององค์หลวงพ่อดอกบัว ตลอดจนมีการนำดอกบัวมาใช้ในการประดับประดาเรือประกวดที่แห่ตามขบวนเรือหลวงพ่อดอกบัว เพื่อความสวยงามในการจัดขบวนเรือ

ดอกบัวที่ได้จากการประเพณีรับบัวนี้ ส่วนหนึ่งประชาชนจะนิยมนำไปเก็บไว้เพื่อสักการบูชา หรือเก็บไว้เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว หรือบางคนก็นำไปทำยาสมุนไพรรักษาโรคต่างๆ และส่วนที่เหลือทางวัดก็จะเก็บดอกบัวที่ได้มานั้นคัดเอาเกสรดอกบัวมาตากแห้ง เพื่อนำไปผสมสำหรับทำวัดดุมงคล และจะมีวัดต่างๆ มารับดอกบัวไปนำไปเป็นส่วนผสมเพื่อเป็นวัดดุมงคล เนื่องจากมีปริมาณที่เยอะมาก และทางวัดก็ไม่ได้มีการทำวัดดุมงคลมากนัก จึงให้วัดต่างๆ ไป

ดอกบัวที่นำมาใช้ในประเพณีรับบัว ส่วนใหญ่เป็นดอกบัวที่ได้มาจากแหล่งอื่น เช่น ปากคลองตลาด ส่วนในพื้นที่มีดอกบัวอยู่น้อย เนื่องจากสภาพของลำคลองสำโรงเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ดอกบัวไม่สามารถขึ้นได้เอง ดอกบัวที่ใช้จึงเป็นบัวที่มาจากการทำนาบัวของเกษตรกร และในวันนั้นดอกบัวจะมีราคาสูงเพราะความต้องการดอกบัวมีมาก

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. การดำเนินการจัดงานประเพณีรับบัว จะมีการจัดงานด้วยกัน 2 แห่ง คือทางวัดบางพลีใหญ่ในและทางที่ว่าการอำเภอบางพลีจะมีการดำเนินงานที่แยกออกมาจากกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานร่วมในการจัดงานประเพณีรับบัว

2. ควรส่งเสริมให้การเรียนรู้เรื่องประวัติประเพณีรับบัว ประวัตินหลวงพ่อดโต เพื่อให้ชนรุ่นหลัง ได้ตระหนักถึงวัตถุประสงค์การจัดงานที่แท้จริง และเป็นการมีการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีรับบัวที่ดั้งเดิมให้คนรุ่นหลังต่อไป

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมภายในงานประเพณีให้มีสร้างสรรค์และเป็นการสืบสานประเพณีในอดีต เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการจัดงานประเพณีรับบัวที่แท้จริงมากกว่าความสนุกสนานบันเทิงที่เกิดขึ้นภายในงานเท่านั้น

4. ในงานประเพณีรับบัวจะมีการใช้ดอกบัวหลวงในปริมาณ แต่เมื่อดูปริมาณดอกบัวหลวงที่ใช้ในประเพณีเทียบกับแต่พื้นที่ที่ปลูกบัวภายในอำเภอบางพลีซึ่งมีปริมาณที่น้อย ทำให้ดอกบัวต้องมีการนำเข้ามาจากแหล่งอื่น เพื่อให้การจัดงานประเพณีได้ดำเนินไปอย่างราบรื่นและเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของอำเภอบางพลี ทางหน่วยงานราชการควรส่งเสริมให้มีการปลูกบัวเพิ่มขึ้น เพื่อให้งานประเพณีรับบัว สามารถพึ่งพาตนเองได้และทำให้ประเพณีรับบัวได้สืบทอดเรื่อยไป

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การศึกษาประวัติประเพณีเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต มีผู้เขียนเป็นเรื่องราวรวบรวมเป็นเอกสารหลายท่าน ซึ่งมีความเหมือนและแตกต่างกันในบางเรื่อง เมื่อนำไปอ้างอิงในการสัมภาษณ์ ทำให้ความสับสนเพราะมีการอ้างอิงจากแหล่งที่ไม่ตรงกัน สำหรับประวัติประเพณีรับบัวที่อ้างอิงในผลการวิจัย ได้มาจากการสัมภาษณ์ตรงกับเอกสารที่เขียนไว้

2. การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีประเพณีรับบัวไปแล้ว ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานได้มาจากการบอกเล่าของผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมิได้สัมผัสกับงานประเพณีรับบัวโดยตรง ทำให้อาจจะเกิดความคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริงได้

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งแก้ว อัดตากร. 2520. คติชนวิทยา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542. วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสมุทรปราการ.
- จูเลียน สจ๊วต. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://cyberlab.lh1.ku.ac.th/elearn/faculty/social/soc65/7-2.html>. [2550, 9 พฤษภาคม].
- เจริญ ต้นมหาพราน. 2541. ประเพณีท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงแดด.
- ชนัญ วงษ์วิภาค. 2532. นิเวศวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชะออม สังข์ทอง. 2550. รองนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลบางพลี. สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2550.
- ชูศรี สัตยานนท์. 2548. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียน : กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร.
- ชูศรี สัตยานนท์. 2550. ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอบางพลี. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2550.
- ชูศรี สัตยานนท์. 2545. เอกสารประเพณีรับบัว. สมุทรปราการ : สภาวัฒนธรรมอำเภอบางพลี
- คารุห์ สัตยานนท์. 2529. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมในชุมชนกะเหรี่ยง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.
- ทั่วไทยคอกคอก. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://www.tourthai.com>. [2549, 14 ตุลาคม].
- นิยม ณ บางกรวย. 2550. อดีตผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอบางพลี. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2550.
- นิรนาม. บัวในวิถีชีวิตไทย. 2544. สกุลไทย. 47 (2434): 35-36. 12 มิถุนายน 2544.
- บัว...ราชินีแห่งแม่น้ำ. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://www.search-thais.com/lotus2/lotusindx.htm>. [2549, 15 ตุลาคม].
- บำรุง สุขพรรณ. 2527. รายงานการวิจัยรูปแบบการบริหารงานวัฒนธรรมที่เหมาะสมต่อการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยต่อประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- บุญส่ง งามซ้ำ. 2550. กรรมการวัดบางพลีใหญ่ใน. สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2550.
- ผจงวาด กมลเสวีรัตน์. 2543. นิทานพื้นบ้านภาคกลาง. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พระครูอุทิศธรรมสุนทร. 2540. ประวัติหลวงพ่อโต. สมุทรปราการ : โรงพิมพ์ ช. แสงงามการพิมพ์.
- พระครูโสภณธรรมานุกุล. 2546. ประวัติหลวงพ่อโต. สมุทรปราการ : โรงพิมพ์ ช. แสงงามการพิมพ์.
- พระยาอนุমানราชธนะ. 2514. การศึกษาเรื่องประเพณี. กรุงเทพมหานคร : บริษัทการพิมพ์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- พัฒนาพงษ์ จงรักดี. 2550. นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลบางพลี. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2550.
- พล จำเนียร. 2550. เกษตรผู้ทำนาบัว. สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2550.
- พรชัย สุวรรณวร. 2550. เกษตรอำเภอบางพลี. สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2550.
- รจนา เกษนท. 2548. โปรแกรมวิชาเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ลัดดา จำเนียร. 2550. เกษตรผู้ทำนาบัว. สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2550.
- วัดบางพลีใหญ่. 2546. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://www.moohin.com/004/004k010.shtml>.
[2549, 15 ตุลาคม].
- วุฒิชัย คล้อยทอง. 2546. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : http://www.watpo.com/Padpanthai.asp/๑๑๐๐๓_photo.asp. [2549, 15 ตุลาคม].
- ศิริดา พงษ์ภมร. 2547. กระบวนการสื่อสารเพื่อการธำรงรักษางานประเพณีรับบัว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.
- ศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรม. 2533. บัวในวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ส.พลายน้อย. 2532. ความรู้คือประทีป. บริษัท เอสโซ่แอสเตนดาร์คประเทศไทย จำกัด.
- สรพัฒน์ ดันสุขเกษม. 2547. การสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ภาควิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.
- สุชาดา ศรีเพ็ญ. 2546. บัวในเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชีพ บุญญาภาพ. 2540. วัฒนธรรมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย
- สุภัตรา สุภาพ. 2522. สังคมและวัฒนธรรม คำนิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์. 2545. เทียวปากน้ำ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อมรรัตน์ เทพกำปนาท. 2549. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://gotoknow.org/blog/chumphon-culture/18719>. [2549, 19 ตุลาคม].
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. 2538. วัฒนธรรมกับการพัฒนา : มิติของพลังที่สร้างสรรค์. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (จัดสำเนา)
- อุไรรัตน์ สิงหนาท. 2546. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : http://www.thaimedi.com/data_herb/bao.html. [2549, 19 ตุลาคม].
- อุ๋น จันทร์ลอย. 2550. สมาชิกสภาเทศบาล ตำแหน่งเลขานุการ. สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2550.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

นายพัฒนาพงษ์ จงรักดี

นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลบางพลี ตำบลบางพลีใหญ่
อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โทร.081-817-7209

นายอุ้น จันทรลอย (ชาย) สมาชิกสภาเทศบาล ตำแหน่งเลขานุการ (อายุ 65 ปี)
โทร.086-981-8418

นายชะออม สังข์ทอง (ชาว) รองนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลบางพลี ตำบลบางพลีใหญ่
อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

นางสาวชูศรี สัตยาเนห์ ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารบริหารโรงเรียนสันต์เสริมวิทยาท่อโทร.081-809-5578 แฟกซ์ 02-337-8705 ынด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นายนิยม ณ บางกรวย อดีตผู้ช่วยศึกษาราชการอำเภอบางพลี (อายุ 72 ปี)

โทร.02-312-2251 แฟกซ์. 02-312-2058

นายบุญส่ง งามขำ กรรมการวัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลีใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ

นายพล และนางลัดดา จำเนียร เกษตรผู้ทำนาบัว (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3)

92/2 หมู่ 3 ซอย 4 ตำบลบางพลี อำเภอบางพลีใหญ่

จังหวัดสมุทรปราการ โทร.089-893-8744

นายพรชัย สุวรรณวร

เกษตรอำเภอบางพลี โทร. 02-3126244 , 081-906-6801

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข

แบบคำถาม

เรื่อง การใช้ประโยชน์จากบัวหลวงในเชิงวัฒนธรรมประเพณี
กรณีศึกษา : ประเพณีโยน-รับบัว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อ- นามสกุล
- 1.2 เพศ
- 1.3 อายุ
- 1.4 อาชีพ

2. ประเพณี

- 2.1 ความเป็นมาของประเพณีรับบัว
- 2.2 สาเหตุที่มีการนำดอกบัวมาเกี่ยวข้องกับประเพณีนี้ และมีวิธีการนำดอกบัวไปใช้ประโยชน์ในประเพณีอย่างไร
- 2.3 สาเหตุที่มีการนำหลวงพ่อดามาเกี่ยวข้องกับประเพณีนี้ได้อย่างไร
- 2.4 ประชาชนมีความเชื่อ, ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในประเพณีมากน้อยแค่ไหน
- 2.5 ในปัจจุบันประเพณีมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ มีความแตกต่างหรือเหมือนกับอดีตอย่างไร และท่านรู้สึกอย่างไรกับการเปลี่ยนแปลง
- 2.6 ในพื้นที่ที่มีการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอย่างไร

3. การเตรียมการ

- 3.1 การจัดงานประเพณีใครเป็นผู้รับผิดชอบ มีหน้าที่อย่างไรบ้าง
- 3.2 ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดประเพณีอย่างไร

4. ดอกบัว

- 4.1 ในอดีตดอกบัวที่ใช้ในประเพณีเป็นบัวประเภทไหน
- 4.2 มีพื้นที่ไหนบ้างที่มีดอกบัวและมีพื้นที่ประมาณเท่าไร
- 4.3 สภาพของคลองสำโรงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
- 4.4 ดอกบัวที่ใช้ในประเพณีมีจำนวนเท่าไร นอกเหนือจากใช้ในประเพณีรับบัวแล้วนำไปใช้ในด้านไหนบ้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5 การใช้ประโยชน์จากดอกบัวในงานพิธี

4.6 ดอกบัวที่เกิดขึ้นเป็นดอกบัวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดจากการปลูกของชาวบ้าน

4.7 ปัจจุบันมีพื้นที่ที่ปลูกบัวหรือไม่ ถ้ามีมีประมาณเท่าไร

4.8 สาเหตุที่ทำให้บัวหายไปจากพื้นที่

4.9 ปัจจุบันมีการนำดอกบัวมาใช้ในประเพณีนำมาจากแหล่งที่โนนบั้ง จำนวนเท่าไร

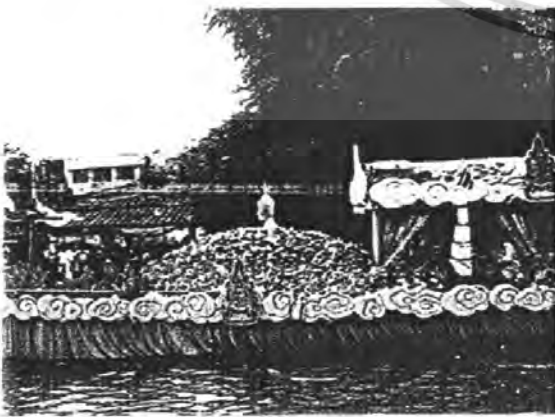
4.10 ราคาของดอกบัวประมาณเท่าไร ขายอย่างไร

4.11 หลังจากเสร็จสิ้นงานประเพณี ดอกบัวที่ได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ค
 ภาพประเพณีรับบัว ประจำปี 2549
 วันที่ 4-6 ตุลาคม 2549

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมายเหตุ ภาพงานประเพณีรับบัว ประจำปี 2549 ได้รับความอนุเคราะห์จากเทศบาลตำบลบางพลี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้